K34/82 H. Mohlabe

919(102)

4136 - 4198

P.P. 4136 - 4330 Rec 11.3.55

919(102)

s 919

K34/82 4136

rec. 11.3.55 88

H. M. Mohlabe.
Bethany Mission,
P. O. Box 39,
Trichardtsdal.

2/2/1955.

"Widows in levirate"

pp. 4136 - 4331 = 195

195 x f0.436 = 85 pp typed @ 1.91d = £8-2-6

Tema ya 35(b).

Temana ya 8: Go tamêga ga bathôlogatšana.

8832 Mothôlogadi, mothôlogatšana. Mothôlogadi nka o thii. Ka buntši ke bathôlogadi: Mothôlogatšana ke yo monnyana ke gore (mathari) ke ka buntši. Ka bo thii ke lethari. Bathôlogatšana ke mathari. Mathašana a bathôlogadi a swanêla go gana go beudiwa. Ke molaô wa gore ba beudiwê ke ba bogadi bja bona.

8833 /Ngwetši goba dingwetši. Ngwetši ke bo thii. Dingwetši ke buntši. Ngwetši ke mosadi yo a tha tšwago go bikiwa. Mosadi mo a bikiwa, o bekêlwa ka lapeng la mosadi yo mongwe. Ngwetši o bitša mosadi yo we mmatswala. O ta e thuta medirô ya bogadi a dutši a le ka lapeng la mmatswala wa gwe. A ka dula ka mowe

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82

lapeng la mmatswala wa gwe ngwaga goba mengwaga e mmedi. Lebaka le we ka moka ga lona ba mmitša ngwetši.

8834 Go tha-têêla ngwetši dipitša. O wa bôna bjale bo ngwetši bo fedilê ke mosadi ka gobane o wa peya tša gwe dipitša. Mothomong ba mo tha-têêla tša gwe dipitša a na le ngwana. Le ge a the na ngwana ba mo tha-têêla ge ba ile ba dula naê ngwaga goba mengwaga e mmedi. Bongwetši bo fedilê. Ngwetši a e na mabêlê, o swanetše go ja mabêlê a mmatswala wa gwe. Ge ba thôma go lema ba mo šupa dirapa le tšhemo ya gwe. Bjale ge a bumê mabêlê, ke moka ba mo thatêêla tša gwe dipitša ka gobane o na le mabêlê.

8835 Mathašana. Ba bitšiwa mathašana ka moragô ga mo bongwetši bo fedilê. Mathašana ke ba we ba nago le ngwana goba bana ba babedi. Ke bona ba we e lego mathašana. Ba bana ba bararo goya gôdimo ke mathari. Le gatong la bararo ke bakhekolo. Bjale mo re ngwa-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

la basadi ba gwe hwêla ke banna, ka moka ke baṭhôlogadi. Bjale betši le mathašana gammôgô le mathari ke baṭhôlogatšana. Mathari a bitšiwa baṭhôlogatšana ka baka la gore ba ṭha tšwara bana. Ba we ba gudilego ke ba we le nôga ya bona e ngadilego. Nôga go bolwabolwa ka nôga ya pupi. A ka no êma go bêlêga empa o no bitšiwa le thari. Ka baka la gore o ṭha bôna khwedi. (Go ṭhapa ga basadi.)

8836 Go ṭhe ṭhapê ga mosadi. Go ṭhapa ga basadi go bolwabolwa ka go bôna khwedi. Go bôna khwedi ke madi a basadi. Bare khwedi e bôna ke ditšhwene, ba bola bona basadi. Ka gobane ba e bôna ge khwedi e balama. Bjale ba we ba ṭha bônego khwedi ke baṭhôlogadi ba bagolo. Bona molaô a o ba ṭemelle kudu baheng ṭha go khêtha bana ba we ba ka dulago nabô.

8837 Lehu a le ṭhadiwi. Go gana go beudiwa ke ba bogadi, ke gona go ṭhala. Monna a ka hwa a šiya khadebe, khadebe e we e swanetše ga tšeiwa

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ke morwa wa mohu. Ke moṭhôlogatšana ka baka la gore monna yo a go ba a kwana naê o hwile. Fêla diṭhamô ka moka tša lehu a di apare gammôgô le ṭhwaare. O fo ntšha môya ka phogong fêla. Theema ṭhe ṭha lehu a ba ṭhale, ṭhe bolabola ka tšona dikharebe gammôgô le bona matharí a we a ganago go beudiwa.

8838 Bo makholo ba swanetše go bolabola le moṭhôlogadi. Ke ge ba bogadi ba bôna gore mosadi a nyake go beudiwa ke ba bogadi. Ba mo šupa yo ke moka a fo gana. Ba-khonyana ba swanetše go bega ba ga makholo wa bona. Re fapana le moredi wa lena ka baka la go gana ba bogadi. Bja-le bona ba ṭa bolabola le moredi wa bo-na.

8839 Bo mammalane. Bo mammalane ke dikhomo tše we di ilego nyala mosa-sadi. Di a tswala, bjale manamane a tšona ke a we a bitšiwago bo mammala-ne. Ge mosadi a ka ṭhala lehu a tše-yana le monna yo mongwe. Baṭhadiwa

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ba swanetše go hwetšana dikhomo tša bona gammôgô le bo mammalane. Le ge mosadi e le moopa goba a na le bana, bo mammalane ba swanetše go ba gapa. Le ge mosadi a ile a ţogêla bana, ba no ba gapa bo mammalane.

8840 Mosadi mo a na le ngwana wa moţhankhana. Ga ba mo šale moragô ka gobane o ţa no dula ga wa gwe mmotofêla a e pitša ka mothopô wa mohu papagwe. Ba ka šala mmagwe moragô mo a ţhala. Gona ba bogadi ba swanetše go gapa dikhomo tša bona tša go monyala gammôgô le bo mammalane. Le bana ba swanetše go batšeya.

8841 Bo mammalane ba mosadi ke bana. Khalê monagano wa bo mammalane ba bana o be o ţhe gôna. Monagano o be o le gôdimu ga bo mammalane wa dikhomo fêla. Mosadi a ţhala a šiya bana, ke moka mokhonyana o gapa dikhomo le bo mammalane. Molaô wa

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82

tšwa ka mokata balata re a-mogêla. Molaô wa bo mammalane o be o tlê, ka gobane ba khôrô e be ba šala bo mammalane ba dikhomo. Bakeng tša bana ba monadi e be ba tša gopoie. Bjale go gapiwa dikhomo-tša mo nyalo ţêla. Bo mammalane a ba tša gapiwa. Ge monadi a ile a ţoga le bana, gona bo mammalane ba gapiwa.

8842 Malebôgô o ile a hwa a šiya basadi ba bararo. Maina a basadi ba gwe: Dikompula, Morongwe le Mampuru. Ba ngodilwê ka go latêlana ka go bikiwa ga bona. Monadi yo Dikompula ke yêna yo we a ilego a ntšha mohu thakeng. Ba ile ba boloka mohu. Ke moka a thôma thello tša mohu.

8843 Theila le thellô tša mohu. Ba ile ba ilêla lehu la mohu matšatši a mararo. Ka letšatši la bonê monna wa ngaka a ţa a gôga bathôlogadi ka ntţong. Gona mo go ile gwa ba le phapano. Molato ke gore batswadi ba Mampuru a ba ka ba ba gona tšatši le ba yo thakologo bathôlogadi. Ba ile ba pipiţêla pelaêlô ya batswadi ba Mampuru. Ba

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ile ba homola. Ba ile ba fa batswadi dithakola tša moredi wa bona. Dithakola tša mothôlogadi di tšeya ke batswadi ba gwe. Pelaêlô dipeelong tša batswadi e ile ya no ba gôna. Ka pônô ba bôna e ke go fedile ka gobane ba ile ba kwana nabô.

8844 Letšatši la thobošo. Thello tha mohu the fedilê, bjale ba swanetše go thoboša bana ba mohu. Ke lona letšatši la go beudiwa ga bathôlogadi. Pele ga modirô wa go beudiwa ga bathôlogadi, ba swanetše go šupa moja-lefa. Le morerong wa bona thopeng ba swanetše go thôma ka wa moja-lefa. Ba ile ba šupa morwa Dikompula goba moja-lefa. Leina la gwe Dikwete.

8845 Go khêthiwa ga bathôlogadi. Maina a barwa ba Dikompula: Dikwete le Khulwanyane. Maina a barwa ba Morongwe: Pamosa, Dikolane le Matšhurutêla. Mampuru ke morwa ka o thii. Leina la morwa wa gwe Mohale. Bathôlogadi ba ba bedi ba: Dikompula le Morongwe a ba swanêla go beula ke barwa ba mohu ka baka la

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

gore ba gudilê. Ba ka beula Mampuru ka baka la gore ke Moṭhôlogatšana. Ba la ba bedi ba swanetše go beula ke baratho ba mohu.

8846 Dinaka a di lekane balitši: Maina a baratho ba mohu: Ditshipi, ~~Maphuru~~ Maphoru le Tone. Ditshipi o ile a re ke na le basadi ba lehufa la go boifiša. Ka baka le we nka ṭhe ke ka khôna go ṭhôkômêla lapa la mohu mogolo waka. Ditompula o ile a gana go beudiwa ke baratho ba ~~map~~ Ditshipi. O ile a re ke gudilê a ke ne dinaka tša go kharametšana le ba bânyana. O ile a beula ke yêna Ditshipi. Maphoru a beula morongwe. Mojaleṭa o swanetše go beula Mampuru. Mampuru o ile a gana barwa ba mohu ka moka ga bona. Le bona baratho ba mohu o ile a ba gana.

8847 Mampuru o ile a napa a gana. Ka moragô ga mo basadi ba ba bedi ba beutšwe, ke moka ba re, re nyaka go kwa gore boemô bja go ke bo fe. O ile a re monna waka o kwile, ka baka le we, nna ke nna phata ka lala a ke ṭhaole malaô. O wa o kwala.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

O ke o re botše gore dikhomo tša rena a di dišiwi naa. A re nna mowe ke bolabotšego ke bolabotše. Ge le nyaka go ṭeba ge dikhomo tša lena di dišiwa, le ka ya la butšiša ba we le ba filego. Modiši wa dikhomo a kwa, yo mongwe modiše o swanetše go ba gona.

8848 Bakhonyana ba bega ba ga makholo wa bona. Re fapana le ngwana wa lena mo. Phapanô ke gore a dumele go beudiwa. Bjale re likile ka maaṭa go mmoetša kowa le kowa a o kwe. Mokhopa ke yêna papago Mampuru. A re ke a di kwa. Taba kholo bana ba basadi melaô ba e tšeya ga bo mmago bona. Ke riale ka gobane ke gantši ke no bôna a šikašika le mmagwe. Go bolabola ke ṭa bolabola, mantšu a mantši a swanetše go tšwa ga mmagwe.

8849 Bakhônyana ba bitilê ke nama. Goriale ke Mokhopa o botša mosadi. Mosadi wa Mokhopa e be e le Natšiê. A re nna ke no khôna go bêlêga, ngwana ke wa go. Mokhopa a re o wa nkwa ngwanaka. Ga na lehono monna wa go o kwile, ka baka le we, o swa-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

41145-

K34/82

netše go khêtha ngwana yo mongwe wa bogadi bja go. Ke yêna yo we a ŧa ba go a go khoŧêla matšâne. Nna ke llê dikhomo tša batho ba. Gana bjale ke nyaka gore o šupê yo we o mo nyakago. Ke moka a boêla a dula faŧhe, a lebella moredi wa gwe mo a šupa yo a mo nyakago.

8850 Mampuru a re monna wa ka ke Mohale. Ka moragô ga mo papagwe a feditše go bolabola, ke moka a bolabola ka mokhwa o wa ka gôdimu. A tšwêla pele ka gore monna waka o hwile a ke ŧha nyaka monna wa mongwe. Bjale o wa bôna ngwanaka, o nyaka gore ke ŧhatše digoba tše ke llego. Ka ŧhatša le ka no ŧhatša ka gobane nna a ke ŧha nyaka monna wa mongwe.

8851 Dipolabolo tša matšiê gôdimu ga morediê. O wa nkwa ngwanaka, ke molaô wa go khêtha. Le gona wena e ŧhale wena yo monnyana. O wa ba bôna ba bagolo go wena ba khêthile. Rena a re nyake go jiša tša tala. Gana bjale mo o kwa nna khêtha wa go. Re nyaka

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

go ṭoga re bone wa go. Morediê a re ka moka tše we le di bolabolago, ke no hwetša na e le phefô e valukiša le foka. O ile a ganêla batswadi ba gwe. Rena o wa re šita. Goriale ne batswadi ba botša ba khonyana.

8852 Mampuru o ile a fiwa le baka la go e khopola. Ka moragô ga mo batswadi ba gwe ba bolabotše, a gannê. Ke moka Ditshipi a re dipolabolo ka moka o di kwile, mo feng ṭhebaka ṭha gore a e khopolê. Ge a ka tšwa ka lešakeng, re ṭa le botša lena ba ga makholo. mo a ka šala a o kwana le yo mongwe wa rena, re ṭa le botša. Ke moka ba emiša taba ba e ṭa mo we.

8853 Ba ile ba ṭhobôša bana ba mohu ka khomo. Ba ile go emiša taba ya khano ya Mampuru ke moka ba thôma go nwa mabjala. Lentšu ba le hwetšane la gore ka mowana ba ooê. Ba boêla go ṭilo bôna ge ba abaganya moṭhahu wa mohu. Ba ile ba boya. Ka šukeng la dikhomo ba hwe-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

tšana lešome la dikhomo. Dipudi tše mabala-a-n'kôkôtwana. Nṭo e ngwe le e ngwe e ile ya fiwa dikhomo tše thano di nago le dipudi tše pedi. Khadi e ile ya fiwa pudi. Pudi e ngwe ya tšeya ke moja-lefa. Khomo ya go di ya lesome ba ṭhobôša bana ba mohu ka yôna. Ke mo ka modirô o fedilê. Ba nwa di-phiṭhô le go ja diṅama. Ka moragô ba pa-lakana.

8854 Mampuru a lo ka thotwana ya gwe a ya ga gabô. Ke ka lona letšatši le la ba abaganyago moṭhahu wa mohu. Batswadi ba ile ba ṭha e-tiša ba bôna thoto e ṭêna. Papagwe o ile a makala. Go makala ga gwe o ile ke tiya ~~moradi~~ moredi Matšiê o ile a gana. Ke mo ka a mo leṭhetša.

8855 Banna ba ile ba mo khobakanêla. Ka moswana Mokhopa a tšama a bitša banna ba gabô. Ge ba fiṭhile a ba bega taba. Ba ile ba re ka moswana re ṭa ba reṭhe-ke tša maretê a maṭabo. Monadi o swanetše go boêla bogadi bja gwe. Matšiê o ile a re, o tšhaba gore ba ka mmolaya.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

Ke riale ka gobane ba ile ba fo motšhakola nna ke tše gona. Ke gona ba bôna gore monadi o dira ke mmagwe. Ba ile ba phalakana.

8856 Bakhonyana ba wetše kwaleng ya monadi. Letšatši le ile la dikêla la ka morwana wa mo a ba togetše. Ka letšatši la bobedi ba tšama ba mo nyakêla. Ba ile ba mo kwetšana gae ga batswadi ba gwe. Ge le re bôna re le bjale, re nyaka yêna monadi yo. Ba re ke yo no. Le rena re lwa naê gore a boê. Re lebugile mo re mo kwetšane. Dipeelo tša re e be di baba. Ke moka ba goma ba boêla gae.

8857 Ge o bôna letsobe le tšhaswe gona le motšane ka gare. Bakhonyana ba ile ba iša taba khôrô. Bjale ba khôrô ba rêma tšheema tše tša ka gôdimo. Ba ile ba re, le tšheke la tšhinya le bôna nonyana e tša agêla. Ka baka la gore a tšeya ke motho, le ka tše ke la kwetšana dikhomo. Thepelang lo dula le lebelle gore o ta feletša ka gorena. Ke moka ba goma. Ba ile ba šala

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

lentšu la mošate moragô. Mampuru o ile a no dula lapeng la mmagwe le bana ba gwe.

8858 Mampuru a tšeyana le Morabudi. Papago Mampuru peelo ya gwe e be e le boṱhoko kudu. O be a imêla ke go dula le moreeliê le bana ba batho. A hwetšana a le boimeng, ka gobane batho ba šika le malwetši le mahu. O ile a o kwa lentšu la monna ka nṱong ya moredi wa gwe. A re ge e le boṱhôla bo ṱa thôma ka nna. Ke moka a ya a phereketšu nṱo ya moredi wa gwe. Maṱa go-ṱha o kwa ba ile e lwa le lebati. O ile a thibeletša dipela ka boholong. A re yo a tšwago ke ṱa mo ṱhaba ka ierumu. Bo ile bja ṱha ba le ka gare ga nṱo. Ke moka ba tšeyane.

8859 Morabudi o nyala mampuru. Papago Mampuru o ile a bitša banna ba gabô go ṱilo bôna mo-thinyi wa malapa a batho. O ile a ba bulêla kowa batho ba khobakane. Motswariwa a re tau ya bolaya e bolaêla go ja. Mmaṱa theromo o ṱhinya ṱha gwe. Nyala re go bônê. O ile a ntšha ierome la dikhomo le dikho-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

mo tše pedi. Re a di bôna, fêla o di ṭe be gore
e ~~tše~~ su o dirê ṭhelo ka gobane dikhomo di na le
bo mammalane.

8860 Nyakellang mono. Goriele ke ba ga ma-
kholo ba ra baṭhadiwa. Ba ile ba ya. Ba ga
makholo wa bona ba re, motho yo we a ṭhi-
nyago malapa a rena re mo hwetšane. O
ntšhitše dikhomo o re o tšeya moradi. Bakho-
nyana ba pele ba be ba nyetše ka dikho-
mo tše ntabe. Bjale ba thôma go bala bo
mammalane. Ba hwetšana lesome la
bo mammalane. Mokhonyana o ile a go-
ma a ntšha tše nnê. Baṭhadiwa ba gapa
lesome la dikhomo le dikhomo tše ntabe.
Ba tšeya bana ba ṭoga ka bona. Mo-
rabadi a feta le moṭhela wa tšhipa
ya gwe.

8861 Bo-madimabe bo šala le mang. Baṭha-
diwa ba bolaya khomo ṭeleng. Ba ga ma-
kholo wa baṭnadiwa le bona ba bolaya ya
bona. Ge ba bolaya ba re, a re bolaewe-
na re bolaya mong wa dikhomo. Kowa
ga bo moka makholo wa bona le bona.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

4151

K34/82

bare re bolaya ba gapi ba dikhomo. Di lewa ka ṭhaṭha-mušu. Ke gore a di apeiwi, ba no di beša ka mollô. Ge e ba šitilê ke gona ba yo e ya peyago. Yo we a nago le madimabe o feta naô.

8862 Lapa a leji lengwê. Dikhomo di ile tša êma ka lešaka. Ba ile go fiṭha natšo gue, ba dula fuṭhe. Ke moka ba bolabola mabapi le dikhomo. Bjale bare dikhomo ka moka ga tšona ke tša morwa moṭhadi. Ge la a be a ṭha šiya ngwana wa moṭhankana, gona e be di ṭa ba ka fuṭhe ga mojaleša. O be a ṭa tšeya mosadi ka tšona, a ṭa a tsoša lapa la moṭhadi. Dikhomo di ile tša ba matsogong a mohale. Ka tšona o ṭa tšeya mosadi. Mosadi yo we e ṭa ba mmagwe.

8863 Khomo ba ya ba bega mošata. Ka moragô ga mo ba feditše dipolabolo tša bona tša boêmô bja dikhomo, ke moka ba gopola ba khôrô. Ke tswunêlô ya gore ba khôrô ba yo bigiwa go fêla ga molato. Ke ge ba ntšha khomo ba yo ba bega

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

4152

K34/82

ka yôna. Ba ile ba ya ba bega ba mošate Moţang o la wa go thibêla letsobe gorwa-re o hwetšane. O nyetše monadi. Ka kho-mo e-re ţilo le bega gore molato o fe-dilê. Bana ba go kae. Bana re na bô gammôgô le bo mammalane. Go lukile ge molato o fedilê. Le tswarê bana ga boţe. Ke moka molato wa fêla o e-ţa mo we.

8864 Mampuru wa leba-sodi. O ile a ya boarding bja bo bedi. Di rona kudu ge mma-gi bana a yo fetoga a e ba ngwetši. Bongwetši bo thopalla dikharebe, e theng bo malekwere. Malekwere ke le thari la-pêba goba mokhekolo e no ba malekwere. Di ile tša mo ţaţa, a gopola bana ba-gwe. A ka a hwetšana ngwana. Nonna a dula a e lwa naê. Ke ile ke a tšeya ke-tše-re malekwere. Mampuru o ile a thôma-go e pella koša e.

8865 Mampuru wa leba-sodi. Ke moţha-bendi yo we. Ba-gobendi goba baamogedi ba re kodi hwa ke bone bana ba ka. Ma-mpuru wa leba-sodi. Ko hwa ke bone ba-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

na baka. Kunkuru wa leba-sodi. Ba-rero bo a ja. Nka fofa ka re kururu. Ko hwa ke bone bana baka. Ka moragô ga matšatši a ṯhe mahae, a boêla bogading bja gwe bja pele. Mohale o ile amogêla mmagwe. O ile a mo ṯhabêla khomo.

8866 Mohale a fa morabudi lesome la dikhomo le dikhomo tše pedi. Ka moragô ga mo ba mmagwe ba ṯilê, a khobakanya banna ba gabô. Ke môka a ba bega go boya ga mmagwe. Ba ile ba leboga. Ke môka a ṯhaba khomo. Bjale a re go banna, ke nyaka go fa monna dikhomo tša gwe. Ba ile ba re o mo fe dikhomo tše lesome le dikhomo tše pedi. Dikhomo tše nnê a di na taba, o gafilê bo mmago ka tšona. Ke môka a mo fa lesome la dikhomo le dikhomo tše pedi.

8867 Morabudi o nyaka lesome la dikhomo le dikhomo tše ntabê. Ba ile ba mmotša gore dikhomo tše nnê o gafilê mosadi ka tšona. Monna a ka a ukwišiša. Ba bile ba iša na khorong. Ba khôrô ba ile ba êma le monale. Mosadi ba lošа, e ṯheng go tšama

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

o tšeya basadi ba matshegong. Wa re kowa o divile ka mokhwa o we wa mmitša malekwere. Khanthe o felo mo tšeya o'môna gore ke malekwere. Ga gona molato dikhomo tša go ba go filê. Ka tšatši le lengwe le ṭa lobiša ke batho. Mosadi wa matshegong a ṭhadišiwi di a ila. Mafellô a taba.

8868 Go ila ga mosadi wa matshegong. Ka nnete go a ila ka baka la gore moṭhomong o ka no mo tšeya a ya a hwa. Ba ka no go leṭhetša wa nyala wa fetša ke moka ba mmolaya ka gobane ba na le ditšhila tša gwe. Ke ka mokhwa o we ba rego mosadi wa matshegong a ṭhadišiwi, o wa ila. Ge ba ṭhas nyake go mmolaya, ba fo ribêga letshego ke moka a ṭhe bêlêgê.

8869 Mmoê o ile a šiya mosadi ka o thii. Leina la mosadi Namogašane. O ile a utšha dikhomo tše dingwe pele ga lehu la gwe a nyala Mokhadi. O ile a mo šiya a ṭhake ga gabô. Ka baka la gore o ile a mo loša ka leina la gwe, go ka ngodiwa gore ke

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

basadi ba ba bedi. Mokhadi a ka apara di-
thamô tša lehu. Ba ile ba no mo ntšha môya
gare ga phogô. Mamogašane o ile a thamiwa
ka dithamô tša lehu.

8870 Mamogašane o ile a loka thoto a ya
a dula ga gabô. Ke ka moragô ga mo ba-
thobošitše bana ba mohu. O ile a gana
go beudiwa ke moratho wa mohu. Ba re-
gona a khethe yo mongwe wa bo lelôko
la mohu. O ile a ba gana ka môka ga
bona. O ile a ba botša gore ke gudilê. Le-
lena le a ba bôna bana ba ka, ke banna.
Bjale moratho wa mohu a nyaka gore mosa-
di a mo allê ka khane. Ke ge mosadi a e-
šwa le barwa gammôgô le baredi a yo du-
la naô ga gabô.

8871 Magodiele o ile aga moše wa gwe. Ma-
godiele ke morwa Mamogašane yo mogolo. Ra-
molapô ke moratho wa mohu. O ile a šitwa
go rêra mothekô wa mosadi ka baka la gore
o na le barwa ba gwe. Ka baka le we ke
gore mosadi a thala. Mafelong ba ile ba
begana ditaba.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

8872 Mokhadi o ile a ŧhala. Magodiele ke yêna yo we a swanetšego go tšeya mokhadi. Batswadi ba botša moredi wa bona, gore wa bôna monna wa go o hwile, bjale o swanetše go tšeya ke yo mongwe wa barwa. O ile a ŧetola batswadi gore nna a ke ba nyake. Bjale mo o ŧha ba nyake ke gore wa ŧhala naa. Ke a ŧhala. O wa bôna ngwana le lehu a ba ŧhale. Ke a di kwa mo le re lehu a ba ŧhale, ge gona go le bjale nkaya go apeya. Ŧêla morwa yo we a ntha-ŧago, o swanetše go ŧilo nkagêla mo-ŧe wa ka khaufsi le lena. Ka nŧê le mo we nka ŧhe ke kaya.

8873 Mokhadi o ile a tšhaba le ~~le~~ Lemetšane. O ile a ganêla batswadi ge ba mmotša gore o swanetše go tšeya ke yo mongwe wa barwa ba mohu. A bôna gore go ŧhwa o bolabola di a tsw nya, ke ge a o kwana le Lemetšane. Ka moragô ga mo ba kwane ke môka oa napa ba tšhaba. Batswadi ba bôna letsatsi le dikêla, ba ŧha bô-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ne ngwana wa bona. Letsuſi la tswara. Ba ba ba kata ba robala. Ke boſego re ṭa troga re mokhaoletša ka moswana.

8874 Thebaka ṭha fiṭha ṭha nyakellang mono. Ka moswana ba bôna motho a fiṭha e ṭhale ka moswanyana. Aowa a fiṭha â dumedišana nabô. Ke rumile ke ba ga malatši, ba itše ke ṭê ke le botše le nyakellê mono. Papago ngwana o ile a rwala molamo a lata moredi wa gwe. A ke nyake ngwana waka a tšeya ke ba ga Malatši. Ke ba phalaborwa ke a ba ṭeba. Le gôna ke baphalaborwa bodikhoṭê. Ba ile ba gana go mo šupa moredi wa gwe. Ba re nyaka dikhomo, ge e le ngwana wago re khoṭilê.

8875 Go tšeya a ba laolele. O ile a goma le moredi wa gwe a ṭha mmôna. A fiṭha a khobakanya banna ba gabô, a ba botša taba e. Ba ile ba mmotša gore go tšeya a ba laolele. Ge yêna mong a ~~moro~~ mo ratilê go lukile. Taba kholo mmotše a nyalê. Ke moka ba roma ṭha bona

bona ṯhebaka. Ba ile ke ṯe he le botše, le ṯê le nyalê. Ba ile ba leboga mantšu a ṯhebaka. Ba mmotša letšatši le ba ṯa fi-ṯha go ka lona.

8876 Ba ga Malatši ba nyala ka lesome la dikhomo le dikhomo tše nnê. Ka lona letšatši le la ba go ba botša gore ba ṯa ba ka lona, ba ile ba ya. Ba ile ba ntšha dikhomo tše di ngodilwego kâ mo gôdimu. Ba re go bona, mosadi-yo, o be a tšeiwa, Dikhomo tša bona ba nyetše khale. Ka tšatši le ba ṯa ṯago go gapa dikhomo tša bona, re ṯa le botša, le ṯê le bônê mo dikhomo tša lena di e tšwa. Ke moka ba laêla, ba boêla gae.

8877 ~~Nyakell~~ E khopoleleng. Goriale ke baṯhadi ba ra baṯhadiwa. Ka moragô ga mo bakhonyana ba baswa ba nyetše, ke moka ba šala ba romêla ṯha bona ṯhebaka ṯna go ṯibiša baṯhadiwa gore ba ~~nyakell~~ e khopolêlê. Baṯhadiwa ba ile ba fa ṯhebaka letšatši le ba ṯa ba go ka lona. Ke moka ṯha goma. Thaya ṯha ba botša letšatši le we baṯhadiwa ba ṯa latago

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

mesebjana ya bona. Le bona baṭhadi ba ile ba hwetšana le baka la go ṭibiša ba gabô. Le bona baṭhadiwa ba ṭibišana.

8878 Ba ile ba gapa dikhomo tša monyalo le bo mammalane. Ka lona letšatši le la ba go ba botša gore ba ṭaṭa ka lona, ba ile ba ya. Mokhonyana yo moswa ba mo uta ka mafuri. Moṭhadiwa o dula ka ntê ga mafô-rô. Baṭhadiwa e be ba nyetše ka dikhomo tše diphêthago menwana mmedi le dipudi tše ṭhaano. Ba ile ba ba fa tšona tša monyalo le bo mammalane ba bararo. Ba ile ba ṭoga ba gapa lesome la dikhomo le ~~dikhomo~~ le khomo ka e thii le dipudi tše ṭhaano. Dipudi a di na bo mammalane ka baka la gore ke dikhogo. Ke moka molato wa go ṭhala lehu wa fêla o e ṭa mo we.

8879 Molao wa go ripagana ga melamo. Bja-le ka ge go ngodilwê ka mo mapampiring a ka gôdimo. Molao ke go bolaya diruiwa. Ge ba ile ba lefêlana ka dikhomo fêla, ga-ntši a ba bolaya. Go bolaya ba bogale. Molaô o ṭetšêng ke go bolaya dipudi: Dipu-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4-160

di tša gôna di bolaiwa ka molamo. Go ngwadiwa dipudi ka go-bane baṭhadiwa ba bolaya ya bona ṭeleng. Baṭhadi le bona ba bolaya ya bona. Ba ile ba diva bjale, bjale ka ge e le molaô. Mafelô a taba.

8880 Moredi wa Maleopeng a ṭhala lehu. Leina la moredi Malokweng. O be a tšeya ke Ntêkwane. Molaô wa tšwa ka mošata balata re amogêla. Naka ya mošata a e ṭhinyi leêpô. Leêpô ke koša ya dinaka. Le mo e šaetša ba no re e lukilê. Khanthe mo e le ya motho fêla, ba ṭa mmotša gore e ya ṭhinya.

8881 Ntekwane o ile a hwa a šiya Malokweng. O ile a mo šiya a na le bana ba bâ bedi. E be e le moṭhankana le ngwanenyana. Bjale ka moragô ga mo-monna wa gwe a hwilê, a gana go šegediwa ke ba bogadi bja gwe. O be a nyaka batho ba lefoka. Ba lefoka go bolwabolwa ka ba dikhôrô di šele. Ba ile ba leka ka maaṭa

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

gore a khêthê ngwana yo mongwe wa bogadi bja gwe. O ile a ba ganêla. Ba ile ba ntšha maṭhô ba mo lebella.

8882 Malokweng o ile a boêla lapeng la mmagwe. A bôna gore go ṭhwa o bolabola di a tswenya, ke moka a ṭoga le bana ba gwe. Ba ile ba bôna moredi wa bona a ṭêna le merwalana ya gwe gammôgô le bana. O diva bjang. Goriale ke papagwe. O ile a re ntšhang dikhomo le fê bakhonyana ba lena. Molato keng. A ke ṭha nyaka ditaba tša bona. Bogadi ba khoṭella ngwanaka. O swanetše go boêla bogadi bja go. Ke lena mo le ṭha nyake ke dula mo, le ka no mpotša ke ê le naga. Ba ile ba mo homolêla.

8883 Bakhonyana ba wêle kwaleng ya mosadi wa bona gammôgô le bana. Ba ile ba mo kwetšana a dutši lapeng la batswadi. Ba ṭitha ba dumedišana le ba ga makholo wa bona. Ka moragô ba re, re nyaka yêna mosadi yo ba ga makholo. Le ka mo a ilego a re mo ṭe-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4162

be. Ba re aowa monadi wa lena šo. Le re-
na re fapana naê ka dipolabolo. O reng
monadi, banna ba go še ba, ba nyaka we-
na. Ke a le kwa papa. Nna ke re ba fe-
ng dikhomo tša bona. Ke khale re mmotša
gore a boê, o fo re botša mo re tswane-
tše go lefa dikhomo.

8884 Maleopeng a re nka be e ţhale khale na-
ka ya phala e ţha lla, ke be ke ţa mmolaya
ngwana yo. Bjale re tšhaba molaô wa di-
tšhoši tše dikhwebedu. Ba bolabola ka
makhowa mo ba riale. Boêlang gae bana
ba ka, ke ţa le botša. Ke moka ba-kho-
nyana ba goma ba boêla gae.

8885 Ţang le gapê bonyannyane bja
lena. Ka moragô ga mo bakhonyana ba
ţugile, a šala a bitša bana ba gabô. Ba
ile ba khobakana. Ke moka a ba botša ka
mokhwa o a fapanago le moredi wa gwe.
Phapano, o gana go boêla bogadi. Ba
ile ba leka ka maaţa go mmotša gore
a boêlê bogadi. O ile a gana. Bjale o
wa bôna ngwana, ţha ka teng a ţhe

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ntšhiwi. Dikhomo re llê. Ka baka le we a rena dikhomo tša go fa ba-khonyana. Tšamang le kolota le ba feng. Papago moṭhadi, a re ke swanetše go ba fa dikhomo tša bona. Ke nna ngwana wa khôrô, a ke nyake go dula ke bolabola. Ke ge ba romêla ṭhebaka, ṭha go ba botša gore ba ṭê ba gapê bonnyannyana bja bona.

8886 Bakhonyana ba ile ba ya. makholo wa bona a re, le bitša ke nna. Ke šita ke ngwana. Ka gonale mo we ke hwetšana boima go nna gore moredi waka a pee le dikhomo. Bjale ka ge ngwana a gana go boya bogadi, ke re le ka bala bonnyannyana bja lena. Re ṭa no bôna mo di šitago di eṭa gona. Ke yôna taba e we ke le bitšetšago yôna.

8887 Go badiwa dikhomo tša monyalo wa moṭhadi. Ke bona baṭhadiwa ba we ba swanetšego go bala motheko wa bona. Ka moragô ga dipolabolo tša makholo wa bona, ba re le rena o re šitile. Re leboga mo we makholo a bolabotšego. Dikhomo ka moka di utabe. Dipudi ke lesome. Ke tše we re di ṭe-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4264

bago. Makholo wa bona o ile a ntšha thoto e we ba e badilego ke moka a ba fa. Bakhonyana ba ve dikhomo re di bone, bjale re nyaka bana le bo mammalane.

8888 Baṭhadiwa ba fapana le baṭhadi. Ka morago ga mo ba bolabotše polabolo ya bana le bo mammalane. A re go bona, bana ke ba lena le swanetše go ṭoga nnoô. Ke ôna maṭhepa a dikhomo tša lena. Mo we ke ṭha le kwego ke bo mammalane ba dikhomo. Bona nka ṭhe ke ka lefa. Go tswala gona di tswetše. Baṭhadiwa ba re ke molaô. Ka baka la gore ke molaô, re swanetše go kwetšana bo mammalane ba khomo tša rena. Moṭhadi a re gokaone go iša taba banneng ba khôrô.

8889 Taba e ile ya išiwa banneng ba khôrô. Pele ga go iša taba khorong, ba ile ba boêla ka gae go bolabola ka taba e. Bjale banna ba bo lelokho la bo moṭhadiwa, ba re bo mammalane ke molaô. Le ba khôrô ba ṭeba gore moṭhadiwa o swanetše go gapa bomammalane gammôgô le bana. Re a ṭeba gore ke yêna mong wa khôrô, re

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

4165

K34/82

nyaka go o kwa gore ba ṭa laṭha molaô wa lefaṭhe naa. Ke moka ba rwala molato wa ya khorong. Ba khôrô ba ile ba amogêla molato. Ba fa baṭhadiwa letšatši le ba ṭa boyago ka lona.

8890 Letšatši la kaṭholo. Banna ba ile ba ṭala kudu. Ba nyaka go okwa gore molato ba ṭa o a ṭholêla kae. Mmudi wa lekhoṭa a bula lekhoṭa. Morena lekhoṭa la ba bina ṭou. Le khopêlwa diṭêbê le melomo ya go kwa le go aṭhola batho ba. Maleopeng a o bitši ke khôrô, o bitša ke bakhonyana bago. O ṭa theletša ṭhe we ba go bitšetšago. Lena ba khonyana yo la makholo wa lena šo. Le ka bolabola. Ge a riale a ~~boya~~ boêla a dulu faṭhe.

8891 Dipolabolo tša <u>Khašane</u>. Khašane ke moratho wa mohu. Morena lekhoṭa. Ke nna yo we ke ṭilego mo khorong, ka baka la go ṭhadiwa ke monadi. Mogolo wa ka o kwile, o šile monadi. Bjale o gannê go beudiwa. Ge re ṭha lebeletše gore molato keng, ke moka a loka thotwana ya gwe, a ya ga gabô.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

Makholo a ka a re tswenya, o rifile dithoto ka moka tša monyalo. Le bona o ile re ba tšee. Bjale re fapana naê bakeng ţha bo-ne mammalane. O gana gore fa bo mammalâ-ne ba dikhomo tša rena. Bona o itše ba gôna a ka ţhe ke a re fa. Ke mokhwa o we ke ţilego ka ôna mo khorong. Ke moka ke feditše. A boêla a dula faţhe.

8892 Dipolabolo tša maleopeng. Ka moragô ga mo moţhadiwa a feditše go bolabola, ba gafêla moţhadi gore a bolabole. Morena lekhoţa. Ke nnete ngwana wa ka o ba ţhadile. Dithoto tša bona ke ba filê. Bo mammalane ba we ke gannê naôô. Dikhomo a ba mphiša, ba nyetše. Moredi wa ka a fišiwa, o nyadiwilê. Dikhomo di na le bo mammalane le yêna moredi wa ka o na le bo mammalane. Ke mokhwa o we ke gannego go ba fa. Ka ba fa ge ba ka mpha bo mammalâ-ne ba moredi wa ka. Ke moka. A dula faţhe.

8893 Mmudi wa lekhoţa a gafêla lekhoţa taba. Pele ga go ba gafêla, o ile a butšiša moţhadi potso. Bo mammalane bona ba

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

gona naa. O ile a dumêla. Bjale ka ge ke ile ka lebotša gore le bule ditêbê ka melomo le bolabolê. Le di kwile dipolabolo tša ba fapane bjale bolabolang. Ke môka a boêla a dula fathe.

8894 Molaô o duba lehhota. Lehhota ka buntši la re, molaô ke molaô. Mang le mang o wa teba gore ge moredi wa gwe a ile a thala bo mammalane ba gapiwa. A ntshe bo mammalane a ba fê. Mmuši wa lehhota a re, le a kwala. Ka môkhwa o we le bolabolago ka ôna, le khodiša molaô, a le khodiši mogani wa molaô. Mogani o gana molaô. Bjale le tswanetše go mo khodiša ka mabaka a molaô o. Banna ba ile ba thôma go diva mašata. Mašata a bona ke gore tuba ya molaô a e athudiwi. Bjale a ba tha kwana, ba bolabola bjale ka basadi.

8895 Makheswa basading, dithethô bannenng. Goriale ke mmuši wa lehhota. Ke gore ba ka phala ke basadi ka go bolabola. O ile a diva gore ba homolê. Ba ile ba homola. Le thetse la re ke aga le-gora ka gobane ke ngwa-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

na wa khôrô. Ke bolabola mo we mogani a bola-
botšego. Mothomong a la mo kwa. Mogani o re
dikhomo di na le bo~~a~~ mammalane le monadi
o na le bo mammalane. Ke yôna taba e we.
Le swanetše go mo ţoša mo we boemong bjo-
we ka mabaka. Le mo išê molaong ka maba-
ka, e ţheng ka mašata. Mašata a še molao kho-
rong.

8896 Bo mammalane ba swanetše go fapana.
Goriale ke mmudi wa lekhoţa. Ge gona le
yo we a nyakago go ganetša a ka no ganetša.
Molaô o šitiša banna go gopola. Go kwa ba
a kwa bjale ba tswaletše ke molaô menaga-
no ya bona. Mmudi wa lekhoţa a ba botša
melaô e mengwe ya bagolo-golo e we e fe-
dišitšwego.

8897 Melaô e e fedišitšwego. Ke ţa bola-
bola molaô ka molaô lena le mpotše mo
e ţha šumiwa. Molaô wa leetô. Molaô
wa lona la tshela notha e kholo le a robala.
Le ţha o šoma. Aowa. Molaô wa bjala.
Molaô wa bjona ke go nwewa ditheba. Le
ţha o šoma. Aowa. Molaô wa mohu. Mo-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

laô wa mohu ke gokoma dithô, a ko-kobanya ka gare ga lebiţa.. Le ţha o šoma. Aowa. E ţhalegona melaô e we e gatiketšwego ka maoto. Melaô e we nka baka lang e ţha-šumiwi.

8898 Lekhoţa le ile la bona moţhadi phôšô. Basadi ba ka lemala. Thalo a e nyakege. Bo mammala^ne ke khati ya go šupa gore ţhalo a e nyakege. Melaô e we o e ţhalušitšego ke melaô-nyana. Molaô o mogolo ke wa mohu. Bjale o dira ke batho ba šiši. O swanetše go ntšha bo mammalane. Koma e loma beng ba yôna. Lena le thabêla mo e loma balata. Ke moka lekhoţa le feditše kaţholo ya loma.

8899 Maleopeng o ile a gana go dumêla molato wa bo mammalane. A o ţebe gore bo mammalane ke molaô. A re le ga ke ţeba. A ke kwišiši ga boţe ka baka la gore a ba mphiša. Le gona moredi waka ona le bana. Ge ba nyaka bo mammalane ba swanetše go mpha bo mammalane ba bana. Mmudi wa lekhoţa a re, nna a ke bone molato. Dikhomo tša bo mammalane ke dikhomo tša ma-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

fiša. Molaô o we bagolo-golo a ba ka ba o gopola ga bo̧te. Ge le nyaka bo mammalane le swanetše go fa mmago bana, bana bagwe. Kanţê le mo we a go kwale ţhelo. Khoši le yôna e ile ya bolabola bjale ka mmudi wa lekkho̧ta.

8900 Molaô a gona bo mammalane. Khoši e ile ya ţhalošetša banna ba khîrô bo mammalane. Le a bona lekkho̧ta, batho ba ile ba rwalla molaô o wa bo mammalane gôdimo. Ba rakiša gwe ke gona basadi ba ka ţhe ţhalega, mo a ţhadilê ke ţa huma le dinala. Mogo go fudiwa o fulêgago, Molaô ke o. Monadi mo a ile a ţoga le bana ba gwe, dikkhomo le tšona di boya le bo mammalane. Mo bana ba ile ba šala, o gapa dikhomo tša motheko fêla.

8901 Mogo go fudiwa o o fulêgago. Le ţhe ke la fêla dipeelo bana ba khoši. Le a ţeba gore go ntšha batho molaong o ba o ţwêtšego go boima. Ke nyaka go le ţhalošetša mo we le ţa kholwago. Bona bagolo-golo ba ile ba šiya ţheema ţhe: Ba tšêlanê ke ba ratune. Batho ba we ba nyakana. Ka ba-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

baka le we, ba diyo fapantšha ke ngwana. Ngwana yo we a fapantšhago bakhonyana le ba ga makholo wa gwe ke wa mohuta mang. Re ka re o wa gafa. Go bjale ka gobane o wa le levešantšha. La ŧheke la fapana diŧhôgô ka baka la ngwana yo we wa go fapana ŧhôgô.

8902 Mogo go fulêga o namediwago. Go bjale ka le-kaba go namêlwa le lethapilego. Ge le ŧha thapa o ka ŧheke wa le namêla. Mogo le ôna mo o ŧheke na dikutu o ka ŧheke wa o namêla. Ke riale ka gobane madeopeng o kata molaô ka mabaka a gwe. Ge re likiša ka maaŧa go êpa mabaka a gwe, ye hwetšane e le kholôko thito ya moŧouma. Le a nkwa ŧogelang le gafi le o kwane bjale ka ge le ŧha tšeelana. Ge le ka ŧhwa le ŧatitše lešata le ŧa e pakêla diji.

8903 Baŧhadiwa ba ile ba ntšha khomo ba ŧwalla khôrô. Pele ga go fetša molato, khoši ya butšiša diputšišo tše: Le a dumêla go fe makholo wa lena bana. Ba ile ba gaina. Ngwana wa moŧhadi a ka ŧhee a šeya

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4172

mosadi a ga malome wa gwe. O ṭa ya. Ge gona le môya wa badimu go ngwana yo mongwe lena le ka ṭhee la bitša ba ga makholo wa lena. Re ha ya. Bjale le ṭhalane ka mokhwa mang. Go ṭhala ga nnete ke go ṭoga le bana le lena le hwetšane bo mammalane. Ke gona go ṭhalana ka gobane le ka ṭhe ṭha šalana morago. Tswalang khôrô lena baṭhadiwa, a gona molato. Ba ntšha khomo ba tswalla khôrô. Ke moka gwa fêla. Mafellô a taba.

8904 Molaô wa tšwa ka mošata balata re a-mogêla. Molaô ge mosadi a ṭhadile, baṭhadiwa ba gapa fêla dikhomo tša monyalo. Ge a ka ṭoga le bo mammalane ba bana, molaô go gapiwa bo mammalane ba dikhomo tša monyalo. Ge moṭhadiwa a ka re moṭhadi a ṭoge le bana ba gwe. Bo mammalane ba dikhomo a ba hwetšane ka gobane o diyo raka bana. Go no ba bjale ka ge o ka raka mosadi, a boele ke ṭhelo.

8905 Dikhomo tša monyalo. Monyalo o wa nyakiwa go mosadi yo we a ṭhalago. Ge a no gana ba bogadi a dutši moṭeng wa bogadi bja

gwe, a ba nyake dikhomo tša monyalo wa gwe ka gobane a ṭhala. Le ge a ka no tšwa ka gare ga moṭe a bôna wa gwe mmoto a dula, a ṭhala, ka gobane moṭe e ṭhale wa ba bogadi bja gwe.

8906 Maṭswitswanyane wa o kwa o re tswikitsôwê o thepile boholo. O bolaiša dimpja go kitima. Ge o bôna dimpja o kwa o lla. Dimpja di a kitimêla, ke moka wa ṭêna ka boholong. Le ge o le ka boholong o wa lla. Dimpja di ṭa bolaya ke go gobêla le go fata ka di-nala empa di ka ṭhe dié ê ṭhelo. Go bjale ka mothôlogadi wa go tšwa bangwe, o bôna mo a e na le morwa yo we a ṭayago a mo agêla nto. Le ge a dutši go wa gwe mmoto, ka baka la morwa, mothopô o ṭs no ba wa bogadi bja gwe. Molato o mongwe le o mongwe o bega ba bogadi bja gwe. A ṭhala o diyo dula go šele fêla.

8907 Go ṭhala go tšwa molomong. Monadi mo a ṭha nyake tša bogadi, o wa bolabola. A ba a botša le batswadi gore a ke ṭha ba nyaka. Le-na ba feng dikhomo tša bona. Le yêna mo-nna mo a ṭha nyake monadi o wa bolabola.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

Go dula le gona go tšwa molomong. Ke ba bogadi bjaka, fêla a ke nyake go dula nabô. Ditaba ke ţa ba botša. O romêla mosadi ga batswadi ka lentšu la gore ngwana wa lena a ke ţha monyaka. Ke gona ba ţa ţeba gore o ţhadilê. Dikhomo a ka ţhe ke a di bôna gammôgô le bana.

Temana ya 9: Tumêlô ya leeto la mothôlogadi:

8908 Mosadi goba basadi ba ka fathe ga molaô wa banna ba bona. Go bjale ka bathôlogadi ba we ba ilego ba khêthiwa ka morago ga lehu la monna wa bona, goba banna. Mo ba khêtile banna ba we ba ţago phela nabô, ba swanetše go ba ka fathe ga molaô wa bona.

8909 Khomo kata o e khorošše. Theema ţhe ţhe mabapi le bathôlogadi ba we ba ilego ba gana go khêthiwa. Ba re ke bona bo khomo kata o e khorošše. A bana na badiši, ba ţhe diša ka noši. Bo khomo kata o e khorošše, a ba ţemiwa ke molaô. Fêla mo a nyaka go tšeya leeto, o swanetše go khopêla

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ga moja-lefa. O divêla fêla gore ge a kaya a babja, ba khônê go ṭilo ba ṭibiša. Molato ke leṭhepa, ka tšatši le lengwe a ka re ke a ṭhepela, a tšhubiša ngwana wa mo we a e tetšego mollô. O ṭa khôna go beya ba bogadi molato.

8910 Le baka la leeto la khomo kata o e khoroše. Go dišiwa gona a dišiwi, o no gôrôga ka mokhwa o a khônago. Ke baka la gore a gona monna yo a robalago ka ntong ya gwe. Ge a nyaka go tšeya leeto, o swanetše go khopêla ga moja-lefa. Ge a ka mo ganêla, a ka ṭheke a foya ka khong. O swanetše go dula. Mo a ile a mo dumella, o swanetše go mmutšiša gore o tšeya matšatši a makae. Ke moka a mmotše.

8911 O ṭheke wa laêla pele o yago, laêla moragô o tšwago. Le ge go ṭibiwa gore ṭheema ṭhe a gana go laêla pele o yago. Ke molaô wa gore a mmotše gore o dula matšatši a makae. Ge a ka ya a fitiša matšatši a la a go a bola, ba ṭa fêla dipeelo.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ba ṭa gopola gore o wa babja. Ẓêla ba ṭa dula ba lebetše lentšu la go tšwa mo we a e tetšego. Ba bangwe ba phakiša ba ẓêla dipeelo ba ya go mo ṯhôla gore o tswere keng.

8912 Ga gona phapanô maetong. Go bolwabolwa ka bo khomo kata o e khoroše le baṯhôlagadi ba we ba boetšego ka faṯhe ga molaŝ wa banna ba we ba dulago nabô. Le bona basadi ba we ba ṯhešugo ba hwêla ke banna. Le bona ba no khopêla bjale ka bona bo khomo kata o e khoroše. Gomme bona ba ẓiwa lebaka ke monna. Ka lona letšatši le la a ilego a boê ka lona, o swanetše go boga ka lona.

8913 Gouṯa khwâle. Gouṯa khole ke molato wa mosadi. Ge a ile a fitiša matšatši a we a ilego a ẓiwa ôna, o na le molato. (O utilê khwâle.) O swanetše go lefa. Ga go khathalege gore ke khomo kata o e khoroše, o swanetše go lefa. O lefa ka baka la gore o fitišitše matšatši a we a filwego ôna. O swanetše go tšwa a rwele phafa ya bjala, o rapêla ka yôna. Ge a ile a

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

fitiša matšatši ya ba'o wa babja gona a gona molato. Fêla lentšu le swanetše go ba gona. Ge lentšu le ile la ṭhoka, ke molato, o swanetše go no uṭa khwale.

8914 Go uṭa khwale ke molaô. Khwale a e uṭiwi fêla maetong, aowa le go fagêla monna wa go pôpa. Pôpa ke buušwa bja go ṭhe bušwê. Molaô wa mouṭi wa khwale o lefa ka bjala. Ke khati ya gore ka moswana a ṭhe ke a troga a boeletša. Le ge kharebe e apeela kôma, a diva pôpa, khare be e we e uṭilê khwale. O wa rugiwa, o roga ke baditi. Baditi ke bašetši ba kôma. O swanetše go diva bjala a fê baditi. Pitša e ngwe e šiwa mošate. Ke moka molato wegwe o fedilê.

8915 Dinaga a di êtêlane go êtêlana batho. Baṭhôlogadi ba kwetšana le baka le le-telele la go lêla mohu monna wa bona. Le ge ba dutši ba ṭha lla ṭhellô ṭha monna wa bona, ge ba nyaka go êta, molaô ke gokhopêla. Ba ka ṭhe ba diyo nyaka go êta ka moka ga bona, go swa-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ka o thii
netše go ba le khauthii yo we a nyakago go-
tšeya leeto. Lebaka le we mo̱thôlogadi yo mo-
ngwe le yo mongwe o swanetše go ba a kho-
dile go lla t̤hello t̤ha mohu monna wa gwe.

8916 Tumellô ya go fodiša peelo a lega ga ga-
bô a e gona. Ka lona le letšatši la go khêthiwa
ga bona, ke moka go fedile ba boetše mola-
ong. Monna yo we a mo khethilego, o mo nyo-
rilwê a nyaka go fapana naê. Ka lona le-
tšatši le we ba khêthanego ka lona, o swane-
tše go lala a le ka n̤tong ya monadi. Ka mo-
ragô ga matšatši a matelele, ke gona a
ka khopêlago lebaka la go tšama a bôna
mašakha. O khopêla go yêna monna yo la
a dulago naê. Ke molaô wa monna le mo-
nadi. Ge a mo ganêla, ga go molato. Monadi
o swanetše go dula.

8917 Nkiti o'ile a kwa a šiya basadi ba
bararo. Maina a bona ke a: Mafase, Ma-
lefiso le Mapitšo: Baratho ba mohu ke ba'.
Ralenyenye le Phapatê. Ka letšatši la
thobošo Ralenyenye o'ile a bula mafa-
se le Malifiso. Phapatê a bula mapi-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

tšo. Baṭhôlogadi ba we ba bedi ba ba ka fa-
ṭhe ga taolo ya Ralenyenye. Ka baṭhôloga-
di ba ba bedi a ba le basadi ba bararo ka
mong mosadi wa gwe. Phapaṭê a ba le ka ba-
bedi.

8918 Malifiso a khopêla ṭhebaka ṭha go bôna
batswadi. Ralenyenye o ile a mo fa matšatši
a go lekana beke. Mosadi o ile a dumêla. Ke
moka a mo lokolla. O ile a dula beke tše pe-
di. Monna a ka a šala mosadi morago. O ile
a re o thabile, ka gobane mo a be a babja
lentšu nka be le ṭile. Ka beke ya bararo a
boya. O ile a no boya a e tetša ṭhôgô.
Nka baka lang o tabuŭitše matšatši a we
o filwego ôna. O ile a mo fetola ka gore
e be ke ṭha ba bôna. O wa bôna o na le
phôšô. Nna a ke bone phôšô ka gobane e
be ke ṭha ba bôna.

8919 Ralenyenye a lwa le malifiso. O ile
go mo fetola ka mokhwa o wa ka gôdimo.
Monna a re o mphetola ka mokhwa mang. Mo-
sadi a re a ke go fetole a o morogô. Ke mo-
ka ba thôna ntwa. Mosadi a ke a e lwa

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4180

le monna. O ile a motiya kudu. Letsufi ke ge le tswere. Ke moka a bjelabjela monna. O ile a goma a tšhabêla go batswadi. Monna a gopola, a hwetšana gore o swanetše a boetše go batswadi:

8920 Ralenyenye a hwetšana malifiso a na le mokobô. Ka moragô ga mo a ṭha bone mosadi a wêla kwaleng. Nṭo e a robalago go yôna o a e ṭeba. O ile a fiṭha a manalla ka le thudi. Ke moka a o hwa ba balabola. O ile a bula nṭo. A re go bôna gore ba nyaka go lwa, a phakiša a goma ka ṭha ka nthago, ke moka a phereketša lebati. O ile a bitša Moseki. Ke monna yo agišanego le ba ga makholo wa gwe.

8921 Moseki ke ṭhatse. O ilê a bôna gore batswadi ba mosadi ba ka ṭhe ke ba ba diṭhatse. Ka gobane ṭheema ṭhe re, a go khomo e e ka tšwago namanê ya yôna. O ile go fiṭha le monna wa ṭhatše, ke moka ba tsoša batswadi ba mosadi. Ke lwele le mosadi bjale o tšhabile, a ke ṭebe ka mo a ilego. Bjale re fitile ke tsoša mokhalabje yo, gore a nṭi-

še ka mono, go ṭilo ṭhôla mo a ṭilê. Mmago
monadi o ile ke aga le-gora, ke môka papago mo-
teiwa a re o gôna. O mmolaile. O ka howa
ntong e la. Boêla moragô ditaba tša lena re
ṭa di kwa ka morwana.

8922 Moseki a re o diyo mo gobatša ka mokhwa
mang. O ka no mmôna. Mmago monadi a re bo-
ṭhele, o ṭa mmôna ka morwana. Papago moteiwa,
a re tša ka morwana a di ṭebe ke motho. Mona-
di go beufiša yo a robetšego le monna. Ke mo-
ka ba bula le bati: Ke mokhonyana yo we a ile-
go a kitimêla go bula. Ke gore o kitimêla go
phereholla nto. Ngwedi o be o khanya. Mmalo!
keng tše. Ke ge ba bôna monna a e tšwa
ka lebelô a tšhaba. Le ga go le bjale ba
ile ba mo ṭeba. Mokhonyana a re ke lebugile
kudu mo ke mo hwetšane. Ke môka a goma a
boêla gae.

8923 Monna le monadi ba šala ba gakana di-
polabolo. O wa di bôna keng tša tše, Ke
go butšitše gore motho mo a robetše a bu-
lelwê bošego. Ke taba e ngwe e. O ṭugile
lehono mo. O gunile o buile lehono.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4182

O buile ka bakeng la ntwa. A o ṭebe ṭhe we ba lwetšego. Bjale wena o mo dumella gore a mmulêlê. Molato a o bolwabolwe bošego. Dipolabolo ka môka di bolabola ke mosadi. Monna a fetola ka gore e be ke ṭhadi ṭebe mogatšaka.

8924 Maṭabo a tsugile a le mabedi: La bovaro ke la go uṭa khwale. Diphiyo tša ṭou a diphaṭhagane. Maṭabô a mabedi a swanetše go êmêla moragô, go rakišwê la go ṭhabiwa. Ke gore ba ile ba thôma go rakiša molato wa madi. Leṭabo la go tsoga pele ke la go uṭa khwale. Bjale o ṭa emiša bjale ka ge o ṭhe na madi. Ba ga makholo ba ṭa le moredi wa bona.

8925 Mokhonyana o bitša ba gabô. Ba ga makholo we gwe ba mmega moredi wa gwe. O ile a re ke a di kwe. Re bôna a bolailwê, a re ṭebe gore molato keng. Mokhonyana a re, ke a le kwa. Le nna nka ṭhe ke ka khôna go fetola taba ke noši, ke ṭha tšama ke bitša banna ba geṭu. O ile a diva ka mokhwa o we a bolabotšeng ka

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

gona. O ile a boya le banna ba ga-bô. Banna a ba ka ba nyaka go-ṭhwa ba ṭha o kwa gore molato keng ka ba-ka la madi. Ba ile ba re madi a ile go falla lefaṭheng. Ka goriale mo we o swanetše go rapêla.

8926 Madi a na le ṭela ya ôna mo a falla. Goriale ke Ralenyenye. Goriale mo we ke gore ke a bôna gore ke dirile molato. Le ga le bôna gore ke dirile molato, ke tswa-nêlô ya gore le o kwe gore molato o nya-retše ka mokhwa mang. Banna ba ile ba mo kwêla. Ba ba lokolla gore ya mongwe le ya mongwe a bolabole mantšu a gwe.

8927 Dipolabolo tša <u>malifiso</u>. Nonyana go lla e ṭhubiwago. Ka goriale mo we ke gore mosadi o swanetše go bolabola. O ile a loša banna. Ka moragô ga mo a ba lošitše ke moka a thôma go bolabola. Nna a ke ṭebe molato waka, ke no bôna mo ke teiwa. Ke ile ka khopêla go bôna ba geše. O ile a tumella kebaka la bone. Bjale ka ga ka fitiša matša-tši a we ba ilego ba ntumella. Ge ke tšo bo-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ya ke gona a ntiya. Ke moka ke mo we nna ke ţebago. Ge a ţviale ke moka a fetiša di-polabolo tša gwe.

8928 Dipolabolo tša Ralenyenye. Morena ba bina ţou. Ke a bôna ke ile ka botša mosadi gore a yo dula beke a boê bjale ka ge a khopetše. Bjale o ile a fitiša matšatši a we ke ilego ka mo dumella ôna. Ka beke ya bobedi a boya a e tetša ţhôgô. Ge ke mmutši-ša gore molato keng o ile wa diêga. A ka a mphetola ka mokhwa wa molaô. Ge ke mmutšiša gore o mphetola ka mokhwa mang A mphetola ka gore go fetola ba fetola morogo. Ke ge ke lwa le mosadi. Ka baka la letsufi a mpjelabjela. Bjale ke tšwela pele le go nyaka mosadi.

8929 Ka mo hwetšana ga gabô le mokhonyana yo moswa. Khomo ya bjela e bjella mašakeng. Motho a bjelabjela o bjelabjella ga ba leloko la gabô. Pele ga go mo nyakella ga maloko, ke ile ka ya go mo ţhôla go batswadi. Ke ile ka mo hwetšana ka ntong a na le Mokobô. Thatse ya ka ke Moseki. Batswadi ba

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

gwe ba ile ba mmôna mo a e tšwa ka ntlong a tšhaba. Ke moka ka goma ka boya gae. Ke moka ke feditše Batubatse.

8930 Banna ba tsota taba. Ba ile ba sola monna. O wa bôna o dirile boraga. Nka be o re go kwa gore a go bôlabudiši ka mokhwa wa molaô, wa the ke wa mo tiya. O re bitše bjale ka ge o re bitšitše. Monadi o be a na le molato wa goutla khwale. Lehono molato wa goutla khwale a o gôna. O fele o le-moga. Wa lwa le monadi a tšhaba, a wa swanêla go mo šala moragô. Molaô a o dumele. Dula. Motho yo we a tšhabetšego ga gwe o ta mo tiša. Ka šatši le lengwe o ta bolaiwa wa loba. Motho go nyakiwa yo we a no bjelabjelago, go tha tibiwi moluto.

8931 Ralenyenye o swanetše go lefa molato. Mabapi le mokhonyana yo we monwa o mmolabolago, a go o kwale thelo. Wena mong o ta no šala o troša molato owe wa mokhonyana yo monwa ka moragô ga mo o lifile molato o wa madi. O ile a utšha khomo. Ba re ba mo nyaka lefofa la go thatswa

ntṣ̂o. O ile a ntšha pudi. Ke moka ba mmotša gore molato o fedilê. Ba ile ba di bolaya ka moka ga tšona. Ka gobane diruiwa tša go lefa molato a ba ruwi.

8932 Ralenyenye o nyakišiša molato wa go tswara mokobô. Ka moragô ga mo molato wa go tiya o fedilê, a nyaka gore monadi a mmotše nnete. O ke o mpotše gore monna yo la wa go ba o e naê ke mang. O ile a mmotša gore nna wheŋu ke be le motho. Gapê ke mmone ka ba ka mo ṭeba. Monadi a re bjale o diva keng mo o ṭhae ga gwe. O ile a leka ka maaṭa gore a dirê molato fêla wa mo šita. Pele ga gore a leṭhetše taba, o ile a khobakanya banna ba gabô a ba botša taba e we.

8933 Go phopholetša ke ga monna bošego. Banna ba gabô ba ile ba khobakana. Ke moka a ba enêgêla taba. Lepono le hwa ka morwalo. mogodi wa tšiê tša bošego, o ṭaba a gôla le maswelebetse. Taba a ~~pa~~ ba phopholetše. Go phopholetša ke modirô wa banna le baradi bošego. Diêma tše tša

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ka gôdimu di ~~ê~~thaba ~~ê~~ma ke banna ba la a ba bitšitšego. Ba fetša ka gore rena a re bone taba.

8934 Makhwaţeng ke Malome wa Ralenyenye. A re mo we banna ba go botšago, o wa kwa naa moţogolo. O ile a re a ke ba kwe. O nthe-letše moţogolo. O dirile phôšô go tiya moradi. A ke re o bone gore o dirilê phôšô. A dumêla bjale ka ge a lifile. Molato wa moradi wa gouţa khwale o bodilê ka baka lago. Bjale o nyaretša taba e ngwe ya bošego. Taba e we ya lena ya bošego, a e na boţhatse ka gobane e be e le bošego. Mo we o bolabolago gore ke mokete, ke maaka ka moka. O wa phopholetša gore ke Mokobô ka baka la gore a gona morwalana wa gwe o we o tswerego. Ke mokwa o we banna ba go tšwago ka ôna. O ile a re ke di kwile. Ke moka a leţhetša taba.

8935 Makhwaţeng o tšwêla pele le go laya moţogolo wa gwe. O wa bôna moţogolo ke moka o gudilê. A ba re ge motho a gudilê o mela dinaka. Monna o kwetšana molaô banneng ba gabô. Ke kwiša ke taba ya

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

go phopholetša bothoko. Theema thevre: Thegodi gomêla mokowê, o raka bjang ngwaneno, amo rakiša matakala. O the ke wa troga wa boeletša go šala mosadi moragô a tšhabile. Tšatši le lengwe o ta bolaiwa. O monna o swanetše go thepela molaong. Ke moka a fetša go laya motogolo wa gwe. Mafellô a taba.

8936 Mafedi a hwêla ke monna. Ba ile ba lla thellô tha mohu monna wa gwe go fithêla letšatši la thobošo. O be a na le masogana. Barwa ba gwe ba pele, mohu o ile a šiya a ba tšeišitše basadi. O ile a gana go beeditwa. A re o gudilê a thadinoka tša go ba a kharametšana le banna. Ba ile ba mo kwêla. O ile a napa a ba khomo kata o e khoroše.

8937 Nthetollê ke yêna mong wa mote. O ile go gana go beeditwa a fo dula ka gare ga mote. Ge a ile bjaleng, o boya ka leba ka le a le bônago. Mo we a yago, go ya le go boya o foya. Ke yôna khomo kata o e khoroše. Mo a bôna gwe mo a yago o ya

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ka malaô, gona o khopêla gona ga mong wa mo̱te. Ge a ile a mo dumella, o ya ya. Mo a ile a mo ganêla gona o wa dula.

8938 Mafedi a khopêla lebaka la go bôna batswadi. Nthetollê o ile a mmutšiša gore o boya neng. O ile a re ka dula matšatši a mararo, ka letšatši la bonê ka boya. O ile a mo dumella. Ke moka mo̱tho̱logadi a ya. Ka lona letšatši le we a ţa boêlago morago ka lona, ba re ka mabanyana go ţa ba le khoša ya malôpô. Ke moka a theša leeto la gwe la go boêla bogadi. Ka moswana bja re go̱tha, a batša mmagwe gore ke dirile phôsô. Ke be ke twanetše go ba ke ţugile mabana. Bjale mabana ba ntebeletše, a ba mpôna. O utilê khwale ngwanaka. mmela o gona o ţa diva mapoto o fa mokhalabje.

8939 Mafedi o boêla bogadi le phafa ya bjala. O ile a gona a dula matšatši a manê, a ţha diva mapoto a we a ţa yago naô. Mokhalabje o be a fêla p'elo ya gore o twere keng. A re ka moswana ke ţa toogêla gore ke bôna gore o twere keng. Letšatši le ile mo le ya ma-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4190

dikêlô a bôna a nyarêla. Mokhalabje are e a nyarêla khomo kata o e khoroše, ke khomo ya go ṭhoka modiši. Ke naswana ya mošata, wa e kwetšana ṭeleng wa e feta, o molato. Wa e e tetša le gona o molato. Ke naswana ya go tswanêla ke go ṭhepela. Maoto a gwe o wa beya beya mhe ke leṭheya. O laile wa ṭa ngwana mafoladi a mogoši. Ka monwana e be ke nyaka go šiba-šiba ke go lata.

891 Mafedi o bega Nthetollê. O ile go ṭêna ka lapeng la gwe, a rona ngwana o mmitša. Ba le bitša. Ke moka a ya. Le bitša ke nna. Ke fitile ke matšatši a la ka gore ke ṭa boya ka ôna ka baka la koša ya malôpô. Ke re khwale še. Aowa di a kwala ngwana mafologêlê. Ke lebugile. Nna ke nyaka ga di fologêla. Ke moka taba ya fêla e ṭa mo we. Mafellô.

Temana ya 10: Tšhabô ya bathôlagadi le banna ba bangwe.

894 Bathôlogadi ba go ṭhala. Go ṭhala mo ke medirô ya pakaeno. Khale ge ba re lehu a le ṭhadimi, ka nnete a le ṭhadimi.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ge o ka bôna a ṭhala, ke gore mokhwa a tšwa batswading. Motswadi wa monna ke khogo a ṭebe ṭhelo. Ke mmago moṭhôlo yo we a dirago gore moredi wa gwe a ṭhale.

* 8942 Molaô o thii fêla wa ge moṭhôlogadi a ile a ṭhala. Go no ba bjale ka morwadi yo a ṭhalago monna wa gwe. Molaô ke go gapa dikhomo. Batho ba khale e be ba ṭha ṭala ba go ṭhala lehu. Tha go hwetšana o êmê šaka a le na boṭogêlo. Ge e le madimabe a ba ṭhape. Ge go nyakišišwa baṭhôlogadi ba khale, ba we ba ilego ba tšhaba le banna ba bangwe, o no hwetšana gore a ba ṭala. Ba pakaeno ke maṭhare. Ke gore ke bai bantši.

8943 (a) Batho ba khale. Ngwana o be a okhwa molaô wa batswadi. Ge ngwana a ṭha o-khwe molaô wa batswadi o be a teiwa. A ka teiwa bjang le bjang, a gona mo we a ṭayago a bega. Ba khôrô ba o kwana le gore ngwana a theletšê molaô wa batswadi ba gwe. Moṭhôlogadi a ka no tšhaba le monna yo mongwe. Fêla ge batswadi

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ba ṭha rate, o ṭa ba a boêla bogadi bja gwe ka swele. Monna yo we a ilego a tšhaba nuê o ṭa mo gafa ka dikhomo tše nnê. Ke tša go boetša mosadi ga monna wa gwe.

8944 Tše ô e tšwa ka batswading. Ke mo we o kwago ba re ba tšeelane ke baratane. Ge batswadi ba mosadi ba ṭha go nyake, wa ṭhe ke wa likiša go tšhaba le moredi wa bona ka gobane ba ṭilo go amoga. Wa gona wa fallêga. Go fallêga ga gona ke go ntšha dikhomo tše nnê, o gafê ngwana wa bona. Dikhomo tše di mo iša bogadi. Go beilẽ yôna khati e kholo ya go šupa gore ṭhalo a e nyakege. Ke moka wena o šala o e nya leṭhepa le le nnyana. Bona ba yo nya le le-golo ka baka la dikhomo tše la tša go.

8945 Khafô ya mosadi ke molaô. Motho a ka gopola gore go gafiwa ge o ile wa šita ke go nyala. Le ga dikhomo o le natšo tše dinêši tše we o ka nyalago tša ba tša šala. Ge batswadi ba mosadi ba ṭha nyake, o swanetše go mo gafa. O ka dula le lehumô la go la dikhomo a ba na taba na-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

919

-lo. Ke mokhwa o we ṭhalano e be go e ṭha ṭala.

8946 Go tšhabiwang go tšeya mosadi ka ntšê le kwa-no ya batlwadi ba mosadi. Mabaka ke a: motho o šika le bolwetši le lehu. Dipelaêlô di ṭentšwe badimo. Bjale mo le ṭha kwane le ba gamakhola wa go, le ṭa šumišana ka mokhwa mang. Ka gobane ba ṭa gana go ṭa go phasa. Ba re lena beng di boneng, le itše le ṭa dikhô-na. Thôgô e tswariwa ke beng ba yôna. Mo-ṭhomang o wa hwa. Ke mang yo we a ṭa go tswellago ṭhôgô ya batho ba. Ke bona ba-tswadi ba gwe. Ge o ṭha kwane nabô, ba ṭa go botša gore apeya ojê. Ke mokhwa o we ba go ba ba tšhaba go tšeya mosadi ka manganga. Theema ṭhe re nthatana ya ma-šabêlê, khane e la e letše mang.

8947 Mafiri a hwa a šiya basadi ba bara-ro. maina a bona ke a: Makhobêlê, Tsatsanke le Mamokwale. maina a ba-ṭhôlogadi ba, a ngwadilwê ka go late-lana ka go bikiwa ga bona. Ba ile ba lla ṭhellô ṭha mohu monna wa bona go

fitlhêla letšatši la tlhobošo. Go lla tlhellô tha mohu ga botle, ke gore bathôlogadi a ba ka ba ima. Go thinya tlhellô tha mohu ke go ima.

8948 Letšatši la tlhobošo. Ba bo leloko la mohu ka moka ga bona ba ile ba ba gona. Ba ile ba šupa morwa Makhobêlê go ba yêna moja-lefa. Leina la moja-lefa Mpenya. Ka moragô ga mowe ba šoholo-gêla go beula bathôlogadi. Basadi ba ba bedi ba swanetše go beula ke baratho ba mohu. Podilê o ile a beula makhobêlê. Ma-thuhu a beula Tsatsanke. Mamokwale o swa-netše go beula ke Mpenya. O ile ke a mme-ula a gona.

8949 Khama le yêna a mo gona. Kha-ma ke le khothwane la bo mohu. O ile go gona moja-lefa, ba diva gore Khama a mmeulê. O ile a gona. Bjale ba mmotša gore a khêthê yo mongwe wa bo leloko la mohu. Ka moka ga bona o ile a ba gona. Ba leka ka maatla go mo gapeletša go khêtha yo a mo nyakago. Ke yêna a ka a dumê-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

la. Bjale ba re, mo letŧhetšeng he yo monnyana o ŧha e khopola. O e khopolê. Le ga o e khopotše, o ŧhe he wa tšwa ka khôrô, o khêthê yo mongwe wa bo khôrô ya mohumonna wa go.

8950 Mamokwale o ile a tšhaba le mahonkwane. Ka moragô ga mo ba mo filê ŧhebaka ŧha go e khopola, a ka a dula matšatši. Ka moragô ga matšatši a ŧhe mahae, a napa a tšhaba. Go be go ŧhena motho yo a mošalago moragô kudu, ka baka la gore o ile a ba gana. Letšatši le diketše, a bônale. Ba bile ba robala. Ka moswana ba fo hwetšana nto ya gwe e ŧha notetše. Bjale ba thôma go butšišana. Ba hwetšana gore ga go motho yo a ŧebago ka go yêna.

8951 Letsolo la go nyakêla mamokwalê. Ba ile ba mo ŧhôla go batšwadi, ba ŧhe mo hwetšane. Bjale bakhonyana ba bega ba ga makholo wa bona, gore moredi wa lena a re mmone. Taba e ile ya tšhuba ~~moragô~~ papago moredi. Mmago moredi a ya ka ya mo tšhuba. O reng o ŧha kwe bothoko ge ba re mo-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

redi wa go a bônale. Goriale ke papago moredi o ra mosadi. O ile a re motho a bjele e ţhe khomo. Ge a bjelabjetše, o ţa no utuluga. Monna o ile a o tella mosadi wa gwe gore ammotše nnete. O ile a mmotša nnete. Ke kwile ba bangwe ba re ba mmone a na le Makonkwane.

8952 Khomo a e šiti ke lentšu la mmamene ya yôna. Papago mo tšhabi, a ya a lalla moţeng wa Mukonkwane. O ile a o kwa lentšu la moredi wa gwe. A ba a o kwa yo mongwe a mmitša ka leina. Ba ile ba mo khalema. Ba re motho wa bošego a bitšiwi ka leina. Papago mo tšhabi a khôlwa. Ke bošego o ka bolaya ke batho. O ile a goma a boêla gae. A re ke ţa ba bôna ka monwana.

8953 O ile a nwetšana moredi wa gwe. O ile a troga e ţhale ka monwanyana. O ile a nwetšana oa ţneţa. A fitha a ba dumediša. Moredi o ile a ţeba lentšu la papagwe. O ile mo a re o wa tšhaba, a napa a mo tswara. Motšhabiši o di kwile.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

O ile a tsoga. Ba ile ba bolabola. Motšhabiši a re ke nyaka go mo nyala. Motswari a re o wa o kwala. Fêla ke ţoga naê. Wena o ţaţa ga boţe kowa gae wa mo nyala. Ke moka a ţoga le moredi wa gwe.

8954 Mamkwale a tšhaba bošego. O ile go fitha naê gae, a mmutšiša gore molato keng. A re monna wa ka o kwile, a ke ţha nyaka go ba ke ţha bušiwa ke monna wa mosadi yo mongwe. O wa bôna ngwanaka, motho ke wa go bušiwa. Wa ţhoka go bušiwa, o ka ţhe ke wa ba motho. O na le lapa la go, a gona mosadi yo a ka ţago a buša lapa la go. Le buša ke wena. Dikhomo nna le mmago re llê. O swanetše go boêla bogadi bja go. Ke di kwile papa. Ba ile ba khodiša ke ge a re ke di kwile. Khanthe o ba apeya ka pitša e kholo. Bošego a tsoga a tšhabêla ga Makonkwane.

8955 Batswadi a ba nyake go ţhinya leina la ngwana wa bona. Ba ile ba iala ba khopetše mokhekholo yo mongwe

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

gore o ṭa tsoga a mo iša bogadi. Ka mo-
swana ge boṭhele, ba hwetšana gore motho
a yô. Morumiwa a fiṭha. Mokhekolo, re khô-
na go bopa diolwana tša ka teng ga tšona
a re di ṭeoe. Ngwana nna a ke mmone.
O boetše monneng. Goriale ke mokhekolo
wa ṭhebaka.

8956 Theṭhagala ke ṭha kobô. Ge papago
motšhubi a dutši a šekedišana le ṭhebaka,
mmago ngwana a di mo tšhubi. Monna a re
ngwana wa mosetsana molaô o kwa-wa
mmagwe. O wa bôna tše moredi wa go tše
a diago. O mo nyakile. Monna le yêna
o mo nyakile. O ṭa no ntšha dikhomo a
ba fa. Nna bo jêla pele a ke bo nyake.
Goriale ke monna. O ile a fetola monna
ka gore ṭhetṭhagala ke ṭha kobô, motho
a na ṭne ṭnagala.

8957 Mamohube o swanetše go apeya le
moredi wa gwe. Goriale ke <u>madipedi</u>. Monna
le mosadi ba ṭapana. Nna ke bôna ngwa-
na phôšô khantše o diva ke wena. Molato keng
no o ṭha mpotše. Go bônagala gore o ka

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

mpolaya. Thepela o wa peya le moredi wa go mo we boyadi bjo bonwa. Ge gona go thebja-le, yo mongwe wa rena o taya ka fathe, pa-pê a hwile matšeke o ta tsoga a ta a mpôna. Wa o kwa motho a ana ka papagwe o hwatile.

8958 Makonkwane a ta a nyala. Mamohube o ile go kwa gore monna o kwatilê, ke moka a napa a tšhaba. O ile a tšhabêla gona ga mokhonyana yo moswa. O ile a ômana kudu gôdimo ga mokhonyana yo moswa. Le nyaka go mpolaiša le-na le šale le ija. Gana le-hono re nyaka dikhomo. Ba ile ba ya ba gapa lesome la dikhomo le dikhomo tše pedi. Madipadi o ile amogêla dikhomo ka baka la go sodiwa ke ba gabô. Bathadiwa ba tha fo nyaka moradi wa bona. Le ge ba di kwa ka bo pudi tša tela, a ba di šale moragô ka gobane e šu ba kwetšane lentšu.

8959 E khopoleleng. Goriale ke batswadi ba mothadi. Ba ile ba ta go e khopolêla. ma-dipadi a thalošetša bathadiwa ka mokhwa o we nzwana a mo šitilego ka gona. Ka baka le we ke re e khopoleleng. Bathadiwa

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ba re, ngwana a le šita, ke lena ba we le dirilego gore a ṭhale. Ka gobane a laka la re ṭhabêla mokhoši wa gore re mmone. Le rena nkabe re bone mo šitêlê ya gwe. Go ya kwala, monna a nkhugo o nkha leṭhagwe. Go nkha ga monna wa gwe a go kwale ka gobane re phušeletšitše ka mobu. Re feng tša rena ka moka ga tšona.

8960 Baṭhadiwa ba ile ba ṭoga ba gapa lesome la dikhomo fêla. Monyalong wa bona, e be ba nyetše ka dikhomo tše di phethago menwana mmedi. Bjale dikhomo tše pedi di ile tša thiba melatwa latwana e mengwe. Ba ile ba ripêlana melamo ba e ṭa mo we. Baṭhadiwa ba feta le bana. O ile a šiya bana ba bararo. Moṭhankana le banenyana ba ba be-ṭa di.

8961 Monna le mosadi go hatiwa mang. Go bolwabolwa mabapi le ṭhalo ya Mamokwale. Monna le mosadi ke batswadi ba gwe. Ke ṭhalo ya go diva ke batswadi. Monna le mosadi go hatiwa monna. Re re go hatiwa monna ka baka la gore go ile gwa direga

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

polabolo ya monadi. Le ge o loša monadi, wa hwetšana di nyaka he mmagwe, dilo ha moka di ṭa go lohêla. Monna le ge a ka di nyaka ya ba monadi a di nyake, o ka ṭhe he wa diva ṭhelo. Mafellô a ṭhalo ya Mamohwale.

8962 Malephaka o ile a tšhaba le Modikong. Monna wa Malephaka e be e le mohhetšere. O be a na ba le monadi ka o thii. Bjale o ile go hwa, a gana go beudiwa he ba bogadi. Mampenyane a re he monadi wa go šiya he mogolo waka. Le ge a gana, a na taba he monadi waka. O ṭha e khopola. He moka ba ntšha mathô ba mo lebella. Go e khopola ga gwe he go tšhaba le Modikong. Mong leina la modikong he Pêrêpêrê.

8963 Ba be ba phela ka dithaba. Khaitšedi ya Pêrêpêrê o be a fêla a e ya a ba fa tša go ja. Ba ile ba leka ka maaṭa go ba nyakêla empa ba ile ba šitwa go ba hwetšana. Ba bôna gore yo mongwe a ka ba a go-bala gôdimo ga dithaba, he moka ba ya ba bega ba mohata. Ba mo-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

šata ba ile ba amogêla taba. Ba be ba diyo tšwa letsolo bjale ka ge nke ba tsoma diphôlôfôlô.

8964 Ba ile ba ba tswara thabeng ya makara. Ba ile ba lalla khaitšedi ya gwe. Ke moka a ba botša gore ke namêla mmoto wa mpjatša mokoto, ke moka ka ya ka boya ke thiega le noka ya ṭheduma. Ko ba hwetšana thabeng ya makara ka ba fa tša go ja. Go ṭoga mo we ko tšwa ka ṭhe fate ṭha malobê. Ba ile a kaya a ba ṭhalifiša. Ba letša phalafala, ba di kulula thaba. Ke moka ba ba hwetšana ba khometše. Ke ge ba ba tswara. Mogobô wa gubiwa o e ya mošate.

8965 Batswadi ba ile ba gana mo a nyala moredi wa bona. Ba khoro ba re ngwana yo la wa lena šo gammôgô le monna yo a go ba a tšhabile naê. Re a ba bôna goriale ke batswadi. Monna yo o swanetše go gafa ngwana wa rena a boêlê bogadi bjaa gwe. O wa di kwa mosadi batswadi ba go bare o swanetše go boêla bogadi bjaago. Wena o reng. O ile a re nna a ke boele, a ke ṭha

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

bo nyaka. Ke nyaka yo no le ntswerego ke naê. Wena monna o re keng ka mosadi wa batho ba. A re tau ya bolaya e bolaêla go ja. O wa o kwa batswadi ba re ngwana wa bona o boêla bogadi bjaagwe. Ke a ba kwa empa nna ke riale, he re tau ya bolaya e bolaêla go ja.

8966 Banna ba bôna Modikong phôšô. O wa bôna monna, mo o be o nyaka mosadi nhabe o kwana le batswadi ba gwe pele. Taba ya bo bedi a še wena motho ke wena phôlôfôlô ka baka la go tšhaba le thaga. Thaga ke ya mollô ke yo mongwe wa banna o ntšha mmolabudi phôšô. Ka baka la go tšhaba le lefoka. A wa diva gore ba nyakelle mono. Ka baka le we o phôlôfôlô. O swanetše go gafa mosadi yo, a boêlê bogadi bja gwe.

8967 Modikong o ile a leka ka maatla go raga-raga. Ke khopêla go bolabola. Ba ile ba mo fa thebaka tha go bolabola. Ke a lefwa mo le re ke gafê mosadi, he ba mo gafa ka mokhwa mang a tha ntšhita go nyala. Re be re gopola gore o ya bolabola taba. A o tebe gore ke mosadi wa batho ba bangwe. Le batšadi ba

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

gana. O na le molaô wa go nyala ngwana wa motho batswadi ba dutši ba gana. Tša mokama dithaa. Ke gore a ka a raba. Malephaka o ile a tšwêla pele le go gana.

8968 Batswadi ba lokolla ba khôrô gore a teiwe. Ba ile go bôna gore monadi o wa gana, ke moka ba botša ba khôrô gore taba e ka khorong ya lena. Ka baka le we le swanetše go motiya ka mokhwa o we le ka khônago ka ôna. Rena re nyaka gore a boêlê bogadi bja gwe. Ba ile ba motiya, la bo bedi a ba a re ke boêla bogadi bja ka. Motšhabiši a ntšha dikhomo tše nnê a gafa monadi.

8969 Malephaka o e tetša dikhomo o ya bogadi. O wa bôna wena monadi; taba ya mohuta o ra theke ra troga re bone. Le wena monna o swanetše go gomêla go tšama o thinya meţe ya batho. Ba re go monadi o wa bôna dilo tše batho di a bolaya. Ba ile ba ntšha khomo ba twalla khôrô ka yôna. Ke moka ba ţoga ba gapa dikhomo tše tharo. Ba ile ba mmoetša bogadi ka tšona. Ke moka molato wa fêla. Monadi o ile a dula bogadi bja gwe-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4205-

O ile a khêtha ngwana wa bogadi bja gwe. Bo-rora bo ile bja fêla. Mafellô a taba.

8970 Pêrêpêrê ke leina la Modikong la ba-duledi. Bjale o ile a hwetšana leina le la bo bedi ka baka la ge ba motsoma le malephaka. Modikong ke go di-kanetša. Ba hwetšana mo go bifilego, ke moka ba re modikong, ke moka ba di-kanetša. Go ile gwa gola lona ka mokhwa o we a ilego a dira ka ôna. Mong leina la gwe la nyaka go hwella. Bororo bo a ja bo llê Pêrêpêrê ka gobane dikhomo tša gwe di ile ka lewa. Le yêna o ile a napa a ṭogêla moradi, ka gobane ba khôrô ba ile ba mo šupa ṭhôgô ya nôga. Ṭhôgô ya nôga ke go teiwa a bee a lefê.

8971 Ṭhethepe a tšhaba le Mogoru. Mogoru o ile a romêla ṭhebaka go batswadi gore ba nyakelle mono. Pele ga go tšhaba o ile a lla ṭhellô ṭha mohu monna wa gwe. Mohu monna wa gwe o be a filo tšeya yêna fêla. Leina la mohu monna wa gwe e be ba re ke Mphapa. Moratho

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

wa mphapa e le Khapana. Khapana e bee le mo-khôgi wa lebake. O ile a khôga lebake ya ba maaṭa a bonna a fokôla.

8972 Go tswega ba tswega dinṭhwa, ge e le mosadi a tswegiwi. Nyepô e e bolabola ke mosadi pele ga batswadi. Ke gore monna o ile go romêla ṭhebaka ṭha nyakellang mono, batswadi ba ya ba tšeya moreetiwa bona. Ba re go yêna o swanetše go boêla bogadi. O ile a re lena tswang dikhomotše we le llego le ba fê, nna a ke ṭha boêla. Ba ile ba mo tiya ka mokhwa o šoro. Le ga go le bjale a ka a dumêla go boêla bogadi bja gwe. Ba bôna gore ba ka ba ba bolaya, ke moka ba mo iṭhetša.

8973 Gona o poya bogadi. Ka moragô ga mo ba bôna gore ba ka mmolaya, makhowa a ṭa a ba tswara, ba re o poya bogadi. O ile a dumêla gore a poya bogadi. Ba re monna yo a wa go ba o šinobile nae, a re mo nyake. O swanetše go dula mo lapeng o khôdišê peelo yago. Ka moragô ga mo o khodišitše peelo ya go, o ṭa gona wa boêla bogadi

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

bja go. O ile a goma a re bogadi a ke go nya-
ke, a ke nyake go tswegiwa nna e ṯhe nna
diṇṯhwa. Ba ile ba thôma go êla ṯhôkô taba
ya go tswegiwa. O ile a gana go ba ṯhalošetša
ka go tšhaba gore ke batswadi ba gwe.

8974 Ṯhethepe o ṯhalošetša Mafolosane go tswegi-
wa. Ba ile ba re go bôna a gana go ba ṯha-
lošetša, ke moka ba mo romêla mokhekolo
yo Mafolosane. O ile a dula naê thopeng.
O ke o mpotše ngwana gore go tswegiwa o ra
goreng. Monna yo we ba ntšhupilego a na
ṯhelo. O no lala a bipile ka ṯheaṯa go
fiṯhêla bo-e-ṯha. Bjale nna a ke diṇṯhwa
le kolobê. Le yôna kolobê ka tšatši le le-
ngwe ba e bulêla.

8975 Mafolosane o ṯhalošetša batswadi le-
ntšu la go tswegiwa. O ile a no ṯhaloša ka
mokhwa o we, mong wa lentšu a ilego a mo
ṯhalošetša ka gona. Ke ṯhegôlê ṯha go ngwa-
naka. Goriale ke batswadi. O ile a re nna
a kee, lena ntšhang dikhomo le ba feng.
Ba kilo tšeya ke a mo gapeletša, a na-
pa a gana. Ba leka ka maaṯa empa

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

a ka a dumêla. Ba ile ba no mo hamolêla. Ba re fêla ge e ka gona wa boêla ga Mogoru, re ṭa go bolaya ka diaṭa. Le yêna o ile a no dula lapeng la mmagwe.

8976 Baṭhadiwa ba wêla kwaṭeng ya mosadi wa bona. Ba ile ba mo kwetšana a dutši lapeng la mmagwe. Ba fiṭha ba dumediša. Re ṭile mo ka baka la go tšama re nyaketa ngwana wa lena. A re mmone ka mo a ilego. Ba bolabola ka mokhwa o we, ba dutši ba mmôna a ketaketa le lapa la mmagwe. Ba ga makholo wa bona ba re šo la. Batswadi ba ile ba mmitša. Ge a fiṭhele ba re ba bogadi bja go šeba, ba nyaka wena. A re ba nyaka ke nna khomo naa. Khapana a re êna re e gae. Botša bo papê ba go fê dikhomo tša go.

8977 Bakhonyana ba re le lukiše thoto ya rena. Go laêla ke go thabêlana. Bakhonyana a baka ba laêla. Ba ile ba topa mapara a bona, ba re re kwetšane thoto ya rena e lukile. Ke moka ba napa ba tšwa ka maforo ba ṭoga. Papago moṭha-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

di a šala a bitša ba gabô gammôgô le malome wa mo̧thadi le khadi. Ba ile ba a̧ta ka lona letšatši le we a go ba botša gore ba boê ka lona.

8978 Papago mo̧thadi o bega khobô taba. Le bitša ke nna Bathubatse. Ke le bitšetša taba ya ngwana yo. Ngwana yo ke mamotseetša ka baka la gore o gana go boêla bogadi. A ke robale ka baka la taba ya gwe. Le ka mmotša kotse lena o ţa le kwa a boêla bogadi. Khadi e ile ya leka ka maa̧ta go botša mosadi gore a boêlê bogadi. Ke ga go le bjale o ile a gana. Malome wa gwe le yêna a mmotša. Le yêna o ile a no mo ganêla. Ba ile ba re bokaone ke go ţhopa dikhomo o fê ba̧thadiwa. Re re ke ba̧thadiwa bjale ka ge a gana go ya bogadi.

8979 Bakhonyana ba ba̧thadiwa ba gapa monyalo wa bona fêla. Ka moragonyana ga mo ba šitile ke mosadi go boêla bogadi, ba̧thadiwa ba fi̧tha go ţilo nyaka thoto ya bona. Ba ile ba ba fa lesome la dikhomo. Ba ile ba ţhaellwa ke khomo ya tweetši. Bjale ba̧thadiwa ba re a

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

gona taba ba ga makholo. Le tšona dikhomo tše ro le dišetša. Motogolo wa lena o ţa ţa a tšeya mosadi ka tšona. Ke mokha molato wa bona wa fêla o e ţa mo we. Thethepe a dula lapeng la mmagwe.

8980 Ke Thethepe ţne khaola tswetši, ţhe lapiša ba foledi le ba thwedi ba mega. Ke mokha a napa a ba poya bogadi. Morwa wa gwe o mo šile bogadi. Leina la morwa ke Mapanyeng. O ile a boiša dikhomo, a ţa a tšeya mosadi ka tšona. Bokhonyana bja gona bja boêla ţhekeng ţha pele. Mafellô a taba ya poya bogadi.

8981(b) Tšhabô ya baţhôlogadi ba pakaeno ke banna ba bangwe. Matšatšing a bo lehono e ke ke mokete ge mosadi a ile a hwêla ke monna. O diyo leta fêla ge ba ţhoboša lehu la mohu. Ka moragô ga mo ba ţhoboši tše lehu la monna, o fo e hêla mo we a kwago peelo ya gwe. Ba bangwe ba no ima ba dutši ba ţhale ţhellong ţha mohu. Tša khale ke šu khale. Tša pakaeno ke tša pakaeno. Ka ntê le baţhôlogadi, ţhalo e ţetše kudu.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

Basadi ba pakaeno, o re ke mosadi waka mo o bôna o ena le bana ba bane goba ba ba-ṭhaano. Le ge nôga e ka ngala a na le bana. Gona ba bangwe ba khoṭella go dula bogadi ka baka la bana. Ba bangwe a-ba khathale, ba no ba ṭogêla.

8982 Lerotê la gofiwa a lena na khodu. Ke baṭhôlogadi ba pakaeno. Leroṭê ba re-a banna ba we ba ba šêgêlago ka moragô ga mo monna wa gwe a hwile. Ba re leroṭê le-na le mong wa lona. Ka baka le we a ba nyake go bahiša mong wa lona. Ka gobane la gwe le bodilê a le bôna. Baṭhôlogatša-na ba pakaeno ba no nyaka go e kêla mo we beng ba go nyakago. Batswadi a ba swanê-la go ṭhinya dikhomo tša monyalo, ka gobane bana ba pakaeno ke bofema ka pêlo.

8983 Bofema ka peelo goba bofema o bone. Ke gore dikhomo tša monyalo, motho a swanêla go dija. Ka gobane basadi ba pakaeno ke bofema o bone. Go ima e ṭhale dikhurebe ke ga bona. Go ṭhala ke ga bona. Ke gore go tšhaba le monna

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

o šele. Khare be e no swana le le thari. Ge o mmitile tšatši le o ṭêna malwang a gwe, o diyo sobêla. Ge ṭhale khale ba mo romêla go batswadi ka pudi, ba foletše ṭhe šuṭha le nakeng. Ke tšhupô ya gore ke mosadi. Pakaeno molaô o we o hwile. Go bjale ka bona baṭhôlogadi, go ṭhala ke ga bona.

8984 Go ṭhe khoṭellê ṭhello ṭha mohu monna wa bona. Ṭheileng ba ka ilêla ka molaô. Le ge ba ṭha apere dikhemô tša lehu. Ka moragô ga mo ba ba ṭušitše ṭhe tšhila ṭha lehu, ke moka go fedilê go bona. Go šala go khoṭeletše ngwana wa peelo. Ba bangwe e ṭa re ge letšatši la ṭhobošo le fiṭha, ya ba ba lapile. Go lapa ke gore khaufsi le go bêlêga. Go tšhaba le banna ba bangwe ke ga bona. Bogadi go šala go dutši ngwana wa peelo.

8985- Maidi o ile a hwêla ke monna. Monna wa gwe e be e le Burwane. O ile a no šiya yêna fêla moṭeng bjale ka ge a be a na le nto ka e thii. Maṭalê o ile a mo šiya a ṭhale khavebe. O be a nyetše ka lesome la likhomo. O be a šaletše ke tswetši fêla.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

Ke moka Burwane a thobêga a hwa. Re ta re ke dipitsi re ta bôna ka mabala. Ke ka letšatši la go tšoša thetšhila.

8986 Maidi o ile a ima pele ga letšatši la thobošo. Di a ila go butšiša mothinyi pele ga go thoboša bana ba mohu. Ba ile ba dula tuba gôdimu ba letêla letšatši la thobošo. Letšatši la thobošo le ile la fitha. Pele ga go beudiwa, ba ile ba ra ba-khekolo gore ba nnuetšiše mong wa lerumu. Dikhopolo tša bona di gopola gore o inišitše ke yo mongwe wa bo leloko la mohu. Ba dirêla gore o ta napa a dula naê. O ile a bola monna wa khôrô di šele. Banna ba thôma go inamêla fathe. Re di kwile bjale re ka tšwêla pele le modirô o we re tlešego ôna.

8987 Maidi o ile a gana ba bo leloko la mohu ka moka ga bona. Bjale ba thôma gore o swanetše go beula ke Makhoba. O ile a mo gana. Ba re gona khêtha yo we a swanetšego go go beula. O di tebe gore a wa swanêla go khêtha motho wa thekô. O ile

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

a re ba bogadi ka mŏka ga bona a he banya-
he. Ka goriale mo we he gore o wa ṭhala naa.
O ile a re a he ṭhale, he ṭa no šoṭha he
boya ha gae. Ba ile ba leka ka maaṭa go
mo gapeletšă, a napa a gana. Ba re mo ṭo-
geleng, o ṭa šala a e khopola.

8988 Maidi a re he imišitše he Mothakhathi.
Mothakhathi he moṭogolo. Banna ba ile ba
inamêla faṭhe. Ka moragô ga mo a bolabatše
ka mŏkhwa o we, he moka ba mmutšiša
gore o nyaka yêna naa. O ile a dumêla.
O wa bôna taba e o e dirilego e, a še yôna.
Lebaka he le, ngwana yo we he moṭogolo wa
rena. Gana lehono taba e a rimêla ka ba-
ka la boṭogolo. A ba ka ba dira molato. Taba
e ile ya napa ya ba di kama ṭhaa.

8989
Maidi o ile a tšwa ka gare ga moṭe. Ba
ile ba bôna gore o ganeletše moṭogolo wa
bona, ba dira gore a tšwê, ka gobane ba
ka ṭheke ba ôra mollô ka o thii le moṭo-
golo wa bona. Moṭe o we ba go mo agêla,
o ile a agêla he ba bogadi bja gwe. Mo-
ṭogolo wa bona o ile a tšwêla pele le

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82

4215

go remêlê ŧhelêpê ŧha bo malome wa gwe. Bana ba we a bêlêgago naê ba ena mothopô wa bo malome wa gwe. Ka baka la gore a ba ka ba diŧa gore a nyalê.

8990 Maŧale a tšhaba le mafsiheng. Ka moragô ga mo ba bôna gore maidi o ba ŧhapatšitšê, ba ntšha khomo ya go ya go khopêla ŧhegô ŧha meeŧi. Thebaka ŧhe ile ŧhaya. Ke rumile ke bakhonyana ba lena, ba re ba na le khomo, ka yôna ba khopêla ŧhegô ŧha meeŧi. Ba ile ba re ba o kwala, moradi wa bona šo, a ba ŧe ba beke. Lehu a ba ŧhale. Goriale ke ba ga ma-kholo wa bona. Thebaka ŧha goma ŧha ya ŧha ba botša gore ba re ŧang le beke. Letšatši la le la ba gafêlago ba khonyana gore ba ŧê ba beke, o ile a napa a tšhaba le mafsi-heng.

8991 Nyakellang mono. Goriale ke batswadi ba mafsiheng. O ile go tšhaba naê a ya a bega batswadi ba gwe. Batswadi ba gwe ba ile ba gana. Morwa wa bona le yêna a re ke mo nyakile ke moradi wa ka. Ba bôna gore a go thuši, bothuone ke go monya-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

11a. Ke ge ba romêla motho go batswadi ba motŭhabi. Thepela o ba botša ba nyakellê ka mono. Thebaka thaya tha ba bega lentŭu la nyakellang ka mono.

8992 O the he wa bôna go akalla ga bonong go-wa fathe he ga bo lona. Batswadi ba ile ba befelwa kudu. Ba lata moredi wa bona. Ba ile ba gana go ba župa moredi wa bona. Bjale ba re, a re nyake dikhomo tša lena, re nyaka ngwana wa rena. Moredi wa bona o ile a tŭwa ka ntong. A re go batswadi, le ka dira ka nna ka mokhwa o le khônago. Ke ngwana wa lena. Ga go motho yo we a ka le beyago molato. Nna go apeela lebitla a kee. Ke moka a fetša polabolo ya gwe.

8993 Matale a go-giwa ba boêla naê gae. O ile go fetša dipolabolo tša gwe, ba re a êmê. O ile a gana go êma. A re he re diang ka mokhwa o le nyakago go dira. Ba thôma go mo tiya. A re go tiya le tiya mmele, a le tii peelo yaka. Lebaka a le gona ba diyo gôga. A re go monna wa gwe, wa the he wa fêla peelo he a boya. Wa bôna he tha boe

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ke ge ba diyo mpolaya. Ke mŏka a re go bolabola ka mŏkhwa o we a êma a ṯhepela. O wa teiwa ngwana wa batho. Madi a falla. Ba ya ba fiṯha nuê gae. Lešoko la tsoga go mmago maṯale. O ile a lla bjale ka ge nke go hwile motho. Morediê o ile a o kwa boṯhoko ka mŏkhwa o we mmagwe a llago ka gona, le yêna a ṯhŏma go lla.

8994 Ṯhebeu o ile a ya go bôna gore go ṯhagileng. O ile a hwetšăna gore banna ba dirile phôšô. Ba teile moredi wa bona ka mŏkhwa o šoro. A diva gore mmago maṯale le yêna maṯale ba homolê. Ba ile ba homola. Bjale molato keng. Papago mothepa a mo ṯhalošetšă ka mŏkhwa o we ngwana a divilego ka gona. Le a bôna le ṯa ṯemiwa ke makhowa. Ge a gana, botšang motho yo we a mo forago, a nyalê. Ke mŏka le boetšĕ dikhomo go mong wa tšona.

8995 Maṯale a boêla go monna yo la mafsikeng. Ka moragô ga mo Ṯhebeu a feditšĕ dipolabolo tša gwe. Mothepa a re lehu ke boroko. Ke mŏka a thakhoga, a wêla ṯela. Ba ile ba yo motswara, Ṯhebeu a ba ganetšă. A re le nyaka go

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

bônang. Le mo kwile mo are lehu ke boroko. Yo mongwe wa lena a no mo šala morago a bonê gore o ya kue. Mothomong o wa baêla, mothomong o ya go e polaya. O ile a šadiwa morago. O ile a tšêna ka khôrô ya bo ~~mafo~~ mafsikeng. Ke moka molaledi a goma. A ba botša gore o fitlilê.

8996 A ba nyalê. Goriale ke Thebeu. Ba ile ba kwa mantšu a monna yo we wa mošate. Ke monna yo mongwe wa lekhotla la ka mošate. Ba roma thebaka tha bona, gore thepela o ba botša ba nyale. Morumiwa o ile a ya. Ba itše ke te ke le botše le nyalê. Bakhonyana ba ile ba thubêla lentšu la go nyala. Ba re re di kwile. Thepela o ba botše ka tšatši la gore ke rena ba we. Le rena re tha šala re botšana. Ke moka a goma a ya a ba botša letšatši le ba tatago ka lona.

8997 Mafsikeng a nyala matale ka lesome la di khomo le dikhomo tše pedi. Ba ile ba ya ka lona letšatši le la ba go ba botša gore ba ta ta ka lona. Le bona ba ile ba kwetšana ba khobakane. Tsê di kwago di a gathana, mmu-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ṭa o gaṯhane le mpja ṭhegolong. Nyalang re le bônê. Ke ge bantšha dikhomo tše dingodilwego ka mo gôdimo. Re le bone, re ṭa le bitša tšatši le baṯhadiwa ba ṭilo gapa dikhomo.

8998 E khopoleleng. Ke lentšu la ga ṭibiša baṯhadiwa. Morumiwa o ile a ya. Ke rumile ke ba ga makholo wa lena ba itše ke ṭe ke le botše le e khopolêlê. Re di kwile, ṭhepela o ba botša ka tšatši la gore ke rena ba we. O ba botše re nyaka go hwetšana dithoto tša rena dilk di khobakane. Le rena re ṭha ṭibišana. Ke moka ṭha goma ṭhaya ṭha ba botša letšatši le we ba ṭa ṭago ka lona. Le bona ba hwetšana lebaka la go ṭibišana.

8999 Letšatši la go e khopolêla. Ka lona letšatši le we la go e khopolêla ba ya. Ba ile ba hwetšana ba ba letetše. Ba ile ba ntšha lesome la dikhomo ba ba fa. Ke ôna monyalo wa lena. Ba ile ba dumellana na-bô bakeng ṭha dikhomo tša mo nyalo. Bjale baṯhadiwa ba re re nyaka bo mammalane. Manamane a dikhomo tša bona a be a le

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

a maṭhano. Ba ile ba bega moṭhadiši. O ile a re ntšhang tša lena, nna ke ṭa ṭiša tša go thiba tše we. Ba ile ba ntšha dikhomo tše thare ke moka ba phaṭhaganya le tše la pedi, ya ba tše ṭhaano. Ba di fa baṭhadiwa. Ke moka molato wa fêla.

9000 Ba ile ba thôma ba nyaka go gana ka bo mammalane. Bjale baṭhadiwa ba ba kata ka polabolo. Ke a bôna ngwana wa lena le go re apeela a be a ṭhešu a re apeela. O ṭhadile a ṭha le matsogong ga lena. Bjale le gana ka bo mammalane ka lefe lebaka. Moredi wa lena o be a ṭha le mo ga lena, le ka rego o šile bo mammalane. Bjale ka Maleopeng a gore mosadi o na le bo mammalane. Ke ge ba bôna ga boṭe gore a ba na boêmô. Ke ge ba ntšha bo mammalane ba ba fa. Mafellô a taba.

9001 Maṭale a ka bitšiwa pere ya magadi a mabedi. Ka baka la gore e be ba monyetše a ka bitšiwa pere ya magadi a mabedi. Kudu pere ke mosadi wa goṭoga a le matshegong. Kharebe e bitšiwa

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

pere ya magadi a mabedi; ka baka la di-
khomo tše ba go ba ba monyetše ka tšona.
Kudu a ba bone mothepa phôšô, pôšô ba
e bôna batswadi ba gwe. Ba re ba na
le bo jêla pele.

9002 Phirima o ile a šiya Thoko. Ka le-
tšatši la ţhobošo, a gana go beeditwa ke
ba bogadi. Ke gona ba thomile. Ka nnete
re khôna go bopa dikolwana tša ka teng
ga tšona a re go ţebe. Ba ile ba mo
ţogêla a le bjale. Ka moragô ga mo
a bôna gore di ila ka moka di fedilê,
ke moka a le ţêna la ntšhotšhobêla.
Ba ile ba mo nyaka ba ţhe ke ba mmô-
na.

9003 Mpomo o ile a mo hwetšana (Pmabulane.
Pange mine.)
Monna yo o be a ţha tšame a nyaka yêna.
O be a tšama a rekiša letšoko le patšê. Ke
mo makhowa ba ţhešu ba thibêlê patše. Mo-
nna o ile a mo dumediša. Mosadi a ka a
nyaka go mo dumediša. Go mo ţeba o wa
mo ţeba, o makala fêla ge mosadi a ţha
dumetše mo a mo dumediša. O ile a mo

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4222

ṭogêla, a tšwela pele le go rekiša dilo tša gwe. Ka moragô ga mo ba feditše tšhabô ya gwe a boêla gae. O ile go fiṭha a ba botša. Ke hwetšane mosadi yo la le mo nyakago. Ke ile ke a mo dumediša a napa a nkhomolêla.

9004 Ba ile ba wêla kwaleng ya mosadi. Pele ga gore ba latê mosadi, monna yo mongwe wa go ba a bê rêka ka gona, a re le ṭhokomeleng mo leya. Go na le mohuta o mongwe wa makurekure. Mohuta o we o tšeya basadi ba batho. A la tswanêla go ṭêna kompong ya bona. Le swanetše go ṭêna ga ntona ya kompô. Le mmotše gore le nyaka mosadi. Ke yêna yo we a ṭa ba bitšago. La ṭhoka go diva ka mokhwa o we, ba ṭa le tiya. Re di kwile. Ke moka ba phara dithaba ba mo lata.

9005 Ba ile ba fiṭha ba diva ka mokhwa o la monna yo la a go ba botša ka ôna. Ntona ya kompô e ile ya bitša monna le mosadi. Ba ile ba ṭa. Bjale ntona ya re go mosadi, o wa ba ṭeba batho ba. O ile a du-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

mêla. A re ba latilê wena. O swanetše go ṭo-
ga nabô. O wa o kwa wena monna, monadi yo
ke wa butho ba. Molaô wa ṭhe gagešu o re
o swanetše go mo gafa. Mina tola hena la-
pa mokwakweng. Mina a e khôna ntaba. Ba we
ba o kwago mo a bolabola ba ile ba ṭhaloša
dipolabolo tša gwe. Ba hwetšana gore o bola-
bola nnete.

9006 Ba ile ba ṭoga le monadi wa bona. Thoko
a ka a ya a dula. O ile a goma a boêla
gapê gana kowa ga monna yo la wa mokwa-
kwa. Ba ile ba goma ba ya ba mo tšeya.
A goma a boêla. Bôna monadi yo we ke pha-
ga, le ka ṭheke la mo khôna. Batswadi a ba
re fê dikhomo tša rena. Ba ile ba ntša di-
khomo ba fa baṭhadiwa. A ba ka ba nya-
ka le bo mammalane ka gobane o šile bo
mammalane ba bana. Mafellô.

9007 Maṭhephoko le yêna o ile a tšhaba
le dikompô ka moragô ga lehu la monna
wa gwe. Batswadi ba gwe ba ile ba fe-
tša ka go ntša dikhomo tša mo-nyalo ba
fa baṭhadiwa. Tša pakaeno ke ~~šša~~ tša pa-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4224

haeno. Batswadi ba jêla ṭhogong menyalo ya baredi ba bona. Ba tšhaba le mehuta e šele. Khanthe ge ba tšhaba le banna ba naga e, e be ba ṭa ntšha dikhomo ba nyala. Mapolantane ba gana go lefa le go nyala, ka baka la go ba topa ṭeleng. Mafellô.

Temana ya 11: Moṭe o thii wa baṭhô-logadi ba monna wa basadi.

9008 Ke bana ba komana boloto bogoši ke go bopana. Ka molaô basadi ba monna ba swanetše go dula felo go thii, bjale ka ge a ba šile moṭeng ka o thii. Go ṭamegile gore ṭhellô ṭha mohu monna wa bona ba llê ga na howa mohu a iiego a hwa a le gona. Ga ~~gona~~ zona tswanêlô ya gore ṭhellô ṭha mohu ṭhe ndiwê morakeng. Ba dula ga na mo la ṭaweng ba lla ṭhellô ṭha mohu go fiṭhêla letšatši la ṭhobošo.

9009 Go phumêga ga moṭe wa ṭaweng. A o phumege ka baka la gore mong wa ôna o hwile, aowa o phumegile yêna mong a ṭha phela. Bjale e be ba filo dula ka

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

baka la go bôna gore morithi wa bôna o ṭha phela. Le ge a hwile ba be ba khoṭeletše go lla lehu la mohu monna wa bona. Ka baka la go ṭhoka kwano, ba palakana. Yo mongwe le yo mongwe a bôna wa gwe mmoto a dula.

9010 Ṭoŝo ya moṭe wa ṭaweng. Ka tŝatŝi le lengwe baṭhôlogadi ba ka palakana, ge ba bôna moṭe wa ṭaweng o khudiŝwa. A baṭala ba we ba ka gomago ba ya ba dula moṭe ka o thii. Mongwe le mongwe o ṭa nyaka go dula ga wa gwe mmoto. Ka go kwana ga bona, o ka bôna ka ba bedi ba na le wa bona moṭe. Mosadi wa nṭo e kholo a ya a dula le yo mongwe. Ke yo we a o kwanago naê.

9011 Mekhwa ya basadi ba monna. O ka ňo bôna ka mekhwa ya bôna le ge monna wa bona a ṭha phela. Ge a na le ba bararo, yo mongwe wa bona o ṭa ṭhepela a le nnoŝi. Ba ba bedi wa bôna ba o kwana. Ge o nyakiŝiŝa taba, o ṭa hwetŝana gore yo la ba mo ṭhoilego ba re ke mamoratwê.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

Ba la ba ṭhepelago ba le ba ba bedi, ke bo mamonyadiwê. O wa di bôna ditaba, ke gona ba thomile di gabula mašefa.

9012 Tsetse a šiya baṭhôlogadi ba ba bedi. Maina â bona ke bo: Maitšeng le Maganong: Maitšeng ke yêna yo we a ilego a ntšha monna thakeng. Ka moragô a tšeya Maganong. Maganong ke ngwana wa malome wa gwe Moradi wa go ntšha monna thakeng o ile a ba le ngwana ka o thii, wa monetsana. We nṭo ya bo bedi, o ile a ba le thari ya baṭhankana le basenyana. Le ge nṭo ya maṭhômô e be le ngwana wa moṭhankana, o be a ka ṭheke a ba moja-lefa ka gobane nṭo ya ṭhe tima mollô ke ya maganong. O ile a ba šiya moṭeng wa gwe. Ke gore o be a no aga a le nnoši.

9013 Mekhwa ya basadi ba gwe. Go ngwadi wa mekhwa ya basadi ba gwe ya pele ga gore a ba šiê. Yo mongwe o be a ṭha tšee mollô ka lapeng la yo mongwe. Molato heng ba ṭha kwane. Molato a o yo ke lehufa fêla. Tšatši le lengwe ba o kwana. Tšatši

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

le lengwe a ba o kwane. Ge monadi yo mongwe a ka diva bjala, ge ba nwele ke moka ba fapana ba thôma go ômana. Modivi wa bjala o nyaka gore monna a robalê ka ntong ya gwe. O no thôma yo la, ge a bôna monna a gôgbmêla ka ntong ya gwe.

9014 Ditaba tša mahufa a basadi a di šadiwi nthago. Ba re ke tšona di aga metse, khanthe di bolaya monna. Monna o rwele tsheema tshe ka magetsa: Ke diboba di loma pôô. Ka nnete ke diboba di loma pôô. Ke lešaka la go o ta tšwa wa tšhabêla kae. Lešuko a le na bo tšhabêlo, tshe go hwetšane ênma. Monna ke nku mo a e hwa a lle. Basadi ke ôna maruma a monna. Ke bona ba we ba ta gomago ba go bolaya. Ba upa mamoratwe gore ba šale ba tswana. Monna wa bona o ile a hwa, a ba šiya.

9015 Ba ile ba lla tshellô tsha monna wa bona. Ka letšatši la thobošo, ba ile ba šupa <u>Modipi</u> go ba yêna moja-lefa. Bona bathôlogadi a ba ka ba beudiwa ke ba bogadi. Ba ile ba beula ke batswadi ba bo-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

919

na. Ba bogadi ba ile ba tšhaba methwa ya bona. Ka nnete methwa ya bona e be e beufiša. Lehufa la bona a la ka la fêla le ge monna wa bona a hwile. Ba no dula ba ômana ba gopola mohu monna wa bona. Ka moswana o ţa bôna ba ţhepela ka ba bedi. Ge ba boya, mongwe o boya ka ya gwe ţela ka ba ka la go ômana ga bona.

9016 Le ga ba dula ba ômana, ba dula moţe ka o thii. Ge ba ka ômana ka mabanyana, ka moswana mo o e ya o hwetšana ba dutši ba tšere magane a bona. Digafi tše we pedi tše we a tša ka tša a rogana. Ba ile ba no dula kowa moţeng wa go šiya ke monna wa bona. Monna wa bona e le yêna moja-lefa. Ke monna wa bona fêla ka medirô.

9017 Modupi o ile a khuduga mmotong wa le khwareng. Ka morago ga dilemô tše pedi ge papagwe a hwile, ke ge a ţoša moţe a go aga mmotong wa mabotana. Ke bona bo mmagwe ba go mmotša gore, re swanetše go ţoga mo, ro aga moţe o moswa. Ka baka lang re ţoga, goriale ke moja-lefa. A re lebale mohu. Le

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

bošego re no lala re molora re mmôna. O ile a ba kwêla. O ile a ţoga nabô bedi ga bona. O ile aga moţe wa gwe o morwa. Ke moka a dula nabô. A ba ka ba palakana. Ba no ômana fêla go ruţa moţe wa mohu a ba ka ba o ruţa. Mafelô a taba ya bona.

9018 Patši a hwa ka bolwetši bja lepera. O ile a šiya basadi ba ba bedi moţeng. Mosadi wa boraro o ile a mo šiya a ţhešu a beke. Go nyala gona o be a nyetše. Bjale a laêla morwa wa gwe yo mogolo gore o šale o tšee mosadi yo la. Ka moragô ga matšatši a ţhe makae a napa a hwa. Maina a basadi ba gwe: ~~M~~ Ngwana Raganya le Ngwana Masumu. Wa nţo e kholo ke yêna Ngwana Raganya.

9019 Letšatši la go ţhobošа bana ba mohu. Ba ile ba ila ţhello ţha mohu monna wa bona, ba dutši ba le gona moţeng wa mohu. Ka lona letšatši la ţhobošo, batho ba ile ba ba gona. Ngwana Raganya o be a gudilê. O ile a no beula ke batswadi ba gwe. Tedu-khu-bedi a beula Ngwana Mashumu. Ke yêna moja-lefa. Ke gore moja-lefa o ile a dula

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4230

le mmane wa gwe. Ba ṭha agile moṭe ka o thii ka baka le we.

9020 Tedu-khubedu a ya a beka motšatši. Motšatši ke yêna mosadi yo we a ilego a šiya ke mohu a ṭhale ga batswadi. O ile a ba le Ngwana ba ṭha dutši moṭe ka o thii. Bo ngwetši bo fedile ga motšatši. Bjale o ile a thôma mokhwa wa gwe. A thôma le hu-fa, la go hufana le Ngwana mashumu. Mma-go moja-lefa o ile ke a mo sola, a thôma go lwa naê. Motšatši a thôma go dibahanya moṭe. Moja-lefa a khone go khala mosadi. Ba re o mo file moratišo. Mmago moja-lefa a tšwa ka gare ga moṭe, a bôna wa gwe mmo-to a dula le morwa wa gwe.

9021 Ngwana Raganya o wa-agilê wa gwe mo-ṭe. Morwa yo we a go ṭoga naê ke moratho wa moja-lefa. A re go moja-lefa, a di ile go ya ka meboto, ke tša šaka ka le thii. Ngwana mašumu le yêna a tšwa le barwa ba gwe, ba bôna wa bona mmoto ba dula. Motšatši o ile a šala le monna wa gwe matopeng. Matopa ke gore maruping. Ke

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

maruping ka gobane dinto tše dingwe di teilwê. Nto e ngwe e tha šetše. Ke matopa ka baka la nto e la ya go šala. Ge la e be ba tugile ka moka, ke maruping.

9022 Tedu-khubedi a ka a khotella go dula ma-topeng. O ile a šala a dula thelemô ka the thii. Thelemong tha bo bedi o ile a lema a dutši morakeng. Le yêna o ile go toga mo we matopeng, a bôna wa gwe mmoto a dula. Bana ba kômana boloto bogoši ke go bopana. Go bopana go ile gwa šita ka baka la lero-bo la motšatši. Mote wa go šiya mobu Patši o ile wa thubêga ka bogare ka baka la mo-sadi.

9023 Bana ba khaka ba bitšana ka miludi. Ke ge ba ile ba palakanya ke thegodi goba batsumi. Go bitšana ga bona ka meludi, ke go khobakana ga bona. Bjale bana ba mohu Patši ba ile ba bitšana ka yôna meludi, ba e ya ba khobakana lapeng la bo moja-lefa ba loma molomô wa ngwaga o moswa. La-peng la moja-lefa ba ka the ke ba loma gôna ka gobane monadi yo we a mo tšerego e no ba

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

monadi fêla. Ke gore a še ngwana wa malome wa gwe. Le gona o šiya mohu. O swanetše go ya go tšeya ngwana wa malome wa gwe. Ke yêna yo we a ṭaya a ba lumiša ngwaga o moswa.

9024 Megwere e mitšitše bana ba khaka. Motšatši a thibêla monna go tšeya ngwana wa malome wa gwe. O ile go bôna gore o dumetšitše, a goma a mo thibêla go ya ba loma lapeng la ngwana Raganya. Le gona monna o ile a dumêla. Ke moka di ile ka megwere. Kudu re ka re di mitšitšwê ke megwere ka gobane yo mongwe le yo mongwe o lumiša bana ba gwe ka lapeng la gwe. Ba no bitšetšana ditaba tše dikholo le tše dibe. Tša go ja ke ditšhila tša mênô, a ba bitšane. Mafelô a taba ya moṭe wa go šiya ke mohu Patsi. Tša êta ke namagadi pele, go ya lewa ke ga tšona.

9025 Motala a šiya basadi ba bararo. Maina a bona: Malapane, Mathegabu le Mabore. Pele ga lehu la gwe, o ile a ga moraka. Are ke khale re dutši mo, bjale ke nyaka go leṭoša ko le agêla moraka. Fêla le ṭa šala le fetšiša go aga, nna ke latetše ba ba hwilego.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

Dipolabolo ka moka ba ile ba di kwa, fêla a ba ka ba di šala moragô.

9026 Molaô wa moraka. Monna o swanetše go lebella molala o we a ţa agago ga ôna. Mo a o bone ke moka o ya ga monna wa ngaka go o laolêla. Ge ditaola di ile tša dumêla, o swanetše go nyakêla ngaka yo mo gôgêla lešaša. Ke gona agile moţe ka go gôga lešaša. Ka gare ga moţe go agiwa dinţo. Ka lona letšatši le we monna wa ngaka a gôgago lešaša, mong wa moţe o swanetše go aga lehuba a robalê gôna. A ka no tšeya mosadi yo mogolo a robala naê. O swanetše go aga dinţo ka go latelana ga go bikiwa ga basadi ba gwe. Ke ôna molaô wa go aga moraka.

9027 Motala a ka a dira bjale ka molaô o wa ka gôdimo. O ile a no lebella molala, ke moka a napa aga ka nţê le goya ngakeng. O be aga a e ya a robala suping. Tšatši le a fetšago nţo ya mosadi yo mogolo, ya ba gona a khuduga le mosadi yo mogolo ba yo robala morakeng. A ba ka ba robala bošegong bjo we. Batho ke baloi

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4234

ba lala ba mo tswenya ka gore o nyaka go laya butši. Butši ke gore buntši. Ka bošego bja bo bedi a ṭhabêga.

9028 Motala o laêla ba moṭe wa gwe. Le a bôna, a di mahatšê mo ke bobja, ke ile ka le botša gore go ṭa ba bjale. Le-baka la ka la go ṭoga le fiṭhilê. Le ṭhe ke la nyoloka mo gae le leswa. Le mpoetšeng maṅuping. Wena motetele o šale o tswere moṭe o waka. Lehono ke wago ka gobane nna ke ya mo we bahu ba le-go gona. Ka morago ga matšatši a ṭhe makae a napa a hwa. Ba ile ba mmoloka gona maṅuping. Modivô wa go aga moraka wa êma.

9029 Modivô wa moraka wa tsoga ka moragô ga mo ba fadilê khoko. Bana ba mohu gammôgô le baṭhôlogadi ba ile ba ba phifalleng. Ka moragô ga lesome la matšatši ba fala khoko. Ke moka Ṭheila ṭhe fedile. Barwa ba ile ba thôma go aga moraka wa go šiwa ke mohu. Ba ile ba lla ṭhellô ṭha mohu ba dutši gona moraheng, ka baka la gore mohu o hwile

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

a le ga ôna.

9030 Letšatši la ṭhobošo. Ka lona letšatši le we la go ṭhoboša bana ba mohu, ba ile ba khobakana ba bo leloko la mohu. Ge ba nyahuswa kišiša moradi wa nṭo e kholo, ba hwetšana gore ke Malapane. Bjale a na ngwana wa moṭhankana. Ba ile ba šupa morwa wa nṭo ya bobedi go ba moja-lefa. Leina la gwe ~~Malala~~ Mpetetete. Moradi yo Mabore o tšerwe ka dikhomo tša matšo a moredi wa Malapane. Ba mmotša gore ge a ile a bêlêga ngwana wa moṭhankana, o di ṭebe gore ke yêna moja-lefa. Baṭhôlogadi ba ba bedi e be ba gudile, a baka ba khêtha. Motetete o ile a beula Mabore.

9031 Moja-lefa o ile a tswara moṭe wa mohu papagwe. Ditopô ke di aga moṭe. Go lwa tša šaka ka le thii. Batho a ba ile go ômana. Moja-lefa a ka a nyaka go šala mantšu a baradi moragô. Dikhomo tše dinnyana mo di ka re di a tšheka tša hwetšana tše di di kholo di ṭha tšheke. Le tšona tše dinnyana di ṭa phakiša di thapa. Moradi wa Motetete

e be e le Mafiri. Ba be ba dula ba ômana. Tšatši le lengwe ba tswarana ka diatla. Ma thegabu a botša morwa wa gwe Motetete gore ba tšwê ka gare ga motse. A ka a šala mantšu a 'magwe moragô. A bat ka ba palakana ba ile ba fo dula felo go thii.

9032 Motetete o ile a tšwa motse mmotong wa Tšatšaneng, a ya aga mmotong wa mabotana. Ba ile ba dula dilemô tše tharo, ka thelemô tha bonê, a lema a dutši morakeng. Ka moka bana logadi ba ile ba dula naê mo we morakeng. A gwa ka gwa ba le yo we a ilego a phetha mala a ke bana ba hômana bolato bogoši he go bopa. Le ge mafiri a ile a lopa ka thôgô a ba ka ba palakana. Go lopa ka thôgô, ke gore mong moradi wa Motetete o ile a hwa. Re ka re ba ile ba aga ka yêna moraka. Ka gobane o ile a hwa moraka wa gwe e thale o moswa. Monna o ile dula taba gôdimo. mafelô a taba.

9033 Madome o ile a šiya dinto tše hmnê. maina a basadi ba gwe: Madula, Mokhatšane, Mathoke le Motatšo. Lerobo le ile la thôna yêna mong mohu a tha phela. Mokha-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4237

tšhane a tšwa ka gare ga moţe, a dula the-
khonyana le barwa ba gwe. Ke moka papago
bona, a re o wa bolabola, barwa ba mo šupa
ţhepahêlê.

9034 Go bêlêga ke go feka maano, ka tšatši
le lengwe ke marumi. Goriale ke Madome.
Barwa ba o-kwa molaô wa mmago bona. Mo-
nna o ile a ţhe šale taba moragô. Nka ba-
ka lang moradi a fetoga pôô. molato ke
gore ke mamonyadiwê. Mamonyadiwê ke mo-
sadi yo a ţha ratiwigo. Monna o ile mo
a e fwa a šiya e le meţe mmedi. Kha-
nthê mogolo-golo ya mongwe, o ile a šiya
theeng the: meţe mmedi e ile ya šita
khwiti. Khwiti ke pêba. Fêla yôna e na
le meţe e mentši. O hwetšana e dirile di-
phupu ka boţalo. Diphupu tše we ke yôna
meţe ya khwiti.

9035 Mokhatšhanę o ile a ba gona ka ntong
ya baţhôlogadi. O ile a o-kwa gore monna wa
gwe o hwile, ke moka a ya go alama lehu
bjale ka ba bangwe. Ge ba ntša mohu ka
ntong ya Madulo, a ţêna le baţhôlogadi. Ke
moka a alama lehu la mohu. Le yêna ke

mo̧thôlogadi a ila go dula ga wa gwe mo̧te. Monna wa ngaka a ̧ta a ba gôga. Ba apara di̧thamô tša lehu. Ke gona ba le ̧thellong ̧tha mohu monna wa bona.

9036 Letšatši la go ̧toša ̧thetšhila. Ka lona letšatši le we, ba bo leloko la mohu ba ̧tibišwa gammôgô le monna wa ngaka. Bjale ka ge go ngodilwe kae le kae gore letšatši le ke letšatši la modirô wa ngaka wa go ̧thakola ba̧thôlogadi di̧thamô tša lehu. Le yêna modula theko o ile a ba gona. Monna wa ngaka o ile a dira modirô wa gwe. Ke moka ba mo fa bjala a nwa. Moupi wa ̧thetšhila le yêna a ya a upa. Ba mo fa pitšê ya gwe mo a tšo upa. Ke moka modirô wa ̧thetšhila wa fêla.

9037 Letšatši la ̧thobošo. Ke molaô wa gore ba ba ̧tibiše ka moka ba bo leloko la mohu. Le bo malome wa gwe. Ba ile ba ba gona. Morerô wa pele ke wa go šupa moja-lefa. Ba ile ba šupa Bogêšê goba moja-lefa. Ka moragô ga tšhupô ya moja-lefa, ba ̧têna morerong wa go beula ba̧thôlogadi: A gâka gwa ba le yo a ganago. Ka moka ga bona ba ile ba beudiwa ke ba bo leloko la

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4239

mohu. Ka moragô ga go fetša dipeudi ke moka ba ṭêna go nweng ga mabjala. Ka moswana ba troga ba ṭhaba khomo ya go ṭhobša bana ba mohu. Ke moka ṭhellô ṭha momohu ṭhe fedilê.

9038 Mokhatšhane a boêla a dula ka moṭeng wa gwe. O na le makoko marabê, o re ṭhware o ka metša. Moja-lefa a re ke nyaka gore dinṭo ka moka tša mohu papa, di boê felo go thii. Modula theko, a ka a dumêla. Mmago moja-lefa ke ge a remêla morwa wa gwe ṭheema ṭhe ṭha ka gôdimo. Moja-lefa o ile a di kwa. Ke moka a napa a homola. Baṭhôlogadi ba la a go ba šiya ba le ka gare ga moṭe, bona ba ile ba fo dula ka gare ga moṭe.

9039 Bogêšê o ṭoša moṭe. A re go baṭhôlogadi ka moka, re swanetše go ṭoga mo ro bôna mmoto o mongwe re duleng. Dikhaka di ile tšaya ka megwere. Mathoê o ile a dula ga wa gwe mmoto. Moṭatšo le yêna a ya a dula ga wa gwe. Madulo a ya a dula ga wa gwe le moja-lefa. Ke moka moṭe wa mohu wa thubega ka mokhwa o we.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

mafellô a palahano ya moṭe wa go šiya ke mohu Madome.

Temana ya 12: Moṭhôlogadi wa monna, ka o thii.

9040 Monna mo a ile a hwa a šiya mosadi ka o thii. Ṭhogong ya taba go ngodilwê moṭhôlogadi wa monna ka o thii. Ke gore monna wa mosadi: Monna wa mosadi a ka dula moṭe wa gwe le mosadi wa gwe. Monna a hwa a šiya mosadi. Mosadi o swanetše go lla ṭhellô ṭha mohu monna wa gwe, a dutši ga na mo la moṭeng wa go šiya monna wa gwe. Bjale ka ge go ngodilwe gore ṭhellô ṭha mohu a ṭhe ndiwi morakeng. Moraka goba meraka e divêga ka moragô ga ṭhellô ṭha mohu.

9041 Pônô le kwano ya moṭhôlogadi le monna yo a mošegetšego. Ge monna a bôna gore ke khole le mo a dulago, o swanetše go bolabola le moṭhôlogadi: Thoka ya khole a e lamolele ṭhelo. Goriale ke monna. O ra goreng. Goriale ke moṭhôlogadi: Ke ra gore o swanetše go ṭa go dula mo la ke dulago. Ge moṭhôlogadi a kwana le go dula, o wa dumêla ke moka mo-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

nna a ya a mo agêla nṭo ya gwe. Le ga a ile a dumêla go khudušwa moṭeng wa gaši- ya ke mohu monna wa gwe. Mokhuduši a swanê- la go mo agêla dinṭo ka gare ga moṭe wa gwe. O ṭa no mo agêla khaufsi, fêla a swanetše go ba le la gwe le-gora.

9042 Monna a ka nyaka go mo ṭentša ka gare ga legora. Fêla le ga go le bjale mosadi a ka ṭhe ke a dumêla go ṭêna ka gare ga le-gora ka- baka la go tšhaba basadi goba mosadi wa monna. Nôga a e latellwe moleteng wa bo yôna. Ke gore ge a ka bôna ba ṭha mo lebelle tšôna, a ka khôna go ba ṭogêla, a boêlê ka moṭeng wa gwe. Le ge gona le bjala, ba thôma go ômana. Ba khôna gore yo mongwe gore ṭhepe- la ka lapeng la go. Mo a ka mo latella, ba- nna ba ṭa mmôna phošô.

9043 Morabudi le Thekwai. Ke bana ba mosadi: Mogolo ke Morabudi. Ba ile ba fapana. Phapa- nô ya bona, ke gore mogolo o be a nyaka mosa- di wa moratho. O dula a mo tswenya ka gore o nyaka go ntšha ṭhebokwana. Bjale mosadi a ka a dumêla go ntšhiwa ṭhebokwana. Ka baka la gore o be a mo tswenya tšatši le le-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ngwe le le lengwe, a ba a botša monna wa gwe. Ke moka ba thôma go ṭhe kwane. Monna o ile a kwetšana a dutši a mmotša mantšu a la go botša ke mosadi wa gwe.

9044 Thekwai o ile a lwa le mogolo wa gwe. Mokhwa wa moratho mo a e tšwa bjaleng, o be a o-pella dihoša. Mo a bôna gore o khaufsi le go ṭêna moteng ke moka a re tšhaba rrago. Mang le mang a ṭeba mokhwa wa gwe. Mogolo mo a o kwa a re tšhaba rrago, ke moka a tšhaba. O ile go kwa mantšu a mosadi, ke moka a beya ka peelong. Moṭhomong o nyaka go mphapantšha le mogolo wa ka. Kan nnete mosadi o be a rereša. Ka tšatši le lengwe a ṭa a homotše. O ile a kwetšana mogolo a dutši a bolabola ka mokhwa o la mosadi a go mmotša. Ge a ṭêna a ka a mmolabudiša, o ile a motiya ka ṭhe pahêlê. Ke moka ke ntwa e ya lwewa.

9045 Go ya ka meruta a še go tšwana. Banna ba ile ba dulêla taba. Moratho o ile a laudiša ka mokhwa o we mogolo a divago gôdimo ga mosadi wa gwe. Mosadi a ṭhatša monna wa gwe. Mogolo di ile tša gana go tšwa ka ganong. Ba kwetšana gore ke nnete. Ba ile ba sola mogolo.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

moratho o ile a re ke papa, ka goriale mo we a ke nyake gore a lefê. Taba kholo nna ke swanetše go ~~tš~~ tšwa ka khôrô. A šale le moţe wa gwe. O ile a bolaêla banna pudi ya mangaŋga ţhaa. Ba bolaêla ke Ţhekwai.

9046 Ţhekwai a tšwa ka moţeng le mosadi wa gwe. O ile a dula khwiting ya nôka ya morola. Mowe ba rego ke Pôpôtwê. Mogolo o ile a šala a dutši moţeng wa gwe. Ka goriale mo we, a še gore ba tšwane. Ge gona le thaba mogolo o wa mmotša moratho. Moratho le yêna o wa mmotša. Konanang tša go ja taba empe le botšane. Ge moratho a ka hwetšana bjala ga mogolo, o wa mo fa. Moratho le yêna o wa mo fa. Go ţhabana go ţhabana tša šaka ka le thii. Bana ba moratho ba e ya ba loma ngwaga o moswa lapeng la mogolo wa papago bona.

9047 Lehu la Ţhekwai. O ile a dula mengwaga e menê morakeng. Ka ţhelemô ţha boţhano a hwa. Mogolo o ile a boloka moratho wa gwe. Moţhôlogadi a lla lehu la monna wa gwe, a dutši gona. Mogolo wa mohu o be a diyo ya a mo trošetša. Le yêna mohu o be a e ya a mo trošetša.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4244

9048 Letšatši la ţhobošo. Lebaka la fiţha la gore ba ţhoboše bana ba mohu. Ka moragô ga mo ba šumile mešomo ka moka ya go ţhobôa bana ba mohu, he moka ba gopola go laţhêga ga moţhôlogadi. Pele ga mo we, monadi o ile a gana go beuduwa ke mogolo wa monna wa gwe. Bjale morabudi a re lapa a leji lengwe. Ka goriale mo we a dumele gore monadi a khêthê yo mongwe. Ba ile ba botša monadi gore a dumêlê. O ile a ba a mo dumêla. Ţêla ka molaong, he phôšô gore mogolo a robale le monadi wa moratho. Ke moka modirô wa ţhobošo o fedilê, batho ba re gonwa mabjala ba palakana.

9049 Meţe mmedi e šitile khwiti. Goriale ke morabudi o bola monadi. Bôna ke dula khole le moţe o. Ke bôna gore go kaonê gore o dula kowa moţeng waka. Ke gona ke ţa khônago go bôna tša bošego. Monadi a ka a mo fetola. Monna a re o wa nkwa naa. Ke go botša ka mokhwa o we ka gobane, thoka ya kholê a e lamolele ţhelo. Monadi a re, nka baka lang mohu moratho wa go a ile a ţoga moţeng wa go. O wa bôna wa ţhe ke wa mpotša ditaba tša mohu. Ke a go kwa. O ka ţhe ke wa ya wa ntswenya. Goriale ke monadi. Tswenyo

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ya ntlhe o bola e fe. Ke bola ya go ntshiwa ga tlhobokwana. Khanthe o re ke duletšeng. A re a ke tlebe, nna ke no re o wa e tiša. Ka robala ka ntlong ya go lehono. Nna go robala le mmatswala nka tlhe di khônê.

9050 Ke go beutše ka pudi gare ga batho. Go mpeula mo we ga go, o be o direla go robala le nna. Ke tswanelô. Ge gona go le bjale o swanetše go tšeya pudi ya go. Le gona ke bošego o swanetše go boêla gae ga go. Tše we o di bolabola go nna a ke go kwe. Thoto e we ke thoto yaka. A gona motho yo we a swanetšego go tlêna ka gare ga yôna ka ntle le yo nna. Ke a go rapêla mmatswala tlhepela gae ga go. Ge gona o tlhaya nyake go boêla gae, gona ke ta go tlogêla, o šale le nto ya go.

9051 Morabudi o ile a boêla gae ga gwe. O ile a bôna gore mosadi a ka tswenya bana, ka gobane e be e le bošego. Ka moswana monna a troga a bitša banna. Ba ile ba khobakana. A ba bega ka mokhwa o we mosadi a ganago go mo alla. Mosadi o ile a re ke nnete ke a gana ka baka la gore ke Matswalê. Gantši ba

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

šumiša mmatswala. Khanthe mmatswala ke wa mosadi. Wa monna matswalê. Ke ngodile ka mo gôdimo mmatswala khanthe ke go laṭhega. Mmete ke matswalê. Lebaka la khomo ya mosadi ke gore ke matswalê.

9052 Maphaurane o ile a ba ganêla. Molaô o re matswalê a swanêla go robala le ngwetši. Ge ba ṭene mo we molaong, ba hwetšana gore mosadi o gana ka lebaka. Go robala le ngwetši ke go ṭhôla. Goriale ke banna. Morabadi a re ge e le boṭhôla ke bjaka. Wa di kwa mosadi. O swanetše go mo alla. O ile a re nna a ke nyake go-ṭhôla. Ba mmotša gore ke mong wa dikhomo, o re a na taba le molaô o we wa boṭhôla. Ka goriale mo we ke tswanelo ya gore o mo allê. O ile a re nna mankobô a kiji.

9053 Ngwana o kwa batswadi ba gwe. Banna ba bôna gore mosadi o wa gana, ke môka ba re bokaone ke gore o botše batswadi ba gwe. Ṭêmêla ṭhe ṭhatho ṭhe tiê, o ṭhe ke wa ba monyatši wa leeto. Ka mmete ṭhešo ṭhe baba mongwai. O ile a ya go batswadi ba mosadi. Ke môka a fiṭha a ba botša ka môkhwa o we a tswe-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

nyanago le moredi wa bona. Ka goriale mo we ke ra gore le ṭê le kwê ka tša lena diṭebê. Ba re re di kwile, re ṭaṭa ka moswana. O bitše banna ba bê gona. O ile a goma, ke moka a tšama a botša batswadi ba gwe. Ke gore bakhalabje. Ka nnete taba ya maragô e ya ~~th~~ṭefa ka gobane monna a robale.

9054 Batswadi ba mampuraneba šitwa. Ka moswana o la ba gore ba ṭaṭa ka ôna, ba ile ba fiṭha. Ba ile ba hwetšana bakhonyana ba ba letetše. Ba bigiwa taba. Ba nyaka go kwa tša ka ganong ga moradi. O ile a no bolabola lona lebaka la matswalê. Batswadi ba re, o wa bôna ngwana, nna a ra tiya goṭhwa re bolabola. Ge yêna mo a taboga molaô, a gona taba. O swanetše go dumêla mo we a go botšago. Rena re llê dikhomo tša bona. O ile a ganêla batswadi. Rena re šitilwê bjale ka ge le lena le mo kwa.

9055 Morabadi o nyaka gore a yo dula ka gare ga moṭe wa gwe. O ile go kwa gore o wa gana ke moka a ṭhagiša lentšu le la ka gôdimo. Bjale bare go moradi o wa di kwa. O ile a re mo we nkae ya. Fêla a ke nyake go ṭêna ka gare ga moṭe wa gwe. Ke nyaka a nkhôgêla

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

laka lešaša. Le a mo kwa o wa ṭhala ka gotsala mo we. Banna ba re o ṭheke wa gapeletša taba. A ṭhale. Wena ṭhepela o dira ka mokhwa o we a bolabotšego. Monna o ile a mo gôgêla la gwe lešaša. Ke moka a mo agêla nṭo le mothopa.

9056 Manpura[ne] o ile a dula mowe motêng wa go agêla ke matswale wa gwe. Ge a dirile mapato o wa mmega. Taba e ngwe le e ngwe o wa mmotša. O ile a o kwana le šupulugane. Ke ngwana wa rangwane wa Morabudi. O ile a bega Morabudi. A ka dira bjang, a go na ṭhewe a ka ṭhe divago ka gobane yêna o gannêwê. O ile a mo fetola ka gore go wa o kwala. Le yêna o ṭa ba a thuša medirong e mengwe. Mafelô a taba.

9057 Thoka ya kholê a e lamolele ṭhelo. Meṭe goswa ya ba batagane. Ke nnete thoka ya kholê a e lamolele. Ke tswanêlô ya gore moṭhôlogadi a batamêlê mo we go nago le monna. Ge go ile gwa nyarêla ṭhelo, o khôna go kitima a ba botše. Goba a ka no ṭhaba mokhoši ke moka ba mo kitimêla. Bjale mo a dula kholê le ba bogadi bja gwe, ba ṭa šita go mo thuša.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

Theolo tha mošo wa noka, mothwa wa pula the a fofa. Ke gore le ge mothôlogadi a ka nyaka go dula nago, ya ba o kholê, o ka the ke wa khôna go bôna tša mote wa gwe. Ge a le ka mošo wa noka, ya ba go thôlêga the bjale ka lehu. Mohu a ka bolla ka ntong ka baka la pula. Noka e tetše a gona botshelo.

9058 Dipaba o ile a hwa a šiya mosadi ka o thii. Pele ga lehu la gwe, o be a dula le ba gabô ba ga Pôpêla mote ka o thii. Ditopô tša mete a di fele. Ge a e tšwa ka gare ga mote, a ka ka a laudiša ditopô. O ile a no laya mogolo wa gwe. Go butšiša ke molaô. O tswenya keng. A ke tswenye ke thelo. O ile a mo lokolla. Ke noka a toga a ya a dula mmotong wa Mothophi. Mogolo le baratho ba šala ba dutši mmotong wa ma-botana. Ka gare ga bona go na le noka e mongwana.

9059 Dipaba o ile a hwa a šiya mosadi wa gwe mo we. Mosadi o ile a lla thello tha monna wa gwe. Letšatši la thobošo la ba la fitha. Ba ile baya ba bo lelôko la mohu. Dimama o ile a beula mothôlogadi: Mpôtê ke yêna

K34/82 4250

mosadi wa go šiya ke mohu. Ka moswana ba bo lelôko la bo mohu ba swanetše go boya. Ke lona letšatši la go ṭhaba ṭha go ṭhoboša bana ba mohu. Le go bolabola ditaba tše dingwe mo di le gona.

9060 Mpôtê o ile a gana go dula le Dimana. Ka moswana bja re gotha baya ba gaṭhana gona moṭeng wa go šiya ke mohu. Ba ile ba ṭhaba khomo ya go ṭhoboša bana ba mohu. Ka morago ga mo we Dimana a re ke nyaka gore mosadi a ṭê a dulê mo ke dulago. Mo ke kholê, le gôna go na le mapheke. Mapheke ke bolabola ka noka. Banna ba ile bare o wa o kwala. O wa di kwa mosadi, monna o re o nyaka gore o dula kowa moṭeng wa gwe. Ke a di kwa. Bjale nna nka ṭheke ka khôna go ṭogêla lebiṭa la mogatšaka. Le gona a ke nyake go ṭoga mo. Yêna tšatši le a nyaka go tt ṭilo mpôna o ṭa no ṭa a mmhwetšana.

9061 Dimana o fêla a ya mothophi. Ka morago ga mo a gannê, ba re go lukile wêna wa monna o ṭa no fêla o e ṭa o mmôna. Di a kwala. Goriale ke Dimana Nyepô e re ṭheolo ṭha mošaweka,

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

mothwa wa pula the a fofa. Ge pula e na dinoka di tetše, ba-tabo ba gwe ba ta dira ka mokhwa o ba nyakago. Go lukile ke ta khotella boima bjo we.

9062 Ngwana wa mopôtê e hwa. O ile a hwa ka mokhwa o makatšago. Ke tšatši le Dimama a yo robalago mabotana. Ngwana a ka a babja. O ile a thabêga ba ile malopong. Mmagwe o ile a šita go boêla gae ka baka la pula. E be e the pula e diyo ba le gone. Ke gore e be e le pula e kholo. Goriale ge meso e nkha ke moka ngwana a ba šiya. Koša ya malopô ya napa ya thinyega. Nke le boneng, keng tša tše. Ba bangwe ba re lentšu la ngwana wa monna a lewe fathe. Ke mogana o tile wa mosadi, ba rego ba mmotša gore a tê a dulê nabô a gana.

9063 Pula ke modupi. Dinoka di fula di thare. Gofula ga dinoka dithare ke go tala ka maatla. Wa ka mošola ke wa ka mošola. Ba ya ba êma le kukuung la noka. Ge ba bôna motho wa ka mošola, ke moka ba khowella. Motsebove o ile a têna

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

pula a yo kha morogô. Ba ile ba mmôna. Ke moka ba thôma go khowella. O ile a ra-ba. Re a go roma mma. Ţhepela o botšwa Di-mama ngwana wa mpôţê a ţha phela. O ile a napa a ya. Ke moka a ba ţhabêla mokho-ši o we wa lehu.

9064 Ba ya ba thôma go ţoba-ţoba le moka. Dimama o ile a kitima a ţibiša ba gabô. Nke le boneng. Re ţa diya bjang. A re kholwe gore mongwana re ţa e khôna. A rieng ro bôna. Ba no ya ba thôma go ba ba ţoba-ţoba le moka, ba ţha bone mowe ba ka tshe-lago. Go ţoba-ţoba ke goya kowa le kowa. Ba gopola moratho, ba hwetšana e tšere. Ba goma ba boêla gae. Letšatši la dikêla ba kata ba robala. Kowa le bona ba robetše le ţhetoto.

9065 Ka moswana ba ya ba bolokа mohu. Pu-la ile ya khula gare ga bošego. Ka moswana ba hwetšana noka e fitile. Ke moka ba tšhela. Ka nnete ba hwetšana ngwana a hwile. Ke dikama ţhaa. Ke gore a ba kho-ne go laudiša lehu la ngwana ka gobane le bona ba maketše. Ge la e ke lehu ba e

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

bo-letša, monna nka be a ile, nthatana ya mašabêlê khane e la e letše mang. Bjale lehu a ba e boletše ka gobane ba ka ṭoga ba lla ka wena. Ba ile ba lla go phuṭha ṭhôgô e we ya ga Pôpêla.

9066 Mpôṭê o ile a khuduga moṭhophi a ṭa a dula mabotana. Ka moragô ga mo a ndilê lehu la ngwana wa gwe, a botša monna gore ke nyaka go tšhela noka ya moungwana. O nyaka go e tshela ka mokhwa mang. Ke nyaka go ṭoga mo. Di a o kwala mogatšaka. Bôna noka e nyakilo re diya tša puding. Ke moka monna a tiya mengwakô ya gwe. O ilé a mo gôgêla la gwe lešaša. Ke moka a mo agêla dinṭo tša gwe. Ke moka o dutši khaufsi le monna wa gwe. Mafellô a taba.

9067 Baṭhôlogadi ka gare ga moṭe ba tšhaba le-êpana. Ba we monna wa bôna a ilego a hwa a le ka gare ga moṭe, ~~go~~ bona ba swanetše go no dula ka gare ga moṭe. Le bona ge ba bôna gore di a ba imêla, ba tšwa, ba gôgêlwa la bona lešaša. Le-êpana le a baba. Ka gobane ba ṭa mmotša mo a bolaile monna, a nyaka go ṭa šala a ba amo-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ga monna. Ba ṭa fo dula ba mo sotolla ka maṭhô. Bjale ba hwetšana bohaone e le go dula mothopaneng wa gwe thoko.

Temana ya 13: Moṭhôlogadi a laola he yo a robalago naê.

9068(a) Moṭhôlogadi wa go šegediwa he wa bo leloko la mohu. Monna yo we a mo khethilego, ke moka ke monna wa gwe. Le ge molaô o ṭha dumele go rwala ṭhware, ke monna wa gwe. Ṭhware a e rwadiwi ga bedi. Ke gore ge mošegedi a ka hwa, mošêgêlwa a ka ṭhe he a rwala ṭhware. Ṭhware o ile a rwalla mong mohu monna wa gwe. Le diṭhamô tša mohu mošegedi a ka ṭhe ke a diṭhama. Ke gore diṭhamô tša lehu. Go phalola ṭhôgô yôna o ṭa phalola ka gobane o be a dula naê.

9069 Taolo ya mošêgêlwa e gôdimu ga mošegedi. Moṭhôlogadi o swanetše go e peya ka faṭhega monna yo we a robalago naê. Ke moswadiwa gwe bjale ka ge a ṭêna ka ntong ya gwe. O swanetše go tswara mošegedi ka diaṭa tše pedi bjale ka ge a be a tswara monna wa gwe. Monna le yêna o swanetše go

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

mo tswara ka diata tše pedi. O boetše ka fathe ga molaô wa monna yo we a dulago naê. Mo a nyaka go tšeya leeto, o swanetše go khopêla tumellô ya leeto la gwe, ga yêna monna yo we a dulago naê. A swanêla go e tirêla ka go rata. O diva ka thato ya mošegedi.

9070 Molatša wa monna ke therafêlô. Mona re tene tabeng ya ~~ma~~ tša goja. Mothôlogadi o swanetše go phatha teelo ya go tsolêla mošegedi. Ge monna a ile a šiya molatša, o swanetše go hudiwa mapoto. Therafelo the we tha mapoto, o the beya ka mathogo. Ma a tsoga ke moka o wa nwa. Ke mo we o kwago ba re monna o tsogêla mathogong.

9071 Go-e-kelwa ga mosadi ke letšema. O wa bôna mothôlogadi o nyaka go diva bjala bja letšema. O swanetše go botša monna yo we a robalago naê. Ka tumellô ya gwe, o swanetše go bo diva. Ke ge bjala e le bja themphafêla ke molaô wa gore a mmotše. Molaudi wa bjona ke yêna monna. Mosadi le yêna ga gona le the we the mo tswenyago,

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

o swanetše go botša yêna mona. Monna o swanetše go šoma mošomo o we. O swanetše go mo šomêla medirô ka móka e we monna a go ba a mošomêla. Nṭo mo e ruṭulugile e bôna ke yêna mošegedi.

9072 Diphôšô tša moṭhôlogadi. Go no swana le ge mosadi a ile a dira molato. O swanetše go botša mošegedi. Ke yêna yo we a swanetšego go rwala molato. O ṭa mo lefella molato o we bjale ka ge mohu monna wa gwe a be a mo lefella. Ge monna a ṭhe gona, molato o we a wa swanêla go a ṭhodiwa. Ba swanetše go letêla mo a boya, ba khônê ba aṭhola molato. Le go tšana a laola ditaola a swanêla go laola. Ke mošegedi yo we a swanetšego go laola.

9073 Mosadi a na molaô wa go tswara ditaola. Ke monna yo we a swanetšego go tswara ditaola. Ke molaô wa gore mosadi a swanêla go tswara ditaola. Ge monna a ka hwetšana goba go kwa gore mosadi wa gwe o be a laola ditaola, monna yo we wa ngaka o swanetše go lifiša. Le ba khôrô ba swanetše go êma lê monna. Go bjale ka pegô ya mo-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

lato khorong. Molaô a o dumele gore mosadi a ka ya a bega molato. Ke monna yo we a swanetšego go bega molato. Monna wa ngaka ge a ka bôna mosadi a eţa go laola ditaola, o swanetše go mo raka. Le bona ba khôrô ba mmôna a re o ţilo bega molato, ba swanetše go mo raka.

9074 Baţhôlogadi goba basadi ba ba nagole ba-nna ba bona, ba fo swana. Moţhôlogadi wa kata khomo o e khoroše. Le ge a ka no botša ngaka goba ba khôrô, gore ke yêna moţhôlogadi; a na motho yo a ka ~~mo posepaga~~ setšo mo tšwa Ba ţa mmotša gore banna ba bo leloko la mohu ~~nama wa go~~ a ba hwa ka moka. Thepela o bitša yo mongwe wa bona, o ţê naê. O swanetše go dira bjale. Ka ntê le go dira bjale a amogelwe.

9075 Thenonwane. Ke gore go nyatšiwa ka-du. Motho mo a šimêla yo mongwe thenonwane, ke gore le go mmolaya a ka mmolaya. Thenonwane ke ~~mosadi~~ monwana o mônyane. Bjale monwana o monnyana o ka the ke wa golêla e megolo. Baţhôlogadi goba basadi ba banna, banna ba tšhaba gore

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ba ka ba golêla, ge ba ka ba dumella go laolla ditaola le go bega melato khorong. Ka ditaoleng ba ka khopêla dithare tša go bolaya banna goba batho fêla.

9076 Bofebi bja mothôlogadi. Khoši ya togangwe e ya šala. Ke gore monna wa gwe a hwa go šala mošegedi. Ka goriale mo we mošêgêlwa o tiile ka mošegedi. Dilo ka moka wa mo dirêla. Ge a ka mo tswara a na le monna yo mongwe. Monna yo we o swanetše go lifišwa. Le ge a ka šala a ima, a thaile makhoweng. Mo a bâile, ke tswanêlô ya gore a lifišê mong wa lerumu. Ke yôna tswanêlô ya monna ka gobane o dutši le gatong la go šiya monna wa gwe.

9077 Matšatši a bo lehono bathôlogadi ba buletšwe difate. Molaô o wa gore mothôlogadi a tswere ditaola a laolwa. Le o, mothôlogadi a iši molato khorong. Melaô e šetše e temile bathôlogadi ba we ba nago le banna ba ba dulago na bô. Bo khomo kata o e khoroše, ke bona ba we ba bofolotšwego. Ba bofolotšwe ka baka la go gatellwa ke ba bogadi. Ka baka la gore bathôloga-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

di ba lobêla ke dithoto tša bona ka baka la lehufa la banna ba bogadi bja bo mothô-logadi. Ke ôna mokhwa o we ba ba lokolo-tšego ka ôna.

9078 Maboi a hwa a šiya mosadi ka o thii. Le-ina la mosadi Mapulê. Khoši ya ţoga ngwe e a šala. O ile a šala a šêgêla ke mora-tho wa mohu. Leina la gwe Thepalo. Ka lona letšatši le we a mmeulago ka lona, ba ile ba ba laya. O wa bôna wena wa mosadi, monna wa go o hwile, lehono monna wa go ke yo no. O swanetše go phatha mogopo bjale ka mohu monna wa go. Medivô ka moka o ţa go šomê-la bjale ka ge mohu monna wa go a be a šoma. Ke yêna yo we o ţa tiyago ka yêna. Le wena monna o thôkômêlê mosadi yo. Ke moka go fe-dilê. Monna a dula le mosadi.

9079 Mapule o ile a phatha telo ya Thepalo. Telo a mo tsolele ga e la ya go šiya ke monna wa gwe. O swanetše go nyakêla ya gwe. Telo ya go šiya ke mohu, ba tsolêla morwa wa mo-hu yo mogolo. Mosadi o ile a tswara monna ka mokhwa o we a gofa a tswara mohu ka ôna. The thengwe le the thengwe a the laola. Le

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

medirô a mošomêla bjale ka mohu monna wa gwe.

9080 Bolwetši bo fapantšha batho. Moredi wa Mapulê yo we leina la gwe e lego Khasa. O ile a babja le baka le letelele. Thepalo o ile a leka ka maatla go kitima le dingaka. Ditharе tše we a boyago natšo, ge ba e fa molwetši, e ke ba napa ba baka. Monna o thadile le dinto tša mong basadi ba gwe ka baka la bolwetši. O robala ka ntong ya bo molwetši ka baka la go ôka molwetši. Ba gadikane a baka ba dumêla go lala ba phikuluga ka ntong ba le nnoši. Ke moka batho gore molwetši a ka the fôlê ka gobane ba mo ôka ba robalana.

9081 Dipolabolo tša basadi tša thakantšha monna thôgô. Thepalo a thôma go ba le mokhwa wa go the gopolê gae mo a ile bjaleng. Koša ya gwe e le ya gore ke nna tšhuwana mathaba nageng, mathaba ba ile go diša. Mapulê a hwetšana gore go boima go lebella ngwana wa gwe ka mathô. Matho a alafe, go alafa dithare. Mapule a dira mapoto a phufutša, ke moka a tšhêla thethepeng. O ile a troga e thale bošegonya-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

na, a ya ga Mpolobotse. Ke ṭilo khopêla ditaola, ka phafana e. Monna o bôna phafana, o lebala molaô. O wa o kwala. Maṭhong ga tau ba ya ka lebônê.

9082 Mpolobotse a tšholla ditaola. O ile a thôma go mmotša bolwetši bja molwetši ka ditaola tša matšo ṭhešiko. Ka moragô ga mo we a diva gore a di ollê ka diaṭa tša gwe. O ile a diolla. Ke moka monna wa ngaka a re bitša molwetšâ ka leina la gwe, o butšiše mmapa. O ile a diva bjale ka ge monna wa ngaka a mmotša. O ile a fa moradi di-pheko tša go alafa molwetši. Ke moka moradi a rwala phafa le diṭhare a boêla gae.

9083 Mapulê o ile a botša Ṭhepalo mnete. O ile mo a tšo boya, a hwetšana monna a dutši ka lapeng la gwe. O fiṭha a rola ṭhethepa, a dula faṭhe, ke moka a loša monna. Monna o ile a dumêla. Ka moragô a re le robetše bjang. Moradi a re bjale ka ge o ṭeba. A ka robala ke no laka ke dutši. Bjale o tšwa kae. Ke be ke trogetše go tšama ke o kwa bolwetši bja ngwa

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

-na. Ga mang. Ke be ke ile ga Mpolobotse. O itše keng. O ile a no laola a mpha ditha -re tše we ke swanetšego go tilo mo fa. Dithare tša gona ke tše. O the ke wa šumiša dithare tše we. Ke tha mmitša a tê a mpotše gore di šumiša ka mokhwa mang.

9084 Mpolobotse o beiwa molato ke Thepalo. Ba ile ba roma monna go mongwe a ya a mmitša. Molato wa ka keng. Morumiwa a re a ke ditebe. Ke moka morumiwa a toga naê. Ge a fithile, mmitši a re o bitša ke nna. Ke fapana le mosadi mo. O tšwa a rwele dithare. Ge ke mmutšiša o re o file ke wena. Ke nnete o file ke wena. Monna wa ngaka o ile a dumêla. Khanthe ke wena yo we o bolailego ngwanešu le mosadi yo. Lehono le nyaka go bolaya nna. Monna o molato.

9085 Mapulê o waga le-gora. O ile a re monna wa ka o hwile o ntšhietše mathomola. Monna wa ngaka a na molato, molato o na le nna ke ilego ka molatella. Ke mo latelletše ka buka la bolwetši. Thepalo a re go monna wa ngaka, mantšu a a bolabola go ke mosadi a ke a kwe. Ke nyaka go

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

kwa wena gore o reng ka taba e. Monna o ile a re ke a di kwa. Bjale a ke ṭebe gore nka go fetola bjang ka gobana diṭhare e be ke ṭha tšame ke rekiša. O wa o kwa monna, ke nyaka gore o bitše banna ba geno, ba ṭe ba go kwiše taba e.

9086 Banna ba ile ba bôna monna wa ngaka phôšô. Ka moswana o ile a ṭa le banna ba gabô. Mong wa moradi o ile a bolabola bjale ka mabana. Monna wa ngaka le yêna a no bolabola bjale ka mabana. Banna ba bo leloko la bo monna wa ngaka, ba re nka be o re botše re ṭhale ka gae. Re be re ka ṭhe ke ra ṭa. Ke nnete o na le phôšô. O fa moradi wa monna yo mongwe diṭhare bjang. Bôna molato o. Ge a ka ya khorong, ba khôrô ba yo go ṭêma.

9087 Mpolobotse o ile a lefa ka dikhomo tše pedi. Ka moragô ga mo banna ba mo sotše, a ya thopeng. Ke di kwile ke khopêla ṭhebaka ṭha go boêla ka gae. Mong wa moradi o ile a mo dumella gore a boêlê fêla letšutši la ka moswana la ṭhe ke la dikêla. Ka moswana a tšina khomo ya go rapêla moluto. Mong wa mo-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

sadi, a-re ke mo nyaka khomo ya bo bedi. O ile a ntšha khomo e we ya bo bedi. Ke moka a mmotša gore molato o fedile. Monna wa ngaka a khopêla dithare tša gwe. Ba ile ba mo fa tšona. Ke moka molato wa bona wa fêla o e ṭa mo we. Mafelô a taba ya bona.

9088 Makoše a šala a dutši le mahôto. Ke ka moragô ga lehu la Thelai. Thelai ke papago Mahôto. O ile go hwa ke moka a šala a šêgêla. O be a na le basadi ba ba bedi. Bjale yo e be e le yêna mosadi wa mokokoṭêlo. O wa bôna mosadi, monna wa go o hwile, lehono monna wa go ke yo no. Ke yêna yo we o swanetšego go tiya ka yêna. Go ṭoga lehono o swanetše go phatha telo ya gwe. Taba e ngwe le e ngwe o swanetše go bega yêna. Mediro ka moka ya lapa la go, e gôdimu ga yêna monna yo. Ke moka go fedilê.

9089 Makoše a imiša ke Morarane. Ka moragô ga mo mo~~sadi~~nna a thôma go dula le moṭhôlogadi, o ile a mo fa mpa. A ba a bêlêga ngwana. Le mong mosadi wa gwe, a ba le mpa. Le yêna o ile a ba le ngwana. Mo-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

nna bjale o nyanyaneng. Ke gore basadi ba gwe ka moka ba na le bana. A bôna gore a ka ṭhe ke a khôna go lêla bana ba gwe ga boṭe, ke moka a ṭoga a ya makhoweng.

9090 Mahoše a šala a ima. O ile a tšhaba go lomola ngwana ka gobane papagwe a gona. Ka gobane molaô ke gore ngwana o lomola ke papagwe. Khanthe mo o bôna gore ke dirile phôšô, bokaone ke go mo ntšha letsweleng. Ngwana wa madi a Mahôto o ile a bolaya ke matutu. Matutu ke gore mekhato. Dikhomong re re ke mafsi. Ge mosadi a fetogile, mekhato e bitšiwa matutu. A ya swanêla go mamiwa. Ge mosadi a ile a mamiša ngwana matutu, ke moka ngwana o swanetše go hwa. Le tšona diruiwa ge mafsi a tšona a fetogile e le matutu, e rakêla namane. Theruiwa ṭhe ṭhe ṭha rakelego ke pôhôlô.

9091 Mahoše o ile a diva melato e mmedi. Molato wa mpa le go bolaya ngwana ka matutu. Mosadi mpa ya gwe e be e ṭha na le dikhwedi tše pedi. Basadi ke batho ba go lemoga kudu. Ba ile ba mmôna gore o na le mpa. Ka baka la go nyenya dijô tše dingwe

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

. Ba ile ba fo homola ka gobane taba e twanetše go nyaretša ke mongwa yôna. Le yêna a ka a khôna go e nyaretša. Go fiṭhêla ge ngwana a e hwa. Ditaba ka moka di ile tša êmêla monna.

9092 Mahôto o ṭa maemong ga lehu la ngwana wa gwe. Ngwana o ile go hwa, ba phakiša ba mo ṭibiša. O ile a khopêlana le makhowa a gwe gore ba fiwê ṭhe baka ṭha go ṭilo êmêla lehu la ngwana. Ba ile ba mo lôkolla. Ke moka a boya gae. Ba mo laudišetša lehu la ngwana wa gwe. Ke moka monna a re ke filwê matšatši á ṭhe makae, a gore ke boêlê mošomong. Ditaba ka moka di ṭa êma, ke ṭha boêla morago, ho khopêla matšatši a matelele, a go ṭilo bôna taba e. O ile a goma. A fiṭha a botša makhowa a gwe taba e. Ke moka ba mo fa matšatši a matelele.

9093 Mahoše a re ke imišitše ke morarane. Monna o ile a re go moradi, ke nyaka o mpotša nnete ka nṭe le gore o twenye. Ka nnete a ka a mo twenya. O ile a mmotša nnete. Ka moragô ga mo a mmutšitše nnete, ke moka a bitša banna ba gabô. Ba ile ba khobakana. Ke mo-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ka a ba laudišetša ka mokhwa o we mosadi a bolabotšego ka ôna. Ba butšiša mosadi. O ile a dumêla. Ba re monna yo we o swanetše go fiwa molato. O swanetše go romêla ṭhebaka ṭha go tiegetša molato.

9094 Morarane o e tumêla molato. Ke moka monna a re go mosadi, o wa bôna ke roma motho, wa go ya go tiegetša molato. E be e le gore ke nnete ke yêna. Mosadi o ile a re ke nnete ke yêna. Ke moka a roma Pôkôlô. O ile a ya. Ke ṭile mo ga go ke rumile ke Mahôto, o re o fapana le mosadi wa gwe ka baka la mpa. Bjale mosadi o re mpa o file ke wena. Morula re a nwa o wa re nwa. Ke nnete mo we mosadi a bolabolago. Monna wa ṭhebaka, a boya le mantšu. Monna o e tumêla molato.

9095 Morarane a roma ṭha gwe ṭhebaka ka khomo. Ṭhepela o nthapella molato o we ke o dirilego. Ka moswana bo ile mo bo re ke a ṭha, ba thôma go gotša mollô khorong, ba bôna monna a fiṭha. Ke a tšhoša, a ka tšhoše. Ke rumilê ke monna wa ga Morei, o itše ke ṭê go mo rapella molato ka khomo. Mahôto a re, o wa kwala. Ṭhepela o mmotša a nyale. Ke riale ka gobane mo-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

nna yo we le mosadi yo, ba nyakane. Ba bile ba bolaile ngwana wa ka. A nyale, a ṭê a tše-e mosadi wa gwe.

9096 Movarane o ile a ntšha dikhomo tše ntabe. Thebaka ṭhe ile ṭha mmotša gore ba re nyala. Taba ya bo bedi, o re le bolaile ngwana wa gwe. Monna o ile a ntšha dikhomo tše nnê le pudi ya go phaya mpèpana. Mong wa mosadi a re nkešu ke go bônê. O ile o nyaka go pheṭa molala, banna ba gabô ba mmotša gore a lefê. O ile a ntšha dikhomo tše pedi. Mong wa mosadi a re, molato o fedilê. A ṭhe ke a troga a boeletša. Ke moka molato wa bona wa fêla o e ṭa mo we. Mafellô a taba.

—

9097 Mankepeng o ile a šêgêla mogaugau. Mogaugau e be e le mosadi wa mogolo wa Mankepeng. Bjale o ile go hwa a šala a dula naê. Mosadi o ile a dira molato o mogolo. Ke molato wa boloi. Go ile gwa hwa magampene. Pele ga lehu la Magampane, ba ile ba tšwa ba ya ngakeng. Ba ile ba no tšwa ba bôna gore molwetši a ka ṭhe ke a fôla. Monna wa ngaka o ile a tiya mogaugau.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

O ile a re o wa mo ṭhakola ka moka tše we a di tšwerego. Mapae a ntšha lefakorong a thibêla. Mapae ke morwa Magampane. Ba goma ba boya gae.

9098 Ge meso e ntšha Magampane a hwa. Ba ile ba ṭêna bošego bjo bogolo. Ba hwetšana gore mogwêra mogolo o binêla go fofa. Ba lala ba dutši ka maragô. Maṭa goṭha ke moka diphofa tša tupa. A baka ba khôna ṭhelo ka gobane e be ba gopotše gore ba khowele. motho yo we a mo loilego a mo fodišê. Pele ga gore ba iše mohu lebiṭeng, ba ile ba ṭhalošetša batho, motho yo we a mo lôilego. Re di kwile, a re bolokeng mohu. Tše we tša moloi re ṭa šala re di bôna ka morwana. A owa ba ile ba bolôka ṭhôgô ya ga ~~ma~~ Mokhaṭha.

9099 Molato wa mogaugau ya-ba khopa mphê. Khopa mphe ke go khaletšana ka ôna. Mapae o ile a tiegetša molato. Bjale mankepeng a fetola ṭhebaka ka gore ke di kwile, le nna ke ṭha šala ke botša bageti. O ile a ba botša ba khobakana. Ke moka a ba bega molato wa moṭhôlogadi. Banna ba ile ba re, re a o kwa. Molato o gôdimu ga ṭhôgô ya go. Mankepeng a re mo-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4270

lato o swanetše go lefa ke batswadi ba gwe. Banna ba re, a re ţebe, o ka noya wa likiša. Fêla taba e gôdimu ga ţhôgô ya go.

9100 Ba fa mankepeng mabaka a molato. O wa bôna, mogolo-golo yo mongwe a re wa e ka-konêla ţhong, o ţa e laţha le dinama. Re a go botša, molato wa mosadi yo o swanetše go lifiwa ke wena. Ba ga makholo wa go a ba na taba le molato o. Ba lefa melato ya go dira ke dikhomo. Ba ga makholo wa go ba ka lefa molato, ge o raka mosadi. Monna a re go kwa a go ţale, ka goriale mo we ke gore ke di kwi-lê. A gopola go raka mosadi, a kwetšana gore go buima. Buima bja gona ke go bôna bana, ka gobane bana ba swanetše go ţoga le nnago bona.

9101 Go khaola taba ke go lefa molato. O ile a tšama a kwatamiša letolo la moredi wa mogaugau. Ba ga Mathake ba ile ba amogêla letolo. Ba ntšha lesome la dikhomo ba ba fa. Ke moka ba ya ba lefa molato wa boloi ka tšona. Ba-loiwa ba amogêla dikhomo. Ba re a di nwê meeţi di gaţhana. Ke gore molato o fedilê. Mafelô a taba ya boloi.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

9102 Kalatšane o ile a šêgêla Mamokhadi. Kalatšane ke morwa rrê wa mohu Mokhatha. Bjale monadi yo, o ile a tswariwa mo̧thakeng a utswa maheya. Ke bo mapompale ṯhe bodu. Bangwe mo ba lema, yêna o lebeletše go nwa mabjala a matšema. O nwa a le bjale a na le bana. O ile a bôna bana ba gwe ba llêla maheya. A re mabêlê a goji molimi. La mathômô a ka a boniwa. Ba ile ba no bôna a apeile maheya. ~~Mot~~ Molaô o re lehodu le tswariwa ka morwalo. Mong wa tšhemo a kwetšana ṯherapa ṯha gwe ṯhe robilwê. A ka a tšhediša phefô. Lehodu la no o-kwa ~~mmô~~ ngwa tšhemo a ṯha belaele.

9103 Mamokhadi a tsoga e ṯhale bošego, a ya maruleng. Ba mo̧te ba ile ba o kwa mo a ômanya ngwana. O be a mo lêla a nyaka go ya naê maruleng. Gore o ya maruleng, ba ile ba o-kwa mo a re šala ke ṯhaya go topa marula. Mahodu a napa a tsoga. O ile a mo šala moragô. O bôna o fapana le ṯela ya go ya maruleng, o tšeya ya goya mo̧thakeng. Ke moka a ṯêna tšhemong ya ma-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

hudu a thôma go roba maheya. Lehodu le na le maaṭa. O ile a tšhaba go ṭhaba mokhoši ka gobane a go kwale mantšu a batho. Ka moragonyana mantšu a kwala. Lehodu la rwala morwalo wa maheya. O ile a ṭhaba mokhoši. Batho ba phalla mokhoši. Ba ile ba no hwetšana a emeletšitšê morwalo wa gwe.

9104 Mogobô o ile wa gobiwa o ya lapeng la <u>mamokhadi</u>. Kalatšane o be a le ka moṭeng wa mabakane a khopêla bjala. A bôna ngwana a ṭilo mmitša. O ile mo a fiṭha, a hwetšana ba dulelêtšê mokhoṭa. Ke moka mong wa tšhemo a re, o bitša ke nna ka baka la mosadi yo wago. Ke hwetšana a utswa maheya tšhemong ya ka. Morwalo o ke ôna wa maheya a a tšwago tšhemong ya ka. Ke moka ba palakana gê e le molato ba tiegetšitšê.

9105 <u>Kalatšane</u> o ile a lefa molato ka khomo. Pele ga go lefa molato, o ile a bitša banna ba gabô, ke moka a ba bega molato. Ba re re a di kwa, molato o gôdimu ga go. Le nna ke a di bôna gore o gôdimu gaka. Ke dira bothatse bja gore ka moswana mo a thôma mokhwa e be le a ṭeba. Ba re o wa kwala. Ke moka

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

919(102) K34/82

a ntšha khomo a ya rapêla molato ka yôna. Ba ile ba amogêla khomo. Ba re molato o fedile. mafellô a taba.

9106 Mpholwane he khomo kata o e khoroše. O be a gudile. Bjale thari ya gwe e be e le thari ya banenyana fêla. O ile a tšeya mosadi ka dikhomo tša matšo a moredi wa gwe pele ga lehu la monna wa gwe. Mosadi ya we o ile a dula le mohu monna wa gwe. Leina la mosadi ba re he Ngwana Shai. Ngwetši e we ya gwe e ile ya ba le thari ya bathankana. Mokhekolo o ile a tha[illegible]kudu. Ditholo tša bana baka di ka the[illegible]e tša loba. Ka moragô ga lehu la monna wa gwe Mabakane, a goma a tšeya go mongwe mosadi ka matšo a dikhomo tša baredie.

9107 Mabakane o be a na le basadi ba bararo. Mosadi wa boraro he yêna ngwetši wa Mpholwane. Ka moragô ga thello tha mohu, ka moka ga bona ba ile ba palakana. Mpholwane a bôna wa gwe mmoto a dula. Matšiê le yêna a bôna wa gwe mmoto a dula. Ngwana Šai o ile a dula

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

khaufsi le matšiê. Ka molaô a be a swanetše go dula le mpholwane ka gobane ke ngwetši ya gwe. Bjale a ka a dira bjale ka baka la gore mmatswala wa gwe a na masogana, o na le bana ba basetsana. Merifi a e khurumetšane. O ile go dula khaufsi le matšiê ka gobane yêna o na le masogana.

9108 Mpholwane o ka fatlhe ga molaô wa morwa Matšiê. Matšie ke yêna mosadi yo mogolo wa ntlo kholo. Moja-lefa ke Leyake. O ile a šita gô khobakantšha bathôlogadi felo go thii ka baka la lerobo la mpholwane. Ge di mo trugile a no ya a êma ka ntlê ga maforo, a roga Matšiê ka mokhwa o we a ka khônago. A dutši a mo šupa masogana a we a motšetšego ngwetši wa gwe.

9109 O ile a iša pelaêlô ya gwe khorong yêna mpholwane. O be a belaêla ka ngwetši wa gwe. Bjale ba khôrô ba gana go mo amogêla. Ba re a yo bitša yo mongwe wa leloko la bogadi bja gwe, a tlê naê. O ile a re le a kwala, ba ka tlhe ke ba dumêla. Ge ba gana, gona rena re ka tlheke ra khôna go amogêla taba ya go. Ke moka a

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

gona. Ke ge a yo ṭhopha dikhomo a tšeya yo mongwe mosadi. A ka a di ntšha a le nnoši ka šukeng. O ile a bitša yêna moja-lefa. Moja-lefa o ile a ba gona. Ke moka ba ntšha dikhomo ba ya ba nyala <u>maṭhegabu</u>.

9110 <u>Ṭhegokho</u> o ile a dula le <u>maṭhegabu</u>. Ba ile ba mmekêla ka lapeng la mpholwane. Thegokho ke morwa Ngwana šai. mokhekolo a re bjale ke ne le ṭhelobô. Bana gammôgô le Ngwana šai ba ṭa boya go nna. O riale ka gobane Ṭhegokho ke yêna wa maetšibulo. Maṭhegabu o ile a ba a nwetšana ngwana a dutši lapeng la mmatswala wa gwe. Ka moragô a ṭoga le monna wa gwe, ba ya ba dula lapeng la mmago Ṭhegokho. Mokhekolo o ile a šala a dutši nyanyaneng. Bjale a ṭha ṭeba le gore a ka diva bjang bjale ka ge molaô o gana go amogêla pelaêlô ya mosadi.

9111 Madimabe a tšwa nnyong yaka, ka baka la go ṭhoša ngwana wa moṭhankana. Mang le mang yo we a fetago a mmôna, molaô ke ôna wa madimabe. Taba ya mokhekolo e be e kwišša boṭhoko. Bjale a ṭebe gore a ka diva bjang ka gobane knôrô e bula ke banna.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

Mokhekolo a goma a boêla khorong go bega taba ya ngwetši wa gwe. O ile a rwele lepai la gwe. Ke ţile mo dikhoši go ţilo bega taba. Ke ile ka ţa ka ngwetši wa ka wa pele. Ke ile la nthaka. Ke ile ka goma. Lehono ke tšere yo mongwe ba ţile ba nkamogile. Ke ţha boile ka baka la go amogiwa ngwetši wa ka.

9112 Motho yo mongwe le yo mongwe ke ngwana wa khoši. Banna ba khôrô ba re, ţhepela o bitša monna yo mongwe wa lelôko la bogading bjaa-go, o tê naê. O ile a re ke bona ba we ba dira-go. Ba re khôrô a e ţene ke basadi. Go lukile ge banna bu bušu banna fêla. Le rena ba-sadi re-na le mmago rena. Ka goriale mo we ke nyaka go botša mmago rena taba yaka. Ba ile ba re a ê. Mokhekolo o ile a fetêla ka lapeng. A hwetšana khoši e dutši le mohu-magadi.

9113 Mpholwane o wa nêgêla mohumagadi di-llo tša gwe. Ditaba tša mpholwane di ile tša kwiša khoši boţhoko. A re go mokhekolo boêla gae. Ka moswana o boê go na le pitšo. O ile a goma a boêla gae. Khoši ya roma motho gore ţhepela o botša ba khôrô ya

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

919 4277

K34/82

Leake ka moka ga bona ba ṭhe ke ba šala pitšong. O ile a ba botša ka mokhwa o we a rumilwego ka ôna.

9114 Letšatši la pitšo. Banna ba naga ka moka ga bona ba ile ba ba gona. Ba ile ba bolabola ditaba tša pitšo tša ſêla. Bjale khoši ya nyaretša taba ya mpholwane:.. Gona le taba e ngwe, ke nyaka gore lena banna le bolabolê. Ke molaô go gatella baṭhôlogadi. Ke bolabola ka melaô e mmedi e: Go ṭhe bege ga bona molato khorong. Le go ṭhe tswarêlê ditaola. Banna ba ile ba re ke melaô e e lukilego, ka gobane ge ba ka lôkologa, ba ṭa re golêla. Bakeng ṭha ditaola gona ba ka re bolaya. Khoši ya re ka moka ga lena le riale. Bâile ba dumêla.

9115 Khoši ya tšwêla pele le go bolabola. Le a bona banna, le nna ke kwana nabeng mo we le bolabolago. Bjale ge moṭhôlogadi a lla, ke mang yo we a swanetšego go mmulêla khôrô. Monna yo we a dulago naê, ke yêna yo we a swanetšego go bôna dillô tša moṭhôlogadi. Ge moṭhôlogadi e le khomo kata o e khoroṭe, ke mang yo we a swanetšego

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

go mmulêla khôrô. Moja-lefa ke yêna yo we
e tswanetšego. Lebaka ke gore o tsilê ka yêna
. Bjale ge e šitwa go bôna dillô tša moṭhôloga-
di. Ke monna o di bone gore dillô tša gwe a di
kwale. Le a o kwala. Bjale ke nyaka go le
fa taba ya moṭhôlogadi yo mongwe. Ke ile
ka moraka la mathômô, la bo bedi ka mmaša
gore o ṭa gaṭhana le lena.

9116 Mpholwane a thôma go bolabola dillô tša
gwe. O ile a loša. Banna ba dumêla go loša ga
gwe. Ke nnete ke ile ka ṭa mo khorong, ka ba-
ka la go tswenya ke bana ba bagadikane. Dikho-
mo tša matšo a moredi wa ka ke ile ka tšeya
mosadi ka tšona. Monna wa ka ke mo a ṭha
phela. O ile go hwa, moṭe wa palakana. Ke mo-
ka matšiê a ṭoga le ngwetši wa ka ka baka
la gore o na le masogana. Nna ke no ba le bane-
nyana fêla. Ke ile ke a bolabola, ba ṭhe ke
ba nthaeletša. Go fiṭhêla ke e ṭa mo khoro-
ng. Ba khôrô ba ile ba nthaka.

9117 Taba ya bo bedi. Ke ile go rakiwa khorong
ka goma ka tšeya mosadi yo mongwe ka dikho-
mo tša matšo a baredi baka. Le yêna mosadi
yo we ba amogile. Bjale ke no dula ke noši.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

Ge ke ba botša gore basadi ke ba bona, fêla ba swanetše go dula mo lapeng la ka, a ba thaeletše. Ke ge ke goma ke boya la ba bedi. Ke moka ke yôna taba e ke llago ka yôna.

9118 Khoši ya re ke tšona dillo tše we ka go ba ke le botša ka tšona. Go wa dumêlêga gore go arabiwê. Banna ba re taba ya mokhekolo yo e kwiša bo̱thoko. Theema the re lapa a le'ji le ngwe. Ba butšiša Leake. O ile a re ke nnete bjale ka ge a bolabola. Nna ke ile ka mmotša gore a tê a dulê mo la ke dulago. O ile a gana. Nto e we a dulago go yôna o ile a agêla ke mang. O ile agêla ke nna. Bjale o reng o mo amoga betši ba gwe. O wa bôna o na le phôšô. Betši ba gwe ba swanetše go dula naê felo go thii. Ge gona le yo a nyakanago nabô, o swanetše go no ya.

9119 Khoši e fetša molato. Le a bôna banna taba ya mohuta o, a ~~se~~ še yôna. Bathôlogadi ba bantši ba we re dulago re ba raka mo khorong. Motho a dutši a re ke a swa, lekhoţa goba ngaka ~~ba re~~ ba re a o swe. Le a bôna gore ka nnete mokhekolo o be a e swa. Le a bôna go ţoga lehono mo

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 -4280

re ka bôna moṭhôlogadi a e tšwa a lla, re ṭa mo amogêla. Go ṭoga ga na le hono wena Leake, a o lifišwe. Ka morwana wa boeletša o swanetše go lefa. Thepela o agêla betši ba mokhekolo yo, kowa a dulago. Ra no bôna a boya mo o di ṭebe. Ke moka a ya a dira ka mokhwa o la khôši a mmotšago ka gona.

9120(b) Bo matsola a mpôna. Gona le baṭhôlogadi ba we ba bitšiwago bo matsola a mpôna. Ke bona ba-ṭhôlogadi ba pakeno. Fêla le khale e be ba le gona. Ba we ba ilego ba gana ke ba bogadi; ka baka la mekhwa ya bona. Mekhwa ke boloi le lehufa la go tšhuba nṭo. A go na motho yo a ka dulago le mosadi wa mohuta o we. Monna o šele yêna a ka dula naê, ka baka la gore o ṭa tšhaba gore a še wa bogadi bja gwe. Le ba we monna wa bona a ilego a hwa ka bolwetši bja go boifiša. Bjale ka ntêrê le lepêra.

9121 Theema ṭha bo matsola a mpôna. Moṭhôlogadi ke phoka, letšatši la ṭhaba e a ologa. Ge phoka e ile ya ologa, ke mang yo we a ka e topêlago goba go e beya molato wa

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

gore nka baka lang e ologa. Ga gona motho yo we a ka e beyago molato. Matsola a mpôna, ba ra gore ga o ṭhe gona mo gae, mogopo wa go o wa ribêgwa. Wa diva matšatši a mabedi o ṭhae ga matsola a mpôna, ke môka mogopo o wa ribêgwa. O trola mo a go bôna. Mosadi o diva ka môkhwa o a nyakago ka gobane a še wa leloko la geno.

9122 Matsola a mpôna mo a dirile molato. Banna ke di-ṭaêla. O ya khôna go tšeya ṭheruiwa ṭha gwe a yo lefêla matsola a mpôna. Bjale yêna mo a ka mo hwetšana a na le monna yo mongwe, a na maaṭa a gore a mo lifiše. O šita go mo lifiša ka baka la gore le yêna mosadi a še wa gwe. Ka nnete dinaka tša go ~~rweša~~ e tweša a di gomarele ṭhôgô.

9123 Madibi o ile a hwêla ke monna. Khovong ya bo mohu monna wa gwe, ba ile ba mo tšhaba ka baka la boloi. Le ga ba bogadi ba monyenya, a ka a nyaka go ṭhala bogadi bja gwe. O ile a fo dula bogadi, a lebeletše gore o ṭa bôna yo mongwe wa bogadi a mo môna-mòna. A gwa ka gwa ba le motho ka o thii yo we a llego a mo môna-môna.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

A re moleta ngwedi o leta letšupi. Ka baka le we a bôna ga boţe gore bohaone ke go šoţha

9124 Madibi a khêthana le matšokotša. Monna yo o twaletše ga na mo nageng ya geşu. Bjale o ile go bolla, a ţoga a ya a dula ga malome wa gwe Mapulaneng. O ile a tšeya monadi gona. Ka baka la go utswa, a tšhaba Mapulaneng. A re maruping ba boêla, ke ge a boêla mo nageng ya geşu. Monadi wa gwe o moţogetše Mapulaneng. O ile a napa a dulêla ruri ka baka la go kwana le madibi. O be a fêla a eya bošego. Ge meso e ukha ke moka a tšhaba. Nţo ya monna yo mongwe a ena boroko. Phiri tšhaba meso morwa Mongale moloi a bonwe ka maţhô. Monadi yêna o mmotša gore a ţhe ke a tšhaba. A ka a khôlwa ka dipolabolo tša monadi.

9125 Madibi a bega moţabo wa gwe. A bôna gore go khukhuna go a tswenya. Ke moka a ya a botša Jobola. O ile a mo fetola ka gore a ţhe ke a ţa bošego ka gobane re ka ţoga ra mo pjaya ka maţapa. Ke moka monadi a mmotša gore ke go bigile ba dumetše. O swanetše go ţa moţhegare, o trogê boţhele ke ţa go fagêla

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

tša go ja. Monna a ka a kholwa dipolabolo tša mosadi. Ka tšatši le lengwe o ile a nwele bjala. Mosadi o ile a diva gore ba e tiše kudu. Ba ile mo ba yo robala ba di ôma. Ba ile ba diyo phafoga ge ba o-kwa Jobola a dumediša. O be a yo tsošetša madibi. Ke moka mosadi a tsoga. Tšwang le khê mapoto.

9126 Matšokotša o omile madi a nmele. Ge e le peelo e tabogêla gôdimo le fatše. Jobola a fitha a dula moututung, a dumediša. Le tsugile. Mosadi a re re tsugile. Ke moka a kha mapoto a ţoga. Peelo ya monna ya boêla madulong a yôna. Ke moka a fhe ţha tšhaba. A thôma go thuša mosadi medirô ya lapa. Mosadi le yêna a phatha telo. Ke gore a thôma go mo tsolêla tša go ja. Ka gobane a na mosadi yo mõgwe, a napa a gôgêla ka lapeng la mosadi.

9127 Matšokotša a tswara Maranang le Madibi. O ile a kwetšana ba ţha namêlane. Monna o ile go nmôna a tšhaba. Ke moka a šala a tswara mosadi. O ile a mo tiya kudu ka mokhwa o we a šitago le go tšwa ka ntong. Banna ba ile ba khobakana, ba khobakanya ke Matšokotša le mosadi. Monna a laudiša ka mokhwa

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

o we a ba šwarego ka gona. Monadi a ka a ganetša, o ile a dumêlê. Bjale a re monna yo o mpolaile.

9128 4 gwa ka gwa ba le molato. Jobola o ya bolabola. O ya bôna wena monna, monadi yo a še wago. O dîyo thepela naê fêla. Taba ya mohuta o, a ke nyake. Ge o kwetšana a na le monna yo mongwe, o swanetše go mo togêla, ka gobane mo a diva ka mokhwa o we, o šupa gore le rato le fedile go wena. A gona khomo e we o ilego wa e ntšha mo gôdimu ga monadi yo. Ge o ka troga wa boeletša ke ta go lifiša wa ba wa rahiwa. Laya ngwale o laê marebane. O wa bôna wena monadi, ke ile ka kwa o bolabola gore o na le mogwêra wa go. Ka nnete o ile wa ntšhupa yêna. Bjale lehono yo we a bolwa o riwago ke o fe. Taba ya monuta o we a e nyakege. Ge o bôna gore a o tha mo nyaka, o mmotše. Ke feditše. Ka moswana ka the ke ka troga ke kwile taba ya mohuta o.

9129 Matšhotša o ile a kwa a le lapeng la madibi. Ka moragô ga molato wa bona wa ~~ba~~ bofeoê le go tiya, ba šwarana ka diata tše pedi. Monna a babja. Monadi o ile a mo šhoa go fithêla mo a mo hwêla matsogong a gwe. Ge la nke o be a na le monadi wa gwe, o

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

be a ka ṭheke a mo ôka. Ke moka kwano ya bona ya khaoganya ke lehu. Mafelo a taba.

9130 Mafase a šegêla ke Letšeke. Monna wa gwe o ile go hwa, ba bo leloko la mohu ba tšhaba go šegêla moradi ka baka la lerobo la gwe. Ba ile ba mmôna ge monna wa gwe a ṭla phela. O be a diyo gana ge a mmôna a khopela letšoko. Ke moka a diyo mo gôga ka letsogo. A bile a mmotša gore a khopele letšoko o nyaka tše dingwe. Ge a ka bôna letsufi le tswara a ṭha mmone, o ṭa leka ka mata go tšama a mo nyakêla. Ge a ka ba a lala a phikuluga bošego a le nnoši, ka moswana monna a ji tša goja. O mmotša gore a boêlê mo a tšwago. Ke mokhwa o we ba bogadi ba ilego ba moekologa ka ôna. Ke ge a o kwana le Letšeke.

9131 Letšeke o ile. a ṭhala moṭe wa gwe. Moṭhôlogadi o na le mabobo. O ile a tsoléla monna bušwa. Tšatši le monna a ile moṭeng wa gwe ke moka telo e ya ribêgwa. Ge a ka tšoga a ṭile, o hwetšana gore bušwa a bo gona. Bušwa bo ka e. Ke moka o ṭa

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

mo fetola ka gore letšema la mongwe a le a peelwe. Lema ka moswana o ṭa hwetšana tša goja. Ke moka o ṭa lema bošego bjo we. Ka moswana o mo fa tša goja. Le mapoto a phufutša a no dula a le gona. Go lema o bolagore a mo robale.

9132 Mafase o raka Letšeke. Monna o ile a lêla bana ba moṭhôlogadi ba gola. Medirô ka moka ya lapa o be a mo šomêla. Dinṭo le tšona a mo agetše. Bana le bona o ile a diva naê. Mong malapeng a basadi ba gwe, ba ja tšhabja ba šeba ka leṭae ka baka la gore o be a ngaletšitše. Mafase a bile a ṭhabêla basadi ba Letšeke. A re ṭhe gubugile ṭhedibêlô le makhura a ṭhe ṭole. Bona ba mo fetola ka gore, o na le le šoto mankale, o bjale ka ṭherite, ṭhe rego gonwa ṭha re go thoga. O ile go bôna gore bana ba gwe ba gudilê, ke moka a re boêla morago. Ke gudilê a ke ṭha na dinoka tša go ba ke kharametšwa.

9133 Letšeke a ka a kwišiša go rakiwa ga gwe. O wa bôna mosadi wa ṭhe ke wa mmelêla moṭhela. O bôna mo ke gudišitše bana ba go. Le gona ke go diretše mešomo ya go. O bôna gore o^mpedi-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

tše maatla ore o wa nthaka, nna nka tshe ke ka toga. Monadi o ile a tswalla ntho ya gwe, a phere-ketša. O ile a re o lweša go roba lebati; barwa ba thôma go motiya. O ile a toga ka go tšha-ba.

9134 Banna ba ile ba ntšha Letšeke phôšô. Ka moswana banna ba tsoga ba dulêla taba. Mo-adi a re ke makatša ke monna yo. Ke mmotša ka bothakha gore a ntogêlê ke gudile, a o kwe. Bjale bana ba nyakilo mmolaya. O be a re o ro-ba lebati la ntho ya ka. Ke re mmotšeng a nkho-mêlê. O wa di kwa wena monna. O ile a re pele ga gore ke mo togêlê, o swanetše go lefa medi-rô ka moka e we ke ilego ka e šoma. Aowa re-na e be re gopola gore o ta bolabola taba. Tše we ka moka ke lefêla. O swanetše go mo to-gêla bjale ka ge a re o gudile.

9135 O bulê ditebe tša go o thaeletše. O wa bô-na, monadi ke wa rena. Ge a o kwana nago a re na taba. Mo a tha o kwane nago, rena re go ntšha ka khôrô. Le ga na lehono tšwa ka khôrô. A wa retiwa ke motho gore ta o šo-mêlê monadi medirô e we o e bolabolago. O be o bôna diata tša gwe, ge a go apeela. Ge o na

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

le pelaêlô o kaya khorong. Monna o ile a tšwa ka mafôrô. O ile a botša banna ba gabô taba e. Ba mmotša gore ke phoka e rego go kwa letšatši ya o-loga. Maaţa a monna ke a thakadu, a fele, go fêla ga ôna ke lehu. Napa o homole taba e we yago. A še taba. Ke moka monna a napa a fêla maaţa. Ke moka a boêla a ya a dula moţeng wa ba-sadi ba gwe. Mafelô a taba. Ke maaţa go-loba go lêla bana ba bangwe.

Temana ya 14: Bana ba moţhôloga-di ke ba mohu...

9136 Bana ba mohu ba 'ana yêna mohu. A go khathalege, le ge moţhôlogadi a ile a šê-gêla ke moratho wa mohu. Bana ba we a šalago a bêlêga le moţhôlogadi; ke bana ba mohu. Le ge e le morwa wa mohu go basadi ba dinţo tše dinnyana. Go ba wa-lelôko fêla, le gona go no ba bjale. Ge e diyo ba motho fêla gona le go bolabola a re bolabole. Ke the tšwa the bina a the tielwe moropa.

9137 Go-ana... Motho yo mongwe le yo mongwe o 'ana ka mphuthô wa gwe. Go bjale ka

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82

bana, le bôna ba 'ana ka leina la papa-
gwe. A še bana fêla le ba bagolo le bona
ba 'ana ka bo papago bona. Go 'ana ka mpha-
thô ke ga bothakha. Bjale ka go khwamola
moṭhela wa khomo. Go rôba phate. Go'ana
ka leina la mohu papa, a še bo thakha, ke
ntwa. Papê a hwile a ka troga a ṭa a mpô-
na. Ke rena mâdikwa a go tiya. Ba thwama-
tše moṭhela wa khomo.

9138 Mpêrêkê o ile a hwa a šiya monadi ana
le bana ba ba bedi. O ile a šêgêla ke ma-
soke. Ke motho fêla a še wa leloko la
bo mohu. Masoke o ile a diva bana ba bara-
ro. Bana ba we ke bana ba mohu. Ka nnete
bana a ba 'ane madi, ba 'ana dikhomo. O ile
a ba lêla bjale ka ge a be a dula le mma-
go bona.

9139 Papa ke moano. Ke gore bana ba ka
fora masoke gore papa. Ba no re papa fêla
ka moano, ka gobane ba bôna mo a dula
le mmago bona. A thômê gore o tiya mma-
go bona. Ke gona o ṭa kwago gore a še pa-
pago bona. O ṭa hwa ba mo roga ka mokhwa
o šoro. Ba bile ba mmotša gore ṭoga ofê

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82

gae ga go. Ba diva ba rwele matapa a go nyaka go khatša. Moano e no ba go thabiša motho fêla. Ke papa ka moano, mong papa o hwilê. Mašoke o ile a no bêlêgêla mohu bana. Ke moka a fapana le mosadi a tšwa ka mafôrô a boêla moteng wa gwe. Ô wa di bôna ke mcata go loba go bêlêgê bana ba tho ba šele. Ôna madi a la a gwe a mo lwantša mafelo o ile a dula moteng wa gwe.

9140 Mpêšê o ile a hwêla ke monna. O ile a mo šiya a na le nguana wa motšhana na ka o thii. Leina la gwe ba re ke Tšwafo. Leina la mohu mogolo wa gwe ba re ke Maferefere. Ka morago ga thellô tša mohu Maferefere, Mpêšê a dula le moratho wa mohu. Leina la gwe Nyatha. O ile a šala a bêlêga le mosadi bana ba ba bedi. Motšhana le nguanenyana.

9141 Nyatha o ile a šêgêla Mpêšê a tšeša a tšee wa gwe mosadi. Go kwagala gore o ile a mo thibêla go tšeya mosadi. Bana ba we ba go šala ba bêlêga ka morago ga lehu la mohu papago bona, ke bana ba mohu. Ke mosadi a šc wa Nyatha ke mosadi wa mohu. O

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

no mmitša monna waka ka moano fêla. Le bana bana ba no mmitša papago bona ka moano fêla. Monna o laola ka mokhwa o we a ka khônago. Medirô ka moka e šoma ke yêna. Mosadi le yêna o mo tswere bjale ka ge a be a tswere mohu monna wa gwe.

9142 Bana ba ṭeba bjang gore a še papago bona. Mo la ba diyo thômago go bolabola, ke moka mmago bona o ba ruta thuto ya gore, papago lena o hwile. Yo le mmônago ya a še papago lena. Ke thuto ya tšatši le lengwe le le lengwe. Thuto e we ba rutiwa ge moka papago bona a ṭugile. Bana ke moka ba ṭa thôma go pheṭa melala ge papago bona a ba bolabudiša. Bana ba we a go šala a bêlêga nabô ge papago bona a hwile ke ba: Maṭale le Thentšo.

9143 Nyatha o roma Thentšo go mokhôla meṭi: O ile a re nna a ke nyake go ba ke tswenya ke bo papago bangwe. Papagwe a re bo papago bangwe o bola mang. Ke bola wena. Ngwana o kwatile, ka baka la wena. Khunthe nka be a re lena. Mmago ngwana o thôma go opella dikoša. Papago ke mang ngwana ka. Nna a še nna ngwana wa go. Bo papê ba hwile.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

Ke re kitima o kha-meeti. O ile a gana. Monna o ile a mo tswara a mo tiya. Ngwana o ile a o kwa thupa go baba a thôma go lla. Monna o tiya ngwana go nyaka go bôna gore mo-lai wa go laya bana a ka the ke a utuluga.

9144 Phušana lla mmayô e tsogê. Theema the ke nnete. Dimpja ge di ka tswara phušana, mmagô yôna e swanetše go di lwantšha. Ka tšatši le lengwe e a di amoga. Ka tšatši le lengwe ngwana o wa phela tša tswara mmago tšona. A go ka mokhwa o mongwe ge yo kwa ngwana alla e swanetše go tsoga Mpêšê o ile a tšwa ka lapeng a swere mothe. O nyaka go tiya monna ka ôna. O nyaka go mpolaêla ngwana wa-ka. Tswafo le yêna o ya go thikiša mmagwe. Nyatha o ile a tiya mosadi a gadima ka matheko. O gadima bana ba mosadi gore ba the ke ba mo pjata, a tha lebeletše go lwa le ~~ba~~ mmagô bona.

9145 Ka moswana banna ba tsoga ba dulêla taba. Monna o ile a bitša banna ba gabô. Ge ba khobakane a ba thalošetša ka mokhwa o we a ilego a fapana le ngwana le mmago ngwana. Bjale mosadi a re nna ke ganne mo a nyaka go mpolaêla

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ngwana. Monna a re ke yôna taba e we ke le bitšetšago yôna.

9146 Banna ba ile ba bôna mosadi phôšô. Di-polabolo ka moka re a di kwa. Bjale ngwana yo a ilego a thôma ditaba ke yo mo nyana. A še yêna yo we a ka ba go a šetše a ṭe-ba gore a o papagwe. Thuto ka moka e tšwa e le ga mmagwe. Re a ṭeba gore ke bana ba mohu, bjale ka ge e le wena yo we o ba šetšago, o papago bona. Ngwana a botše ke wena mosadi. O ile a re ngwana a ba mmone ka telo. Taba ya mohuta o we a e nyakege. Ge o nyaka go ṭhala o ka no bo-labola. Monna yo ke monna wa go. Ka mo-šwana a re nyake go okwa taba ya mohu-ta o.

9147 Mosadi o be a nyaka ṭela ya go ṭhanogêla monna. O ile a šitwa ka gobane ke morathô wa mohu. Mo la e be e le ṭhe-tšwa ṭhe bina, nka be a tšwile ka khôrô. Bana bona a ba fetoge ke bana ba mohu. Ke yêna mmago bona. Moṭha-ng a kwago Nyatha, a ka ṭhe ke a mo rwalla ṭhware. O ṭa laṭhiwa bjale ka khopê, ka go-bane a na mong mosadi wa gwe. mafelô e

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

taba.

Temana ya 15: Mofereſere wa mošêgêlwa le mošegedi.

9148 Tswenyano ya mošêgêlwa le mošegedi. Go tswenyana ga bona go ṭhôla go ſapana ga bona. Ga gwa ṭemiwa bjale ka monnamonna wa go. Thakano ya bona a e šupiṭhalano. Ba diyo ṭhanogêlana ſêla ka baka la go tswenyana ga bona. Monna a ka ṭogêla mošêgêlwa ka baka la go tšhaba go tswinyiwa. Gono ba bjale ka mošêgêlwa a ka diva gore mošegedi a mo ṭogêlê ka baka la go bôna mo a mo tswenya. Ga dula le motho ke go phidišana nuê ga boṭe.

9149 Mothwa ya go ſapantšha mošêgêlwa le mošegedi. Lerobo. Moputso wa lerobo ke go tiya. Bofebi bja moradi. Moputso wa bofebê ke lehu. Ka go bone o ṭa tšwêla pele le go ja dilo tša batho ka baka la bofebi bja moradi. Batho ka moka ba ṭa ṭhoya wena wa monna. Go ṭhe šomêlê mošêgêlwa. Bjale ge ba ile ba ſapana, banna ba swanetše go bitšiwa gore ba ṭê ba o kwe molato wa

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

bona. Yo mongwe wa bona o swanetše go ba le phôšô. Bjale a ba šupê phôšô ya gwe. Ka baka la phôšô e we, ke re a ntogêlê. Boloi bjona a re bolabole ke taba e kholo kudu ka gobane le yêna mong monna o wa raka mosadi ka baka la boloi. Mošegedi le yêna o wa mo ṭogêla ka baka la boloi.

9150 Malapane o ile a tšeya Nkwane ka dikhomo tša matšo a moredi wa gwe. Malapane ke mosadi bjale a ka a ba le ngwana wa moṭhankana. Monna wa gwe o be a hwile. Bjale a bôna gore tšatši le a hwago, ke moka lapa la gwe le lona le hwile. Ka baka la gore bana ba bagadikane ba šala ba dija. Ke ge a bolabola le ba bogadi bja gwe mabapi le go tšeya mosadi. Ba ile ba mo dumella. Ke ge a ntšha dikhomo a yo tšeya mosadi ka tšona.

9151 Matsentse a dula le Nkwane. Ba ile ba mmeka. Theema ṭhe re merifi a e khurumetšane. Ge ngwetši e ṭene ka khôrô, mmatswala wa gwe a khobakanya ba bogadi. A re mosadi yo la ka gore ke mo tšeya, o ṭene. Bjale o ṭa khêtha yo mongwe wa bogadi yo we a monya-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

kago. Banna ba ile ba mo ganetša. Ba re go ka the ke gwa dirêga ka gobane ba ka bolayana, ba lwêla yêna mosadi yo. A go diyo šupiwa yo we a ţa go dula naê. Ke ge ba šupa matsentse. Ba re wa bôna bjale gona le molaô. mang le mang o wa ţeba gore mosadi o na le mang.

9152 Matsentse a ka a tšeya mosadi, o napile a no dula le Nkwane. Le bake a le âge moţe. O ile a šegêla mosadi wa kgôrô e ngwe. Leina la mošêgêlwa ba re ke Thenamêlê. Thelêpê o ya kae, ke ya moţepeng. Tšatši le lengwe le le lengwe mo a e tšwa go nwa bjala o tiya Nkwane. Le gona a mo tii go mo ralukiša, o diyo tiša tše nkego o wa bolaya. Ba no dula ba mo lifiša. Di ile tša ba tša tena batswadi ba mosadi. Ba re go malapane, mo o nyaka dikhomo tša go, re botše re go fê. Go bolaêlwa ngwana ka diaţa rena re ka the ke ra di khôna.

9153 Ditayô gôdimu ga matsentse. Malapane o ile a ţibiša banna ba bagolo. Ba ile ba a ţa. Le bitša ke nna. Ke tšere ngwana wa batho. Bjale monna yo a dulago naê, o na le lerobo la go šišimiša. Tšatši le a tšwago a nwele bjala, o tiya ngwana wa

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

batho ba. Mosadi re tšeya dinoka, ṭhôgô ke ya batswadi. Bjale ke bôna gore go kaone a moṭogêlê. Banna ba ile ba bôna monna phôšô. Ba ile ba leka ka maaṭa go mo laya. Goriale mo we ba ile ba mo tswarêla.

9154 Bjala ke madumêla goṭhe. Ge o ka nwa bjala wa nyaka go bina dihoša, bo a dumêla ke moka ke modirô wa go. Wa nwa bjala wa nyaka dintwa, bo a dumêla. Ke moka ke modirô wa go. Wa nwa bjala wa nyaka go utswa, bo a dumêla. Ke moka ke modirô wa go. Wa nwa bjala wa nyaka go bula diṇto tša batho, bo ya dumêla ke moka ke modirô wa go. Kae le kae bo a dumêla. Ga gona mo we bo ganago. Bjale matsentse o be a bolematšitše lerobo gôdimo ga mosadi. Mafelô a dikimani tša gwe ke moka o tiya mosadi. O ile a boeletša go tiya mosadi.

9155 Vhwane o ile a idibala. Monna a re go bôna gore o e dibetše a napa a tšhaba. O ile a tšhabêla moṭabong wa gwe Ṭhenamêlê. O ile a tšeya lebakanyana a idibetše, ka moragô a idibulaga. Ka moswana a re ṭheroba ṭhe ntennê. Ka goriale mo we monna

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

yo a ke ṭha mo nyaka. Ba ile ba bôna gore mosadi o wa kwala. Ba ile ba ntšha matsentse ka lapeng la mosadi. Mosadi o ile a dula le Phirima. Ke yo mongwe wa lapa la mogadikane wa Malapane.

9156 Matsentse o ile a dula lapeng la Ṭhenamêlê. Ba re yo la ke mosadi wa khôrô tše dingwe, ge a ka diva ka mokhwa o a go ba a diva ka ôna, o ṭa ṭhepela. A ka a dula matšatši a matelele. O ile a dula ngwaga, ka ngwaga wa ba bedi, a thôma mokhwa wa gwe. O ile a thôma go lwa le Phirima. Phirima o ile a mo fenya. O re o mo amogile mosadi wa gwe. O ile go ṭogêlana le Phirima a ya a tiya Ṭhenamêlê.

9157 Leshe le madula ba mo dula gôdimo. Leshe le madula ke barwa ba Ṭhenamêlê. Ba ile go bôna a tiya mmago bona, ba gana go bôna ditšhila tše we. Ba ile ba mo tiya ka mokhwa wa go beufiša. Ba napa ba mo raka. O ile a robala ṭeleng ka baka la go šita go ṭêna gae. Letšatši le ile mo le ṭhaba ba bôna a fiṭha. O be a ṭha lebelege. Mmagwe a thôma go lla. Ka baka la go bôna madi, ba re ke

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

molato. Ka nnete ba ile ba tiegetša molato. Leoke o ile a gana molato. A re le ka noya mo leyago. Ba ile ba iša taba khorong ya ga Mašumu. Ba khôrô ba ile ba amogêla taba. Ba ba botša letšatši le we ba swanetše go boya ka lona.

9158 Letšatši la katholo. Ba ile ba fitha ka lona letšatši le la ba go ba botša lona. Mmudi wa lekhota a bula lekhota. Taba ke e banna ba lekhota. Le khopêlwa mêlomo le dițebe. Matsentse motho yo la e mo nyakago ke yo. Wena Leoke o nyaka ke monna yo. Bjale le ka tswa tša ka ganong ga lena bamna ba khônê go-tha moruba. Ke moka a boêla a dula fathe.

9159 Ditpolabolo tša matsentse. Motho wa mouna mo a bolabola khorong o êma ka maoto. O ile a êma a re thobêla lekhota la ba bina țou. Ke nna yo ke țilego mo khorong ka baka la go bolaiwa. A ke țebe gore molato waka keng. Ge ke ba beya molato, ba mpheto-la ka gore ke ê mo ke yago. Ke baka le we ke ilego ka ța mo khorong. Ke moka ke fe-ditše ba bina țou. Ge a ~~r~~viale a boêla

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

a dula fatlhe.

9160 Dipolabolo tša Leoke. morena lekhota la ba bina tau. Ke nnete nna ke mo teile. Molato, ke gore o ile go boya bjale ke moka a fô thôma go ômanya nna. Pele ga go motiya ke ile ka nmotša gore moeri wa bjala o ya malaong. A ka a thaeletša. O ile a no tšwela pele le go ômana. Ka morago ga go ômana ke moka ke ntwa. Bjale ke ile ke a ba lampela, ke moka a thôma go tiya nna. Mmalo! Khanthe Nkwane a mo raka ka phôfô. O dirang mokhalabje. A ka a nyaka go kwa. Bôna mo o ntwantša le nna ke ta go lwantša. O ile a tšwêla pele le ntwa. Ke ge ke mo tiya ka mokhwa o. Ke moka ke ge ba re ke na le molato. Nna ke ile nôga a e latellwe moleteng wa ba yôna. Ke moka ke fedišê. A boêla a dula fatlhe.

9161 Mmudi wa lekhota a gafêla lekhota taba. Ka ditebe le kwile, bjale melomo a e lamolanye balwi. Banna ba re môutendi a name. Ka goriale mo we Matsentse o na le phôfô. Pôô a e latellwe šakeng la ba yôna. Rena re bôna gore ke mpja e kwile mafehong. Ba fe-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

tša taba ka gare, ga re bone molato. Monna ge a tha thwe a o kwana le mothôlogadi, o swanetše go boêla gae ga gwe. Thenamêlê a re a ntogêlê, he riale ka gobane monna o na le lerobo. Matsentse a khopêla lebaka la go bolabola. Ba ile ba mo dumella.

9162 Matsentse o bolabola pelaêlo ya gwe. He a kwa mo le re madi a ka a na taba, ka baka la gore he ba lateletše. Ke gakantša fêla he mantšu a mosadi, a we a rego nna ke tšwe ka mafôrô. Ke re ke ta tšwa ka mafôrô bjang ka gobane dinto ka moka di agile ke nna. Dišego le mahudu ka moka ke tša ka. O swanetše go ntefêla dilo tše we ka moka ke khânê ke tšwa ka moteng. Ke moka ke ôna mantšu a we ka goba ke khopêla go bolabola.

9163 O retile ke mang. Ka morago ga mo a feditše go bolabola, ba mmutšiša gore o retile ke mang. Monna o ile a šitwa go araba putšišo. Ba re tšwa ka mafôrô, tše we ka moka o di bolabotšego a di kwale. Ge o be o dira meditô e we ka moka ga yôna, le yêna o be a go apeela. Matsentse o ile a boêla a dula gae ga gabô. Ke moka taba ya fêla

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82

e ṭa mo we.

9164 Mothakhati o ile a hwa a šiya mosadi. O ile a mo šiya a na le bana ba banê. Leina la mosadi Maphurane. Ka moragô ga lehu la monna wa gwe, o ile a dula le moratho wa mohu. Leina la gwe Nkomane. Mosadi o ile a gana go dula naê. Ka baka la ṭemellô a ba a dumêlê. Nkomane e be e le monna yo šoro. Mong mosadi wa gwe o be a bolla ka go teiwa. Ke baka le we a ilego a likiša go gana. O no dula naê fêla a še mosadi wa gwe. Ke mošêgêlwa. Bana ke bana ba mohu. Le bana ba we a bêlêgago nâ e ṭhale bana ba mohu. Re ṭa re ke dipitsi re ṭa bôna ka mebala.

9165 Nkomane a thôma go ṭhoriša Maphurane. Manyako ke mong mosadi wa Nkomane. Koša ga e ṭhale e utswa e binwa le moṭhegare. Bjale mosadi a gana go bina koša ya moṭhegare. Monna a re o swanetše go kwa rotwê ṭhe we e ṭhe bolabolago. Ge a gana go bina koša ya moṭhegare ke moka o wa teiwa. Le ge ba le bjala-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ng o wa bitšiwa, he moka ba ṭêna ka nṭong. Lebati le a tswallwa. O be a mo tiya mo a ka leka a re o wa gana. Bjale mosadi a bôna gore go tšeela dimpja modirô nka ṭhe di khônê. Le ôna mogobô wa dimpja o gola bošego. Moṭhegare di a palakana.

9166 Maphurane o raka Nkomane ka nṭong ya gwe. Mogolo wa moku le yêna Nkomane ke Maṭhakwana. O ile a mmitša le khadi e kholo. Ba ile ba ṭa. He moka mosadi a re, le bitša ke nna ka baka la go ṭhorišiwa. Le lena ditaba tša ka le monna yo, di šetše di le tennê. Nna go-ṭhwa ke dutši ke theroba gôdimo a ke di nyake. Monna wa ka o hwile le go ntiya a ṭhešu a ntiê. Go ṭoga lehono a ke ṭha mo nyaka. Monna wa ka o hwile, o ntšheetše ngwana. Ke yêna yo we a ṭa nkagêlago nṭo. Ke moka ke yôna taba e we ke le bitšetšago.

9167 Maphurane o ile a napa a gana. Ka morago ga mo a feditše dipolabolo tša gwe, ba leka ka maaṭa gore a fodiše peelo ya gwe. Goriale mo we he gore a tswarêlê monna, o ṭa no tsoga a boeletša. O ile a na-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

pa a gana. Bjale bare go monna oura bônaa o twentše. Re a kwa gore mosadi o balabala nnete. Bjale ka ge le rena re ṭeba le-robo la go. O swanetše go mo gomêla. O ile a mo gomêla. A šiya a divile naê bana ba ba bedi. Bona a ba na taba ke bana ba mohu Mothakha-thi. Mafellô a taba.

9168 Madome o ile a kwa a šiya basadi ba ba-raro. Basadi ba ba bedi e be ba godile. A baka ba šadiwa moragô. Wa ntô e'nyana o ile a beula ke Rakhobadi. Leina la gwe ke madintši. Ke moka a napa a dula naê. O ile a mo šiya a na le bana ba ntabe. Ke bana ba go šiya ke mohu ba we. Ka moragô ga mo mohu a kwile, a šala a bêlêga bana ba ba bedi le Rakhobadi.

9169 Mmagô Rakhobadi a ṭhabêga. O ile a re mo a e tšwa, a kwetšana dingwe (masemong) tše ṭeleng. Tša thôma go mo kitimiša di mo tiya. O ile mo a re o fiṭha gae ke moka a napa a wa faṭhe, a idibala. Ba ile ba nyahêla meetlhi ba mo e timuša. O ile a e timula

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

a phafoga mo we ṭhe tswantšhong ṭha boroko bjale lehu. Ke ge a thôma go ba laudišetša ka mokhwa o wa ka gôdimo. Ka moswana ke moka a tsoga a šita le go tsoga.

9170 Ditaola tša ya tša tiya madintši. Rakhobadi o ile a belaêla kudu ka mokhwa o we mokhekolo a ṭhabegilego ka ôna. A diva gore ka moka ba moṭe ba tšwe. Ba ile ba tšwa. Monna wa ngaka o ile a tiya madintši. Ke moka ba goma ba boya gae. E le gore monna wa ngaka o ile a laudiša ka mokhwa o we molêtši a ilego a ṭhabega ka gona. O ile a no laudiša bjale ka yêna molwetši. Ke pelega mo a ṭa tiya molois~~i~~. Le yêna moloi o ile a dumêla boloi bja gwe.

9171 Rakhobadi o ṭha-nogêla Madintši. Ba ile go fiṭha gae, ke moka ba anêgêla basadi. Ke nnete mo ba re, lego lehubedu a le ṭhoke ṭheboko. Bjale go ṭa diega bjang. Rakhobadi a re nna ṭhôgô a še yaka, a ile go ba mma. Ba re o ya o kwala. Bjale o swanetše go diva bjang. A re ke swanetše go botša batswadi ba gwe. Go botša batswadi ke ge moloi a phekha le nyaka go

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

boêla mošomeng. Bjale moloi o wa dumêla. O ba botša e fe taba. Wena o dulê o ţeba gore mo a ka hwa o na le molato. Ka gobane ke mpja ya go e e lumilego ţhôgô ya batho ba. Monna a re a ke ţha mo nyaka. Ba re o ţa mo ţhanogêla ka moragô ga mo go fedilê taba e.

9172 Mmagô Rakhobadi a šiya taêlô. O ile a laêla gore ba mmitšetše khaitšedi ya gwe. Ba ile ba mmitša. Leina la khaitšedi ya gwe Khôţhwane. O ile a re la ţheke la šala le tswenya bana baka. mosadi yo a mpolayago, le yêna ke ngwana waka. A ke nyake le šata ka moragô ga lehu laka. Ke yôna taba e we ke go bitšetšago yôna. Le yêna Rakhobadi o be a le gona, ge a dutši a botša Khôţhwane.

9173 Ka moragô ga matšatši a ţheke mahae a hwa. Ke moka ditaba ka moka tša êma, ba lebella ţhello ţha mohu. Batho ge ba le phifalong, a ba swanêla go ba ba bolabola di-taba tša mohu ka gobane dipelo tša bona ke tše dintšo. Ţheke we ba ya go ba ţheke diva ke go tšwa ba yo tšama

ba a hwa lehu la mohu. Le gona ba tšwa ka moragô ga letšatši la ṭošo ya ṭhetšhila ka gobane ka moka ga bona ba ṭa ba ba ba ṭâ kotše diṭhemô tša lehu. Bjale ka ge ba ile ba ya go laola yêna mohu a ṭha rita, ba ile ba leta fêla letšatši la ṭhobošo.

9174 Rakhobadi o ile a latola moradi ka lona letšatši la ṭhobošo. Merero ka moka e ile ya re riwa, ya mabapi le ṭhobošo ya mohu. Ka moragô ga mo mediro ya ṭhobošo e fêdile, ke moka monna a ṭhagiša taba ya boloi bja moradi. Nke le homoleng ke le botše. Ba ile ba homola. Mma a hwile, fêla a hwa ka bolwetši, o diyo loiwa. O loile ke, ya Ba ile ba mo tswaro molomo. O ile a ṭha re ke, ke moka ba motswara molomo. Ba re tše we ka moka ga tšona o ṭa di bolaba la ka morwana.

9175 Ba bo leloko la bo Rakhobadi ba boya. Ka morwana ba ile ba boya. Ba ṭhaba khomo ya go ṭhobša bana ba mohu. Mabêlê ba ile ba a bêla baredi ba mohu. Ke moṭhahu wa go šiya ke mmago bona. Le bona ba yo llêla gona. Dibjana tše dingwe di ile tša fi-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

wa bona baredi ba mohu. Tše dingwe di ile tša ya go bega lehu la mohu go batswadi. Bjale go fedilê. Rakhobadi a ţentšha ya gwe taba.

9176 Rakhobadi a ţogêla madintši. Le a bôna ba gešu, monadi yo e be ke nyakile go dula naê, ka gobane ke monadi wa go šiya bo papa. Bjale o bolaile ba mma ka boloi. Nna go dula le nôga nka ţhe ke ka di khôna ka gobane ka motswana a ka ntšama ţherêthê. Tha go ja mmago ka moswana ţha o kwa bududu ţhe ja wena. O wa o kwa monadi, monna o re o fapana nago go ţoga lehono. Monadi o ile a re go lukile. E ţhale monna a ba mmone ka teelo, ba mmôna ka dikhomo. Nna monna waka ke apeile ka pitša e kholo. Ke moka a napa a le ţhetšitše monadi.

9177 Madintši o ile a tšwa ka gare ga moţe. Basadi ba Rakhobadi ba re go yêna, ţhe gubugile ţhedibêlô, le makhura a ţhe ţoke. Molato wa boloi bja gwe a wa ka wa šadiwa morago ka baka la mantšu a mohu. Ke moka a laêla moja-lefa. Ke nyaka go bôna wa ka mmoto ka dula. O ile a mmutšiša gore

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

molato keng. O ile a re molato a o gona. O ile a mo lohalla, ke moka a ya a dula le bana ba gwe mapantane. Ke mote wa mohu Madome. Le bana ka moka ke ba mohu. Mafelô a taba.

9178 Kobeng a hwa a šiya mosadi ka o thii. O be a na le mosadi ka o thii. Leina la gwe ba re ke Mpêrêkê. Mosadi yo o ile a šita yêna na mong monna. Ka tšatši le lengwe o motšwa ra a na le yo la monna. Ka moswana o hwetšana a na le yo mongwe. Monna a bôna ga bote gore lehu la ka le ţa tšwa dilong tša batho. Ka gobane a ka ţhe ke a ba lethetša. O wa ba lifiša. Ke ge a yo mo hwetšana a eme le Ramotodi. O ile a diva Ramotodi molato.

9179 Ramotodi o ile a gana go lefa molato. O ile a re go ba hwetšana, ke moka monna a thôma go tiya mosadi. Ka moswana a tsoga a mo romêla thebaka. Monna o ile a gana molato. A re mosadi wa gwe o be a khopêla motšoko. Kobeng a re bohaone a te a lebanê le mosadi. O ile a bitša banna ba gabô a ya a lebana

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/824310

le mošadi. Mosadi o ile a êma le monna wa gwe. Ramotodi o ile a lefa molato a lla. Môna o ile a fapana le megwapa ya khomo. Lehu la Kobeng le ile la tšwa ~~mošadi~~ khomong ka baka la bofebi bja mosadi wa gwe.

9180 Maselo o ile a šêgêla mpêrêkê. Ka moragô ga lehu la mogolo wa gwe a dula le mosadi. Mohu o ile a šiya mosadi wa gwe a na le bana ba ba bedi. O ile a šala a dira ngwana le Maselo. Ke môka a thôma mokhwa wa gwe. O ile a mo tswara ka ntong a na le Nyatha. O ile a mo lifiša khomo. Ka tšatši le lengwe a mo hwetšana a na le Nkotoleng. Monna o ile a gopola lehu la mogolo wa gwê. A bôna ga bote gore ke ta bolaya ke dilo tša batho. The thare tha mošu ke go togêla.

9181 Maselo o ile a latlhêla teu. Pele ga go latlhêla teu, o ile a bitša ba bagolo. Ba ile ba fitha. Le bitšitše ke nna ba bina nku. Mogolo waka o hwile bjale ka šala ke dutši le mosadi wa gwe. Bjale ka ge le teba. Lehu la mogolo waka ke khakantšhane ka gobane o be a duletše go bolaya dilo tša batho ka baka la bofebi bja mosadi yo. Nna ke mo

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

hwetšane a na le Nyatha ka mo lifišo. Maloba ke mo hwetšane a na le Nkotoleng. Bjale ke le bitšetšo gore mosadi o ntšhitile, a ka mpolaiša batho. Ba ile ba hwetšana gore monna o bolabola nnete.

9182 Mpêrêkê o ile a ba khomo kata o e khoroše. Ka moragô ga mo a leditše dipolabolo tša gwe, ba leka go mmotša gore a mo tswarêlê. Monna a re tswarêlô a e gona. Ge e le ngwana wa motho nkabe a ile a re go bôna ke lifišitšê yo la, a boetša maoto moragô. Le mo la e be ke mo hwetšane a na le yo nola ka go mo lifiša, e be e le taba e ngwê. O wa o kwa mosadi monna a tha go nyaka ka baka la mokhwa wa go. Mosadi a re ga gona taba. Nna waka monna o tswilê. Ke môna ba togêlana ka mokhwa o we. molellô a taba.

Temana ya 16: Thalo ya bathôlogadi

9183(a) Bopoya bogadi. Ge mosadi wa mothôlogadi a ka thala bogadi bja gwe, a gona a ya a dula le batswadi, mosadi yo we o bitšiwa poya bogadi. Poya bogadi ke yo we a ilego a tha-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

la bogadi a dula lapeng la batswadi ba gwe. Bathadiwa ba gapa dikhomo tša bona. Ke moka bathadiwa ba tšwele. Mosadi o swanetše go ba ka lathe ga taolo ya papagwe.

9184 Poya bogadi a ya swanêla go apeya le dikhomo. Poya bogadi a še mothologadi fêla le mosadi wa monna ke poya bogadi. Ge dikhomo tša monyalo di ile tša gapiwa, ke gona a boetše bongwaneng. Bana ba we a šalago a bêlêga le bankana, ka moragô ga mo dikhomo tša monyalo di gapilwe ke bana ba papagwe. Fêla ge dikhomo tša monyalo di tha gapiwa, ke bana ba mothadiwa. Bogwe e še bo hwê ka baka la gore dikhomo tša monyalo e še di gapiwe. Go no ba bjale ka mosadi wa monna, ge mosadi a ka boêla a ya a dula lapeng la mmagwe.

9185 Tha go bolaya bogwe ke khapô ya dikhomo tša monyalo. Ge dikhomo di tha gapiwa bogwe e tla bo hwê. Le ge mosadi a ka no bêlêga bana le banna ba šele, banna ba we ke ba bakhonyana. Ke mathepa a dikhomo tša bona. Medirô ka

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82

moka o ṭa šomêla ke yêna papagwe. Le yêna poya bogadi ge a dirile bjala bo la-ola ke yêna papagwe. Go no ba bjale ka ge a babja. Ke yêna papagwe yo we a swanetšego go bôna bolwetši bja moredi wa gwe.

9186 Molaô wa nṭo ya poya bogadi. Ke yôna khadi ka gobane ke moredi wa bona, o ṭuṭile bogadi bja gwe, o boile lapeng la mmagwe. Ga gona khomo e e ka latswago namane ya e ngwe. Mmago poya bogadi a ka ṭheke a thôkômêla betši ba gwe ka baka la poya bogadi. O ṭa thôkômêla moredi wa gwe. Papago poya bogadi o swanetše go mo agêla ya gwe nṭo ka nṭe ga legora la mote wa gwe. Ke ôna molaô wa poya bogadi o we.

9187 Mosadi wa goṭhala monna. Mosadi a ka ṭhala monna wa gwe, a boêla a ya a dula lapeng la mmagwe. Mosadi yo we ke poya bogadi. Yêna a ka ṭheke a ba bjale ka moṭhôlogadi: O swanetše go ba bjale ka kharebe. Ke gore o swanetše go dula ka lapeng la mmagwe.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

Monna yo a mo nyakago o swanetše go mo nyala. Ke moka a mmeke a ê bogadi bja bo bedi. Leina la poya bogadi le a hwa, o bitšiwa pere ya magadi a mabedi. Ke moka o tšwile ka diateng tša batswadi.

9188 Maja-gogolo o ile a hwa a šiya mosadi ka o thii. O ile a lla thello tha mohumana wa gwe go fithêla letšatši la thobašo. Leina la mosadi Moxufane. Mogolo wa maja-gogolo e be e le Babolang. Ba be ba no ba ba bedi. Mmago bona o ile a rakiwa Tšhohwe ka baka la boloi. Ke moka a boya a ta a dula lapeng la batswadi. O ile a ba poya bogadi. O ile a tšwa ka gare ga mote ka gobane molaô a udumele ge khadi e dula ka gare ga mote. Bare e na le malalamabe.

9189 Bo malala-mabe bja khadi. Ba ile ba mo raka a na le ngwana ka o thii. Yo we leina la gwe e lego Babolang. Bana ba bangwe o ile a no ba hwetšana ka go šotha. Bo malala-mabe. Khadi a ya swanêla go dula ka gare ga mote. Ba swanetše go mo agêla wa gwe mote. Mabaka a we

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ba tšhabago ge khadi e le ka gare ga moţe. Mmagwe o ţa mo nyaka gammôgô le bana ba gwe. Bana ba ngwanaka. Bana ba barwaê ka ţhe ba nyake. Ngwana wa ngwanake le mo a lebile, a lêba. Baradi ba dikhaitšedi tša gwe, ge ba e na le baţhabo, o ţa botša dikhaitšedi tša gwe. Ke moka dintwa tša gona a di fele. Ke ôna malala-mabe a khadi.

9190 Letšatši la ţhobošo. Moradi a ka a diva phôšô. Batho ba ile ba khobakana. Bjale Babolang a re le a bôna, moratho waka o hwile o šiile moradi yo. Bjale ke ngwetši waka. Ke a mmeila ka pudi. Mma o rakilwe bagadi bjale a repa ba leloko la gešu. Moradi mo a ile a kwana le monna yo mongwe, a ma nyaretše mo gonna. Ke dirêla gore ke mo ţebe, ke ţe ke bônê ba we ba mo lwantšhago. Ke moka ke feditše. Ke moka a boêla a dula ţathe.

~~9200~~ 9200 Morufane o ile a ba khopa. Ba ga khopa a ba ţhaole ţhekobô. Monna yo mongwe le yo mongwe mo a re mašumi, o wa dumêla. Banna ba bantši ke ba mpja, ge e le

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

motho o na le monna ka o thii. Goriale ke Babolang o botša mosadi. Ke riale ka gobane ke bôna banna, a ke bone monna. Le gona ke ile ka go botša gore ge go na le yo o mo nyakago mpotše. O nyaka go ntirêla molato.

9192 ~~9201~~ Tadi-e-bote o ile a bolaya mokobô. Ka moragô ga matšatši a the mahae, ke moka banna ba thôma go lwa ka ntong ya mosadi. Babolang a o kwa motho a bile a bokolla bjale ka khomo. O ile a tšwa ka ntong. Ge a fitha a hwetšana gore mosadi le monna ba tšhabile. O kwa motho a o kwala go bokolla ka gare ga nto. O ile a ya a tšeya lebonê, ke moka a fitha a bola le-bati. A hwetšana e le gore motho o hwile. A goma a tswalla lebati.

9193 Babolang a tsoša ba-agêlani. Tang le mpontšheng. Ba ile ba tsoga ba ya ba bôna. Ka nnete ba hwetšana motho a hwile. Babolang a re ke tha tšwa go botša mosadi gore banna ba bantši ke bà mpja. Lehono le a di bôna, ke ditaba. Ba ile ba thobêla ba gabô mokhoši. Ke moka ba ta ba rwala motho wa bona. Morufane o thaile. Letšatši mo le dikêla a boya. Gapê boile go tha ba bo leloko la mohu ba fi-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

tha ba rwala mohu wa bona. Ke moka mo-
ya madikêlô morufane a boya. Ditaba di ta
bolwabolwa ka moragô ga mo ba bulukile mohu.

9194 Babolang o bolabola le morufane. O be o
ile kae mosadi. Ke be ke e tile matswalê. O
e tetše kae ga goya ka malaq o tha mpotša.
Ke be ke ile go bôna bo mma, ke kwile mo ba
re ba babja. Ke taba e we, e be e le tswanê-
lô ya gore o mpotše. Ke makatša ke mogobe wa
madi ka ntong yaka. Je o mpôna ke e ta mo
ke têla yôna taba e we. O the ke wa makala
ke wena modira tšona. Banna ba we ba bo-
layanego mo o wa ba teba. Ke wena yo we
o swanetšego go re botša nnete. Mosadi a re
nna a ke tebe thelo ka gobane e be ke e
tilê. O swanetše go mpotša nnete re thale ba
bedi. Mosadi o ile a gana go bolabola nnete.

9195 Ba bo mohu ba tiegetša molato. Babolang
a bega mosadi molato. Taba e we a ke te-
be. Ka baka le we ke tšhaba go amogêla
molato. Mosadi a e tome le leme le mo a bolabo-
la. Ba botša mong wa bo mohu gore ba tê ba
o kwe taba. Ba bo mohu ba ile ba ya moteng
wa Babolang. Mosadi le yêna o ile a botša ba

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

gabô ka taêlô ya matswale. Ke taba e tswanetše go dulêla ke banna.

9196 Letšatši la go bolabola taba ya lehu la Mokobô. Ba bo leloko la mohu bare, re nyaka go ţeba molato wa mohu wa rena. Babolang a re ka moka ditaba di ţeba ke monadi. Ke moka a re a wa di kwa wena manţhokhô. Monadi a re ka a makala ge matswalê a re ke nna manţhokhô. Nna a ke ţebe ţhelo gôdimu ga taba e. Ke be ke ile go bôna nna, ka kata ka robala gona. Bja re gotha ka boya. Kege ke hwetšana nţo yaka e ţetše ka madi. Ge ke butšiša matswalê, a mpotša gore dilo ka moka di ţeba ke nna. Ka makala ka gobane nna e be keile ga bo nna. Ke moka a fetša go bolabola.

9197 Banna ba gafêla Babolang molato. Ba re, rena re nyaka ţhebibi ţha mohu wa rena, re ţhe hwetšana mo moţeng wa go. Ka goriale mo we re bôna ôna moţe o molato. Goriale mo we ke gore ba ra mong wa moţe. Babolang a galefêla monadi. O wa bôna wena monadi, a ke kwane le go lefa molato wa letsufi. Bolabola nnete motho yo a bola-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ilego mohu. Mosadi a re nna nnete e we nka e bolabolago a ke ţebe matwalê. Gapê motho o hwile ka ntong yago. Le 'na ke a mahala gore dimpja e be di lwêlang nna mong wa moţe ke ţhe gona. Le a bôna le na ba-nna, nna ke šita go rwala molato wa go ţhoka boţhutse. Mosadi wkile ka mmotša gore ţhelo ţha banna ba bantši ke mpja, ge e le motho o na le monna. Ke moka a homola go bolabola.

9198 Ba ile ba palakana ba gakane dipolabolo. Ba ba mohu ba re maano a go namêla thaba ke go rarêla. Rena a re nyake go rarêla, molato re o bôna ga mong wa moţe. Ke yêna ye we a swanetšego go lefa ţhôgô ya rena. Babolang a re le a o kwa banna mogobô ke wa dimpja bošego. Ge e le batho a ke ţebe ba na le mogobô. A ba ka ba mo araba, ba ile ba re a wa tsera. Ke moka ba topa maparo a bona ba ţoga. Ba šiya lentšu la gore le ţa bitšwa ka khorong.

9199 Ba ile ba iša taba ka khorong. Ba khôrô ba amogêla taba. Ke moka ba ba botša letšatši la go boya. Ba ile ba roma motho go botša Babolang le mosadi. Ba ile ba ya

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ba gaṭhana. Ba-hwedi ba ṭhaloŕa ka mokhwa o we motho wa bona a bolailwego moṭeng wa Babolang. Le ka mokhwa o we ba ganago go le-fa molato.

9200 Dipolabolo tša Babolang le mosadi. Mantšu a lena re a kwile, bjale re nyaka go kwa a ba-gani ba molato. Babolang a re, nna ke gana molato ka go ṭhokagala ga boṭhatse bja ôna. Mo-hu yêna o hwile ka nṭong ya mosadi yo. Ke ile ka ba ṭhabêla mokhoŕi, ke moka ba ṭa ba rwa-la motho wa bona. Ka moragô ga mo ba boluki-le mohu ba mpeya molato. Ka dira gore ba ṭê. Ba ile ba a ṭa. Ge re nyakišiša molato a raka ra bôna ṭela ya ôna ka gobane mang wa ato o be a ṭhe gona. Ke moka ke feditše. Mosadi o ile a no bolabola ka mokhwa o la wa ka gô-dimo.

9201 Lekhoṭa la re Babolang ona le molato. Ka moragô ga dipolabolo tša bona, ke moka lekho-ṭa la re boṭhatse e be bo ṭo beya ke mohu. Bjale le mmolaile, boṭhatse a bo gona. Ba-bolang o ka bolabola mo o na le pelaêlô. A re, ke na le pelaêlô ka baka la mogobô wa batho bošego. Khanthe nna ke ṭeba mo-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

gobô e le wa dimpja bošego. Ba re o molato. A re bjang. Ka baka la gore motho o bolailwe moteng wago. O bolaile ke mang. O bolaile ke wena mong wa mote. Ke mang yo we a mpone-ng ge ke mmolaya. O be o ka the bônê ke motho ka gobane e be e le bošego. Ke mogobô wa dimpja.

9202 Matšutšubele ke mokhalabje yo mogolo. E be e le yêna mokhalabje yo mogolo. Bjale a re le ya bôna, molato o a kanywa ka o mongwe. Taba ya mohuta o, a še matthômô. Monna yo mongwe wa bogolo-golo o ile a bolaiwa ka ôna mokhwa o. Ba nyaka gore moradi a ba botše nnete. O ile a gana go bolabola nnete. Bjale taba e ile ya šita banna. Ba re ke mpja e hwile mafekong. Ba riale ka gobane khôthô e we e bolailego a ba e tebe.

9203 Molato wa fêla ka mpja e hwile mafekong. Ge e le phuthi e tsogetše moragô, dimpja di teile mogêê. Banna ba lekhota ba ile ba fêla bogale. Khoši e ile ya ripa molato ka lentšu la mokhalabje. Ke moka molato wa fela o e ta mo we. Ba re o diyo ketela. Ya ba a go tšee molato ka gobane

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

molato o fedilê.

9204 Bubolang o ile a raka Morufane. O ile a ba poya bogadi ka baka la ga rakiwa. O ile a boêla a dula lapeng la mmagwe. A ba ka ba gapa dikhomo. Ka moragô ga mengwaga e ṭhe me kae, a thôma go bola ya we a ilego a bolaya mokobô. O bola ka baka la gore ba mo rakile bogadi. O re nka be e be tša ma-ṭebô nka be ke ile ka utulla taba. Molato wa fêla o fedilê. Ga gona motho yo a ka tha-eletšago ka gobane ba ṭa re, o bôna mo a rakilwê. Ke moka a ba ka fa ṭhe ga taolo ya batswadi. Bana ba we a bêlêgago le banna ba ba-ngwe ba agana mohumanna wa gwe ka gobane dikhomo a tša gapiwa.

9205 Morufane a ntšhiwa ka gare ga motse wa batswadi. Morufane o be a e ne le dikha-itšedi tše pedi. Ba be bana le basadi ba bona. Ka moragô ga dikhwedi di ṭhe dikae ke moka kwano ya ṭhe-bê gona ka gare ga moṭe. Mmago Morufane a kwane le be-tši ba gwe ka baka la poya bogadi. Moṭe wa dula o na le lešata. Bjale ge ba nyaki-šiša lešata, ba hwetšana gore molato ke

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

poya bogadi. Ke ge ba mo ntšha ka motengba bôna mokalana khaufši le mote wa bana, ba mo agêla wa gwe mote. Ke moka mašata a fela. Ke moka morufane a tšwela pele le modirô wa gwe wa bofebi. Bana ka moka ba we a ba bêlêgago ke bana ba mohu maja-gogolo. Mafelô a taba.

9206 Maile o ile a togêla ke monadi ka baka la motabo. O ile a thôma a robala ka ntong ya mong monadi wa gwe letswêlê le tha eme. Monadi a bêlêga ngwana wa mothankana. Ka moragô ga mo we a šêgêla monadi wa khôrô e šele. Leina la monadi wa maile ke Lekopô. O ile a lêla ngwana wa gwe. A ba a ya madišong. A lebella monna, a bôna a tha mmone. A re bokaone ke go boêla ga batswadi. Ke moka a napa a toga a ya a dula lapeng la mmagwe.

9207 Lekopô o ile a gana go ba pere ya magadi a mabedi. O ile go fitha batswadi ba nyaka go ohwa nnete ya monna. Monna o ile a re ke monadi waka a na taba. Ke moka ba botša moredi wa bona gore a tšeiwê

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

ba fê bakhonyana thoto ya bona. O ile a gana. Moradi o ile a no dula lapeng la mmagwe. O be a tšama a šoṭha. Bana ba we a ba hwetšanago ka go šoṭha, ba no bitšwa ka mothopô wa maile.

9208 Lekopô ke poya bogadi. Ba bôna gore monna a nyake go lata bana le moradi wa gwe, ke moka ba mo ntšha ka gare ga moṭe. Ba mo gôgêla la gwe lešašа. Maile ma a e ya Lekopô o re motswala, ka gobane ke wa malome wa gwe. O ile kowa ka baka la ra khadi ya gwe. Bjale rakhadi ya gwe o be a fêla a mo êtêla go yo bona bana. Moradi o napile a dula ga na mo la ga batswadi. Monna o bile a hwa a ba šiya ba dula ga batswadi. A ka a boêla morupiṇg go lla ṭhello ṭha mohu monna wa gwe. O ile a lla a dutši gôna ga batswadi.

9209 Lekopô a gana go boêla bogadi. Ka moragô ga ṭhello ṭha mohu, moratho wa mohu a bitša Lekopô. O ile a gana A re mo o na le taba ṭa mono o mpotše. Moratho wa mohu o ile a ya. Moratho wa mohu ke Matšebele. Ke ṭile mo ba ga malome

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34/82 4325

ka baka la mosadi yo. Mogolo wa ka o hwile bjale ka ge le ṭeba. Bjale ke nya-ka mosadi gore a yo dula le nna mo ke dulago. Ba ga malome wa gwe ba re, re-na a rena taba, taba ya gona re nya-ka khomo ya maledi. Mosadi wa go yêna ke yo we, o ka no mmitša wa ṭoga naê. Lekopô o ile a gana go ṭoga.

9210 Mabaka a go gana ga gwe. O ile nna mohu monna waka o mpeile mo. Le gona ge ke dutši mo, mšeši ke bône le wa le-na ka o thii yo a kilego a ṭa, go ṭilo tro-šetša bana. A ke bolabole ka nna, ka go-bane nna ke nna tšiê-batholla. Tšie-butho-ka e nkha hudu. Ba e bitša tšiê batholla ka gobane le bona basadi ba bona ba nkha. Ge o nyaka o ṭa no ṭa o mpôna ke le ga nam mo. Ke moka monna a di-yo tšeya leeto a e ṭa a'môna. Mafelô a taba.

9211 Bopoya bogadi ba ba-ṭôlogadi ke ba-bantši. Ba bantši ba boêla malapeng a batswadi ba bona ka go ṭhoka basetši. Bjale batswadi ba ṭitha ba ba agêla

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

dintša tša bona ka ntle ga magora a bona. Buntši bja bona bakhonyana a ba late dikhomo ka baka la gore ba šitile go ba šetša. Le ga e le bopoya bogadi bana ba we ba ba bêlêgago ke ba bogadi bja bona.

9212(b) Dipere tša magadi a mabedi. Batholo-gadi le bona ba ba dipere tša magadi a mabedi. Le basadi ba go thala banna ba bona ba třeiwa ke banna ba bangwe. Ba bitšiwa dipere tša magadi a mabedi. Ka bo thii ke pere ya magadi a mabedi. Gona le phapano le poya bogadi. Ka gobane poya bogadi o dutši go batswadi. Pere e ile bogading bja bobedi.

9213 Go tabola go ba pere ya magadi a mabedi. Ke gore mosadi mo a ka thala bogadi bja bobedi, o tabušitše. Batswadi ba swanetše go ntša dikhomo ba lê mothadiwa. Le ge a ka tšhaba le yo mongwe, a ba tha mo šala morago. Mafelo o ta boya lapeng la batswadi le bana ba we a go tšama a topa. Bana ba we ke ba papago mosadi. Ka gobane bathadiwa ka

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

moka o ba file dikhomo tša bona. Monna yo we a go ba a tšhabile naê, a ka ţhe ke a šala morago ga bana ka gobane a ka a nyala. Go feta magadi a mabedi ke ba poya bagadi. A ba swanêla go mo dumêla gore a nyadiwe ka gobane tša bogadi di a mo šita.

9214 Malokweng o ile a ţhala malesa. Ba pene o ile a ba thôma a ţha-le khasebe. O ile a tšhaba le Lekwapa. Ke moka batswadi ba ya ba amoga. Lekwapa o ile a mo gafa ka dikhomo tše nnê. Ke moka a feta a ya bagadi bja gwe. A ka a fetša ngwaga a dutši bogadi bja gwe. A goma a tšhaba le monyanyakani. Ba ile ba amoga. A mo gafa ka dikhomo tše nne. Ke moka a gana go bolêla bogadi bja gwe. Batswadi ba ţhôpa dikhomo [redacted]fa malesa.

9215 Malokweng a ba le mpa a dutši lapeng la mmagwe. Batswadi ba ile ba no mmutšiša fêla gore ba ţebe monna yo a mo imišitšego. O ile a bola Mohale. Bjale batswadi ba diyo bôna ga boţe gore tswalo e šitile Ke moka ba homoţa Mohale a nyarêla ka go ţilo nyala. Batswadi ba ile ba mo ganêla.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

919 K34/82 4328

Moredi wa bona a re nna ke a mo nyaka. Monna le yêna a re ke a mo nyaka. Batswadi a ba ka ba nyaka go kwa taba ya bona. Ba ile ba gana.

9216 Malôkweng a tšhaba le mohale. Batswadi ba Monale ba romêla thebaka tha nyakellang mono. Batswadi ba re go thebaka, thepela o ba botša, ba dulê naê. Dikhomo tša bona a re di nyake. Le go ya go bôna gore ke nnete ngwana wa bona o gona, a baka ba ya. Thebaka the la tha goma thaya tha ba botša mantšu a batswadi ba mosadi. O ile a dula mengwaga e mene, a ba a ba le bana ba ba bedi: Ngwana wa mathômô o ile a šala le bo makholo wa gwe. Batswadi ba nyaka go khôlwa gore o ta dula. Ba ba ba gopola gore ba swanetše go nyala.

9217 Malôkweng a boya go batswadi: Ka moragô ga matšatši a the makae, a mo ba tha gopola gore ba ka nyala, ba bôna a e tšwa a e tetša bana ba ba bedi. Goreng. A re a ke tha nyaka go thwa ke kitima. Monna o ile a šala a nwetše kwaleng ya mosadi: A re boêlê gae. O ile a mmotša gore a tha mo nyaka. Monna a na the we a ka the di-

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

rago ka gobane mosadi a mo nyala. Ke moka a goma a ya a dula gae ga gwe. Mosadi a dula lapeng la ~~mosad~~ batswadi ba gwe. Ke moka ke poya bogadi. Basha ba malokweng ke ba papagwe malokweng. Ke moka taba ya fêla eţa mo we. Mafello.

9218 Poya bogadi ge a ka nyadiwa ke monna yo mongwe, o swanetše go nyala ka pela gore batswadi ba tšwe molatong. Ba ţa fa baţhadiwa di thoto tša bona. Bana ba la a go ba šiya ga moţhadiwa, ke bana ba moţhadiwa. Ge batswadi ba moţhadi ba ka phakiša ba fa baţhadiwa dikhomo tša bona, ke moka a morediwa bona a šala a ba le ngwana, ngwana yo we ke wa papago mosadi. Mokhonyana yo moswa mo a nyaka le ngwana o swanetše go ntšha dikhomo tše pedi ke moka a ţogê le ngwana. Mo a ţhe natšo a wa mo šiya. Ke moka go fêla go e ţa mo we.

9219 Ga go molaô o, o tšilego mabapi le go nyala le bana. Mo we e ke go go tšile ke ga dikhomo tše pedi. Ba bangwe ba ka go nyaka khomo goba dikhomo tše tharo. Khomo ke ya mo o tswalana le ba bo mosadi.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

K34) 82 4330

9220 Mafellô a ditaba tša Temana ya 35(b).

9221 Lethêthô la ditemana le di(A)(b) tša Temana ya 35(b).

8832 Temana ya 8: Go têmêga ga bathôlogatšana. 4136.

79.

8908 Temana ya 9: Tumellô ya leeto la bathôlogadi. 4174.

80.

8941 Temana ya 10: Tšhabô ya bathôlogadi le banna ba bangwe. 4190.

~~81~~

89436(a) Batho ba khale. ~~4191~~. Tshabô ya bona. 4191.

8981(b) Tšhabô ya bathôlogadi ba pakaeno le banna ba bangwe. 4210.

81

9008 Temana ya 11: Mote o thii wa bathôlogadi ba monna wa basadi. 4214.

82.

9040 Temana ya 12: mothôlogadi wa monna ka o thié. 4240.

83.

9068(a) Temana ya 13: mothôlogadi o laola ke yo we a robalago naê. 4254.

9120(b) Bo matsola a mpôna. 4280

84.

9136 Temana ya 14: Bana ba mothôlogadi ke ba mohu. 4288

85.

P. T. O.

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021

919 K34) 82 4330 4331 *

9148 Temana ya 15: Maferefere wa bašêgêlwa le bašegedi: 4294.

86.

9183 Temana ya 14: Thalo ya bathôlogadi. 4311.

7183(a) Bo poya bogadi: 4311.

9112(b) Dipere tša magadi'a mabedi.

87

Temanaya 13 Taba tša yôna ke di ngwadile go temana ya 14. Tsâ temana ya 14, go temana ya 13.

Ends

S 919

Digitised by the Department of Library Services in support of open access to information, University of Pretoria, 2021